

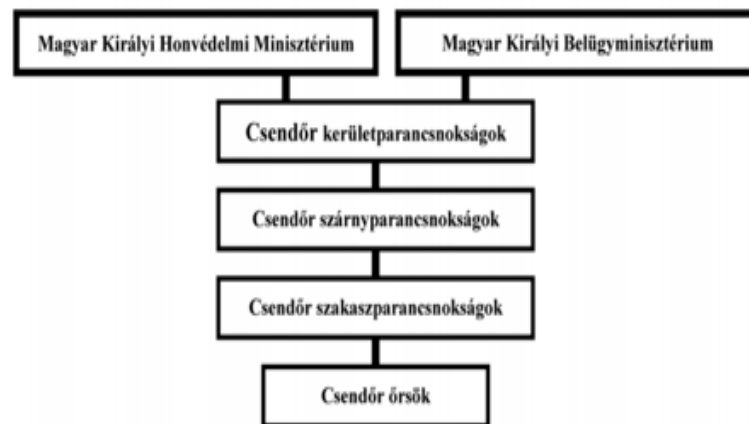
Menkina János Viktor csendőr alezredes

(Csacza, 1874.december 23. – Budapest,1919. július 21.)

Összeállította Semerédy-Schmerzing Péter, Menkina János dédunokaöccse

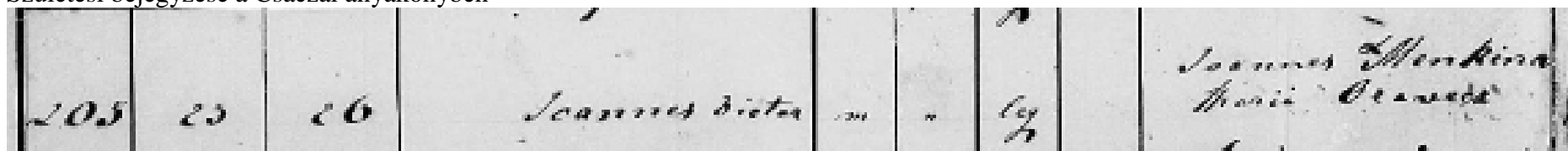

A Magyar Királyi Csendőrség szervezete 1884-ben

Római katolikus családban a Felvidéki Csacszán született. A család eredeti neve: Menkiszky és az 1730-os évek közepén menekültek el Lengyelországból és telepedtek le a Lengyel-Magyar határmenti kisvárosba, Csaczára.

Születési bejegyzése a Csaczai anyakönyben

Szülei: Menkina János rk. nagykereskedő és Oravetz Mária rk.

Iskolái:

A Csaczai elemi iskola befejezése után tanulmányait a nyolcosztályos iglói Ágoston Hitvallású Evangélikus Főgimnáziumban folytatta (Osztályfőnök: Pákh Károly) ahol 1893 májusában sikeres írásbeli érettségi vizsgát tett. *(Érettségi vizsga egyházkerületi elnöke Farbaký József főesperes, valamint a vallás és közoktatási minisztérium képviselőjében dr. Gömörý Oszkár miniszteri tanácsos).*

Igló város jelenleg Szlovákiában. A trianoni tragédiáig Szepes vármegye Iglói járásának székhelye volt, jelenleg a Kassai kerület Iglói járásának székhelye. A Szepesség második legnagyobb városa (Poprád után), híres iskolaváros. 1891-ben Fényes Elek szerint "Igló, Szepes vmegyében, a 16 szepesi városok közt fő és legnagyobb város, egy széles gyönyörű völgyben, felséges kilátással a távoleső Kárpát hegyeire, a Hernád bal partján, Lőcséhez délre 1 1/2 mfdnyire: 844 házzal és 7345 lakossal (közte 786 magyar, 2300 német és 4214 tót; hitfelekezet szerint 5328 római kat., 1388 ágostai evang., 112 helvét, 429 izr.)"

(1945 után az új csehszlovák hatóságok a város német és magyar lakosságát megfosztották állampolgári jogaitól, a poprádi koncentrációs táborba vitték őket, majd innét kitelepítették Németországba, Ausztriába, illetve Magyarországra. Helyükre szlovákokat telepítettek).

A főgimnázium híres tanulói: Klug Nándor, Szádeczky-Kardos Lajos, Moravcsik Emil egyetemi professzorok; Graíz Gusztáv külügyminiszter, Pákh Mihály év. superintendens, Csiszárík János c. püspök, Scholtz Ágost év. püspök, Lányt Bertalan igazságügy miniszter, **Fery Oszkár csendőr altábornagy**, Lorx S. tábornok, Fest Imre és Gömörý Oszkár államtitkárok; Kalchbrenner Károly a M. Tud. Ak. tagja, Boíffife József a nemzetgyűlés házelnöke, Farkas Imre a Petőfi Társ. tagja, **Menkina János csendőr alezredes**, stb

Főgimnázium tanárai 1885-1893 között: Zimann János történelem, magyar nyelv és irodalom, latin nyelv, francia nyelv, 1889 június 10.-g igazgató, székeben Fischer Miklós követte fizika, matematika és természettan, Pákh Károly történelem és magyar nyelv, Kuntz Ödön klasszikus és német nyelv, Kövi Imre mennyiségtan és rajz, Guhr Márton latin és görög nyelv, Róth Márton latin, német nyelv és irodalom, Geyer G. Gyula természettudományi ismeretek és természetrajz, Marcsek Andor történelem és földrajz, Jeszenszky Pál görög, latin és vallástan, Adriányi Antal hitoktatás, Scherman Samu ének és torna, Vandrák Gyula latin nyelv és irodalom, Nikházy Frigyes latin és görög nyelv, Peyer János filozófia és teologia, Geyer Miklós hitoktatás, Thern László hitoktatás. **Tantárgyak: Vallástan, latin, görög, francia, német, magyar, tót nyelv, földrajz és történelem, matematika, rajzoló geometria, természetrajz, természettan, vegytan, váltóismeret és könyvvitel, szabadkézi rajz, mértani rajz, építészet, bölcsészet, szépírás, ének, torna. Részletesen legalul.**

iglói Ágoston Hitvallású Evangélikus Főgimnázium épülete

Előmenetele:

1893.szeptember 11.

Az érettségi letétele után egy évre önkéntesnek jelentkezik a k.u.k. 68. gyalogezredbe.

1894. augusztus 16.

Egyéves önkéntes, címzetes tizedes, tartalékos hadapródjelölt a k.u.k. 68. gyalogezredben.

1894. október 19. hadapród címzetes őrmester

1895.január 1. (*Kadett-Offiziersstellvertreter*) hadapród-tiszthelyettes – k.u.k. 71.”Galgóczy” gyalogezred

1895. évi október 10.

A m. kir. Csendőrségnél a tetteges szolgálatot megkezdi.

„**Menkina** János a Galgóczy cs. és kir. 71. gyalog ezred tartalékába tartozó hadapród, a megfelelő eredménnyel teljesített próbaszolgálat után, a m. kir. csendőrség állományába, a m. kir. VI. sz. csendőrkerülethez.

Rangnap: 1895. október 10. (Rang meghat. szab. 7. §. cl) bekezdés 1. pontja értelmében)”.
1895. évi október hó 10-ével:

1895. évi október hó 10-ével:

Menkina János a Galgóczy cs. és kir. 71. gyalog ezred tartalékába tartozó hadapród, a megfelelő eredménnyel teljesített próbaszolgálat után, a m. kir. csendőrség állományába, a m. kir. VI. sz. csendőrkerülethez.

Rangnap: 1895 október 10. (Rangmeghat. szab. 7. §. d) bekezdés 1. pontja értelmében).

(^{5427.}
eln. sz. 1895 október 2.)

(A Magyar Királyi Csendőrség 1881. február 14.-i rendelettel alakult meg, teljes szervezete 1884.január 1-re épült ki. A csendőrség állította ki 1888-tól a Táborig Csendőrséget a m.kir. Honvédségnél. A tábori csendőrség tisztjeit és gyalogcsendőreit mozgósításkor a békében is fennálló csendőrségtől vették). „Feltételek: legalább 163 cm magasság, nem lehet fiatalabb, mint 20 éves és öregebb, mint 40 éves, nőtlenség, tökéletes hadiszolgálati képesség, fedhetetlen erkölcsi magaviselet, magyar honosság, a szolgálati magyar nyelven kívül még egy nyelv ismerete, érettségi bizonyítvány”.

1895. november 1.-i ranggal csendőrhadnagy (29. rangszám) a VI. sz. csendőrkerület állományában

hadnagyokká:

1895 november 1-ei ranggal:

a következő hadapród tiszthelyetteseket, illetve hadapródokat:

Menkina Jánost, (29. rangszám) a VI. sz.

1895. november 1.-től -1897. április 30.-ig VI. sz. csendőrkerület (Kiterjed: Baranya, Fejér, Győr, Moson, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém, Zala vármegyékre és Fiume városára, törzs: Székesfehérvár, parancsnok: Osdolai Bándy Balázs alalezredes) 1. szárny (Székesfehérvár, parancsnok: somlói Szilágyi Ödön II.oszt. százados) **3. szakasz (Sárbogárd) parancsnoka Menkina János hdgy.**

3-dik szakasz Sárbogárdon.						
Parancsnok: <i>Menkina János</i> hadnagy.						
5	Sárbogárd	Fejér Ferencz cz. őrm.	1	1	6	8
4	Kálóz	Hajnik Sándor őrsv.	.	1	4	5
6	Czecze	Cserép János őrsv.	.	1	4	5
7	Duna-Pentele	Csepi József őrsv.	.	1	5	6
8	Duna-Adony	Hajeskó Gergely őrsv.	.	1	5	6
9	Ercsi	Csapó László cz. őrm.	.	1	5	6
15	Polgárdi	Varga József I. cz. őrm.	.	1	4	5
184	Herczegfalva	Ihász József őrsv.	.	1	4	5
26	Siófok	Kovács Sándor cz. őrm.	.	1	4	5
27	Enying	Schrey Ede őrsv.	.	1	5	6
28	Szilas-Balhás	Szecsei Lajos őrsv.	.	1	4	5
185	Kenese	Antalics József cz. őrm.	.	1	4	5

Baloldalon ül Menkina János, hadnagy.

Az első sorban balról jobbra számítva ülnek : Goreczky V. hadapród. Soltész S. hadpl. Kunits J. hdgy. Sebesta O. hdgy. Dorozhly J. hdgy. Fery O. százados. Nyisztor S. fhdgy. Az utána következő kettőnek nevét nem tudhattuk meg, ezek után Ambrozly Gy. hdgy. Kriesfalussy J. hdgy. Ádamosy B. hdgy, tőle a második Mateka F. hdgy számvivő. A második sorban : Nagy Gy. szds. Szabó J. szds. Kostka P. őrnagy. Altorjay J. őrn. Hansenblasz K. őrn. Zgórski L. alezredes. Panajott S. alezr. Pap M. ezredes. Stesser Gy. ezr. Török Ferencz altábornagy. Reinle G. ezr. Bedekovics K. ezr. Rosenthal K. alezr. Kubass M. alezr. Szilágyi B. őrnagy. Oláh Ö. szds. Grozó Gy. szds. Czako Diósgyőri B. szds. Schwarz szds. Nemesszeghy L. szds számv. A második és harmadik sor között középen : Nagy G. százados. Matékovics L. szds. Enyeter F. szds. Ziegler K. őrn. Koreska V. őrn. Golubovic K. őrn. Wenninger J. őrn. Szöcs M. szds. Reschner D. szds. Panajott J. szds. László A. szds. Török S. szds. Marsó L. szds. A harmadik sorban : Dobos Gy. százados. Serédy S. szds. Sárpy Gy. szds. Szalay B. szds. Lénárd P. szds. Hunyetz K. hdgy. Az utána következő nevét nem tudjuk, ez után : Nagy B. hdgy. Lőrincz S. főhadnagy. Szelestey K. őrnagy. Boronkay Á. főhdgy. Némethy F. főhdgy. Tyrman J. szds. Spalla L. főhdgy. Endes A. főhdgy. Báró Gy. főhdgy. Meakina I. hdgy. Kálnoky I. főhdgy. Szilágyi O. szds. A negyedik sorban : Lázár S. hdgy-számv. Albu P. hdgy. Reschner Gy. főhdgy. Sigmund L. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Stolzenberg J. szds-számv. Lukács Á. hdgy. Kriesfalusy F. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Maris Gy. szds. Beneze B. főhdgy. Rómay B. főhdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Borhy S. főhdgy. Lőránth D. főhdgy. Jencs Á. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Molnás K. főhdgy. Neumayer Sz. főhdgy. Szöcs A. főhdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Gütman B. szds. Tyll L. szds.

TÖRÖK FERENCZ TÁBORSZERNAGY, A MAGYAR KIR. CSENDŐRSÉG TISZTIKARÁVAL.

1897. május 1-től - 1901. április 21-ig VI. sz. csendőrkerület törzsénél (törzs: Székesfehérvár, parancsnok: Panajott Sándor alezredes,) oktató tisz

Meukina János ugyanezen csendőrkerületbeli hadnagy sárbogárdi szakaszparancsnok a VI. számú csendőrkerület törzséhez mint oktatótisz Székesfehérvárra.

($\frac{2801.}{\text{eln.}}$ sz. 1897. április 26.)

VI. számú csendőrkerület.
Törzs: Székes-Fehérvártól.
Parancsnok: Panajott Sándor alezredes.
Par.-helyettes: Zgórski László alezredes.
II. törzstiszt: altorjai Altorjay Imre őrnagy.
Segéd-tiszt: Csizsár Gyula főhadnagy.
Oktató tisz: **Meukina János** hadnagy.

„Minden kerülethez oktatótiszteket osztottak be, aki néhány altiszttel együtt csak oktatással foglalkozott. Elsősorban az újoncokat képezték ki, de ezek hiányában a kerületi parancsnok csendőröket vezényelhetett az iskolába továbbképzésre. A csendőrijonckok először a szükséges elméleti oktatást kapták meg. Ez főképpen a törvények, rendeletek és a Csendőrségi Utasítás ismeretéből, valamint a bűncselekmények felderítéséhez és nyomozásához szükséges alapismeretekből állt. A hathónapos oktatás végén a próbaszolgálatosok írásbeli és szóbeli vizsgát tettek”.

1898. október 12. Véres Vásár Budapesti Hírlap saját tudósítása Magyarország 5 évf. 284. sz. Véres Zendülés

<p>Véres vásár. — Saját tudósítónktól. — Székesfehérvár, okt. 11. A Székesfehérvártól nem messze levő, de már veszprémmegyei Lepsény nagyközségben lázadás volt tegnap, a melyet csak a csendőrfegyver tudott elfojtani. Az összetűzésnek három áldozata van: egy halott és két veszedelmes sebesült. Tegnap országos vásár volt Lepsényben és a nagykorosma körül délután javában mulattak, a mikor megjelentek az utóán az ugynevezett műkedvelő színészek, betyáros ruhában, fokossal. Bejárták a vásárt, hogy publikumot csődítsenek a Sárka csikó előadására, a melyet hat órák akartak eljátszani. A trombitás banda karmestere ment legelőn és a földön zsebkendőt talált, a melyben sok pénz volt — Kié ez? kérdezte hangosan. — Az enyém! hangzott egyszerre száz torokból. Egyszerre életveszedelemmé vált a tolongás, a kosok megrekedtek. Baranyi Péter községi bíró odaszólt az egyik csendőrnek, hogy oszlassa szét a népet. Ujfalussy és Guth enyingi csendőrkaplárok szót fogadtak és felszólították a népet a távozásra. De hiába. — Nem parancsol nekünk a kutya csendőr, mondták. Erre a csendőrök a két legszajásabb legényt, Óri Józsefet és Német Sándort be akarták kísélni a község házára. Vagy ötven lépést mehettek, a mikor Óri József édesatyja, meg Szoldái János fölláztották a népet és ki fokossal, ki meg bottal támadt a csendőrökre.</p>	<p>— El kell venni tőlük a fegyvert, agyon kell verni őket. A csendőrök helyzete válságosra fordult. Lővére készen megállottak az árokparton és a nép körülfogta őket. Szoldái János és Óri György megragadta Ujfalussy csendőr fegyverét, a mire a csendőr átiszarta Órit és elvágta fegyverét. A polgár átiszarta Szoldái jobb mellett, aztán a mögötte álló Német Róza nevű tizenhat esztendőszű zeledőleányba furódott. A szerencsétlen leány szörnyen halt, a másik két sebesült még él. A mikor a csendőr elvágta fegyverét, a nép nem futott szét, hanem Somogyi János községi pénztáros izgatására megtámadta a csendőröket, a kik egy-két percig szuronyokkal távol tartották maguktól a dühös embereket. A mikor már újra löni akartak a csendőrök, megérkezett még két csendőr. A lőrés dőrejtőre két enyingi biciklista is figyelmes lett és a csendőrök mellé furakodott. Guth csendőr arra kérte őket, hogy menjenek a község házára és táviratozzanak Székesfehérvárra és Enyingre segítségért. — Agyontűjük a kerekeseket! kiabált a tömeg. Csak menjenek a postára menni. Végre két pénztáros vitte meg az üzenetet a község házára, a honnan azonnal táviratoztak mindenfelé. Még tegnap este érkezett Lepsénybe egy sereg csendőr Székesfehérvárról, Siófokról, Enyingről, Polgárdiról és Keneséről. A csendőrök parancsnoka Meukina János székesfehérvári hadnagy volt, a ki még az éjszaka letartóztatta Somogyi János pénztárost, Klu Mihály kőművest, Godár Pál József, Német Sándor és Óri József földműveseket. Ma reggel érkezett Lepsénybe Armant Béla százados hadbíró Székesfehérvárról, továbbá Kenesey Miklós fősolgabíró, Mészöly kir. járásbíró, Belák Sándor dr. főorvos és Varjas Mór dr. járásorvos Enyingről. A kihallgatásoknak az lett az eredményük, hogy elrendelték még husz embernek a letartóztatását. Megállapították, hogy a csendőr jogos önvédelemből sütötte el fegyverét. Német Rózát holnap temetik el erős csendőrfedezettel, mert tartanak attól, hogy a nép föllázad.</p>	<p>— Véres zendülés. A veszprémmegyei Lepsény községben lázadás tört ki tegnapelőtt a vásáron, a melyet csak a csendőrfegyver tudott elfojtani. A vásáron ugyanis egy ember egy pénzzel teli erszényt talált s hangosan kérdezte, hogy kié ez. Száz meg száz ember jelentkezett, hogy az övé s a tolongás oly nagy volt, hogy Baranyi községbíró felszólította a csendőröket, hogy oszlassák szét a népet, a nép azonban nem engedett a két csendőr felszólításának, mire ezek a két legszajásabb legényt. Óri Józsefet és Német Sándort be akarták kísélni. A nép erre Óri atyja és Szoldái János izgatására megtámadta a csendőröket. Ujfalussy az egyik csendőr, a fegyverét elvenni akaró Órit keresztül szarta s elvágta puskáját, mire Szoldái jobb mellén találva s egy 16 éves leány, Német Róza összeesett. A leány szörnyen halt, Szoldái pedig szintén belehalt sebébe. A nép ekkor értesülvén róla, hogy csendőrségért táviratoztak, szétoszlott. Lepsénybe nem sokára csendőrök jöttek Székesfehérvárról, Siófokról, Enyingről, Polgárdiról és Keneséről. A csendőrök parancsnoka Meukina János székesfehérvári hadnagy volt, a ki letartóztatta Somogyi János pénztárost, Klu Mihály kőművest, Godár Pál József, Német Sándor és Óri József földműveseket. Tegnap reggel érkezett Lepsénybe Armant Béla százados hadbíró Székesfehérvárról, továbbá Kenesey Miklós fősolgabíró, Mészöly kir. járásbíró, Belák Sándor dr. főorvos és Varjas Mór dr. járásorvos Enyingről. A kihallgatásoknak az lett az eredményük, hogy elrendelték még husz embernek a letartóztatását. Megállapították, hogy a csendőr jogos önvédelemből sütötte el fegyverét.</p>
---	---	---

1900. március 14. Mentő-tanfolyam

— A csendőrség köréből. A m. kir. honvédelmi miniszter részéről elrendelt mentő-tanfolyamok első

sorozata, melyeknek célja a csendőrséget a balesetek által sújtottaknak az első segélyben való részvételére egy elméletileg, de különösen gyakorlatilag kioktatni, a Budapesti Önkéntes Mentő-Egyesület helyiségében dr. Kovách Aladár főorvos vezetésével alatt e hó 14-én vette kezdetét. Az első tanfolyamban 40 tiszt és altiszt vesz részt, a kik e célból Budapestre felrendeltettek és pedig: a kolozsvári csendőrkerületből: Gencsy Arnold főhadnagy, oktató-tiszt és négy négy oktató-altiszt; a kassaiból: Albu Pál főhadnagy, oktató-tiszt, Kajdos János, Knoka Pál, Ternai Miklós őrmesterek, Koncsay János őrsvezető; a szegediből: Balló Lajos hadnagy, oktató-tiszt, Bodonyi Károly, Bohn János őrmesterek, Pápai Aladár őrsvezető, a pozsonyiból: Nagy Béla főhadnagy, oktató-tiszt, Pachmayer Róbert, Szabó Lajos, Komlós Mihály őrmesterek, a székesfehérváriból: Menkina János hadnagy, oktató-tiszt, Vörös István őrmester és Tellai Imre őrsvezető, a kikhez Budapesten Sebasta Ottokár főhadnagy, oktató-tiszt, Doroghy József hadnagy, szakaszparancsnok, Somogyi Lajos, Török Sándor, Szmarek Pál őrmesterek, oktató-altisztek és a budapesti őrs altisztjei csatlakoztak. A csoportot az első előadáshoz Panajott Sándor ezredes, kerületi parancsnok mutatta be.

1901. április 21.-től – 1906. augusztus 31.-ig VI. sz. csendőrkerület (törzs: Székesfehérvár, parancsnok Szelestei Károly alezredes, 1902. június 6-tól ezredes) parancsnok segéd tisztje

Magyar királyi honvédelmi ministeri rendeletek.

Kineveztetnek :

1901. évi április hó 21-vel :

Menkina János, VI. sz. csendőr kerületbeli főhadnagy, oktató-tiszt, ugyanazon csendőr kerület törzsénél való meghagyása és jelen alkalmazása alól való felmentése mellett, segéd tisztté.

($\frac{2918.}{\text{eln.}}$ sz. 1901 április 15.)

Helyesbítés.

Az 1901. évi 17. sz. Rendeleti Közlöny (Személyes ügyek) 77. lapoldalán nemesszeghi Nemesszeghy László hadapród rangnapja 1901. szeptember hó 1. helyett: 1900. szeptember hó 1-re; továbbá az 1901. évi 18. sz. Rendeleti Közlöny (Személyes ügyek) 81. lapoldalán **Menkina János** rendfokozata főhadnagy helyett *hadnagy*-ra helyesbitendő.

($\frac{3120.}{\text{eln.}}$ sz. 1901 április 22.)

(Fery Oszkár későbbi mártírtársa - 1902-től őrnagyi rangban másod törzstiszti beosztással szintén itt szolgál).

Magy. kir. VI. sz. csendőr-kerület.

(Kiterjed: Baranya, Fejér, Győr, Moson, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém, Zala vármegyékre és Fiume városára.)

Törzsállomás: Székesfehérvárt.

Parancsnok: Szelestey Károly,

Ⓚ 3Sz., ezds.

Par.-helyettes: Matekovics Lajos,

Ⓚ 3Sz., por. IIIKr. őrnagy.

Másodtörzstiszt: Fery Oszkár,

kÉk., Ⓚ őrnagy.

*Segédtiszt: **Menkina János**, Ⓚ*

főhgy.

1901. május 1.-i ranggal főhadnagy (3. rangszám) a VI. sz. csendőrkerület állományában

főhadnagyokká:

1901. május 1.-ei ranggal:

a következő hadnagyokat:

Domby Sándort,	(1. rangszám) a II.,
Wachsmann Vilmost,	(2. ") a IV.,
Menkina Jánost,	(3. ") a VI.,
Szőke Bélát,	(4. ") az I. és
neczpáli Justh Andrást,	(5. ") az V. sz. csendőrkerület állományában.

1901. október 16.-tól a Királyi Magyar Természettudományi Társaság rendes tagja

1906. szeptember 1-től -1907. április 30.-ig VI. sz. csendőrkerület (törzs: Székesfehérvár, parancsnok: Besenyei László Albert ezredes) 5. szárny (Kaposvár, parancsnok: Rafain Imre II. oszt. százados) **3. szakaszának (Csurgó) parancsnoka**

Menkina János, VI. sz. csendőr kerületbeli főhadnagy segédtiszt, ezen alkalmazásától való egyidejűleges felmentése mellett szakaszparancsnoki minőségben ugyanazon csendőr kerületbe Csurgó, illetve a 3. szakaszhoz Kaposvárra.

3-ik szakasz : Csurgón.				
Parancsnok : Menkina János főhadnagy.				
153	*Csurgó	Szigeti György j. őrm.	1	1 4 6
154	Berzence	Hantal József őrsv.	.	1 3 4
155	Zákány	Horváth András I. cz. őrm.	.	1 4 5
156	Inke	Eberhardt Sándor cz. őrsv.	.	1 4 5
157	Somogy-szentmiklós	Molnár György II. őrsv.	.	1 3 4

Megnevezése			Gyalog			
szám	az őrsnek	az őrs parancsnokának	őrmester	őrsv.	csendőr	összesen
158	*Nagyatád	Srédl Károly j. őrm.	1	.	4	5
159	Vizvár	Krommer József őrsv.	.	1	4	5
160	Görgeteg	Schnóbel István cz. őrm.	.	1	3	4
161	Csököly	Pintér Pál cz. őrm.	.	1	3	4
162	Felsősegesd	Mészáros János I. cz. őrm.	.	1	3	4
163	Szabás	Baresi János őrsv.	.	1	3	4
164	*Barcs	Auguszt Sándor j. őrm.	1	.	5	6
165	Babócsa	Csillag János őrsv.	.	1	4	5
166	Szulok	Magyar Győző őrm.	.	1	4	5
167	Lakócsa	Herczeg Sámuel cz. őrm.	.	1	4	5

1907. május 1.-től 1907. augusztus 31.-ig VI. sz. csendőrkerület (törzs: Székesfehérvár, parancsnok: Besenyei László Albert ezredes) 2. szárny Sopron ideiglenes szárnyparancsnok

Menkina János, VI. sz. csendőr kerületbeli főhadnagy, a 3. kaposvári szakasz parancsnoka, ugyanezen csendőr kerületben Sopronba; továbbá;

1907. szeptember 1.-től – 1909. augusztus 31.-ig III. sz. csendőrkerület (Kiterjed: Békés, Bihar, Hajdú, Jász - Nagykun - Szolnok, Pest - Pilis-Solt- Kiskun, Szabolcs és Arad vármegyékre, törzs: Budapest, parancsnok al-torjai Altorjay Imre ezredes) 5. szárnyának (Újvidék) parancsnoka

Menkina János, VI. számú csendőr kerületbeli főhadnagy, ideiglenes soproni szárnyparancsnok, hasonló minőségben a III. számú csendőr kerületbe Ujvidékre.

($\frac{8564.}{\text{eln.}}$ sz. 1907 augusztus 23.)

1907. október 26. Okiratilag megdicsértettek a M.kir.Honvédelmi Minisztertől: „*Menkina János III. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, a VI. sz. csendőrkerületnél segéd-tiszt és oktató-tiszt minőségben kifejtett ügybuzgó és kiváló tevékenységéért* „

Menkina János III. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, a VI. sz. csendőrkerületnél segéd-tiszt és oktató-tiszt minőségben kifejtett ügybuzgó és kiváló tevékenységéért.

($\frac{10190.}{\text{eln.}}$ sz. 1907 október 26.)

1908. május 1-i ranggal II. oszt. százados (1. rangszám)
III. sz. csendőrkerület állományában

2. osztályú századosokká:

1908. május 1-ei ranggal:

a következő főhadnagyokat:

Menkina Jánost, (1. rangszám) a III.,

1909. szeptember 1.-től -1910. március 31.-ig III. sz. csendőrkerület állományában **Magyar Királyi csendőr-továbbképző és altisztiskola** (Nagyvárad, parancsnok Várady Ede alezredes) **tanár** (*Borhy Sándor százados későbbi mártírtársával együtt*)

M. kir. csendőr-továbbképző és altisztiskola: Nagyváradon.

Parancsnok: Várady Ede alezredes, F. J. r. lvg., ♁ , Sz³, Ⓜ , Ⓜ .

Tanárok: Borhy Sándor Ⓜ , Ⓜ , Illés Béla Ⓜ , Ⓜ , Pekri József Ⓜ , Ⓜ , **Menkina János** Ⓜ , Ⓜ , Ambrózy Gyula ♁ , Ⓜ , Ⓜ , századosok, Gaál Jenő Ⓜ , Ⓜ , Söllész Imre Ⓜ , Ⓜ , főhadnagyok és Halamka Ferencz Sz², Ⓜ , Ⓜ , főhadnagy számvivő.

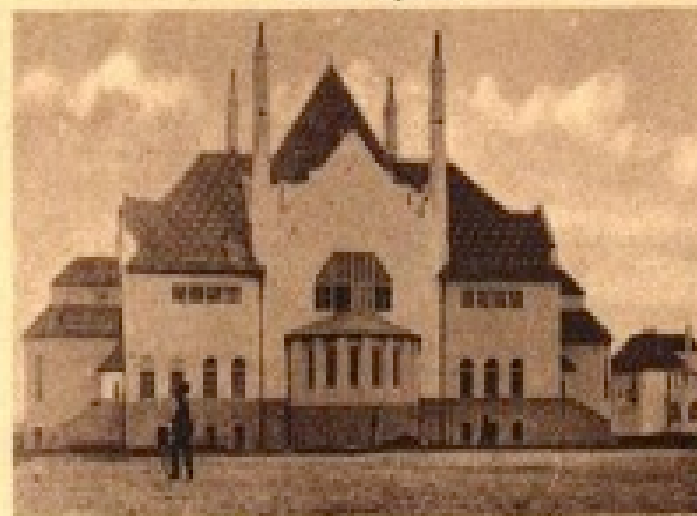
Segédoktatókul alkalmazva: 6 altiszt.

Főépület

Párdó épület

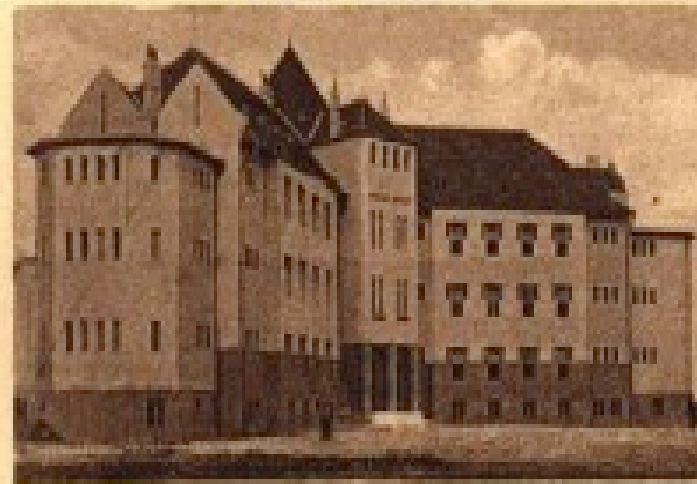
Nagyvárad

Országos M. kir. csendőrségi iskola

Próba csendőr hálótermek és kávéház

Altisztai hálótermek

1910. április 1.-től – 1911. február 28.-ig VIII. csendőrkerület (Kiterjed: Hajdú, Bihar, Békés, Arad, Szabolcs és Szatmár vármegyékre, törzs Debrecen, parancsnok tolcsvai Nagy Gábor ezredes) **5. szárnyának (Arad) parancsnoka**

A m. kir. belügyminister urral egyetértőleg:

1910. évi április hó 1-ével:

Menkina János, a nagyváradai csendőrtovábbképző és altiszti iskolához tanárként alkalmazott III. számú csendőrkerületbeli százados, szárnyparancsnoki minőségben a VIII. számú csendőrkerülethez Aradra;

1911. március 1.-től -1915. február 20.-ig.

VIII. csendőrkerület állományából - létszámfelettiként n nyilvántartva - tartósan vezényelve: Belügyminisztérium V. Rendőri Főosztály, V/b.(csendőrségi) alosztály. Ügyköre: A csendőrség szervezésére vonatkozó összes ügyek. Osztályvezető: Oláh Ödön csendőrezredes, 1913-tól Loránth Dénes csendőrezredes

1911. december közjegyzői okirat

Menkina János eredeti aláírása

1914. március 12. A Szent István társulat rendes tagja

A Szent-István-Társulat 1914. március 12-én tartott

választmányi ülésén felvették tagokká:

235 Országh János máv. ellenőr, Budapest.

Szmrecsányi János földbirtokos, Véke.

Menkina János csendőrszázados, Budapest.

Tóth Kálmán esperes-plébános, Ecseg.

Török Zoltán ny. főispán, Losoncz.

„A **Szent István Társulat** katolikus szellemű nyomdatermékeket előállító és terjesztő, a püspöki kar erkölcsi támogatását élvező, tagdíjat fizető és emiatt illetménykötetben részesülő társulati tagsággal rendelkező szerveződés. Magyarország egyik legrégebbi könyvkiadója, amely alapításától 1848 óta napjainkig folyamatosan működik budapesti székhellyel”. Wikipédia

1915. február 21.-től – 1917. október 2-ig tolcsvai Nagy Gábor altábornagy csendőrségi felügyelő segédtisztje (*felügyelő helyettes: Fery Oszkár vezérőrnagy*)

Menkina János, a VIII. számú csendőrkerületnél létszámfelett vezetett, a belügyminis-
terium V/b. osztályába beosztott százados, a magyar szent korona országaihoz tar-
tozó csendőrség felügyelőjének segédtisztjévé.

($\frac{34866.}{16.}$ sz. 1915. február 21.)

1915. május 26.

évi 400 korona korpótdíjban :

Menkina János, a honvédelmi ministerium,

Szőke Béla, a II.,

neczpáli Justh András, az V.,

felsőeőri Cseresnyés Emil, a IV.,

Szj Géza, a VI.,

kricsfalusi Kricsfalussy Jenő, a VIII. és

Ambrózy Gyula, a IV. számú csendőrkerület állományába tartozó százados.

($\frac{6658.}{eln.}$ sz. 1915 május 26.)

1915. november 1.-i ranggal őrnagy (27. rangszám) a csendőrfelügyelőségénél

őrnagyokká :

1915. évi november hó 1-vel:

1915. november 1-ei ranggal:

a következő századosokat:

Menkina Jánost, (27. rangszám) a csendőrfelügyelőségénél,

1916. március 18. (Kitüntetés.) „A király a háborúban teljesített kitűnő szolgálatának elismeréséül **Menkina** János őrnagynak a csendőrségi felügyelő segédtisztjének a 3. osztályú katonai érdemkeresztet adományozta.”

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi márczius hó 18-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben *adományozni* méltóztatott:

a háboruban teljesített kitűnő szolgálataik elismeréséül:

a 3. osztályú katonai érdemkeresztet :

Borhy Sándor őrnagynak, a III. számú csendőrkerületben és
Menkina János őrnagynak, a csendőrségi felügyelő segédtisztjének;

1917. február 17. (Kitüntetés) „Ferencz Salvator főherceg úr, ő császári és királyi fensége, mint az osztrák-magyar Monarchia Vörös Kereszt egyleteinek védnök helyettese, Ő császári és apostoli királyi Felségétől legkegyelmesebben átruházott hatáskörében 1917. évi február hó 17-én kelt magas elhatározásával a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemeik elismeréséül a **Vörös Kereszt hadiékítményes II. oszt. díszjelvényt** díjmentesen méltóztatott adományozni”.

1917. április 17. (Dicséret) „a háború idején teljesített kitűnő szolgálataik elismeréséül legfelsőbb dicsérő elismerés tudtul adassék, **Menkina** János őrnagynak, a csendőrségi felügyelő I. segédtisztjének”

elrendelni méltóztatott, hogy ugyanezen alkalomból:
a legfelsőbb dicsérő elismerés tudtul adassék:

lorántbázi és zágorhidai Loránth Dénes ezredesnek,
a belügyminisztérium csendőrségi osztálya vezetőjének,
aldobolyi Bákosy Gyula alezredesnek, a VI. Nagy Béla
őrnagynak, az V., Lipsey András őrnagynak, a III. sz.
csendőrkerületben:

Menkina János őrnagynak, a csendőrségi felügyelő
I. segédtisztjének, neczpáli Justh András őrnagynak, a

1917. október 3.-tól 1918. november 15-ig Fery Oszkár altábornagy csendőrségi felügyelő segédtisztje

1918. február 1.-i ranggal alezredes (26. rangszám) a csendőrségi felügyelő I. segédtisztje

A m. kir. csendőrség állományában:

alezredesekké:

1918. évi február hó 1-ével:

1918. február 1-ei ranggal:

a következő őrnagyokat:

Menkina Jánost, (26. «) a csendőrségi felügyelő I. segédtisztjét,

1918. november 1.

Magyar hadügyministeri rendeletek.

Részesítettnek:

a magasabb fokozatu havidijilletékben:

1918. évi november hó 1-ével:

Menkina János, a csendőrfőparancsnokságnál,

1918. november 16-től 1919. január 01.-ig Czibere István ezredes csendőrségi felügyelő segédtisztje

1918. december 30. de 10 óra

„Czibere István csendőrezredes, a csendőrség felügyelője a csendőrség forradalmasító züllesztésének megállítása és megfelelő ellenrendszabályok meghozatala céljából valamint megakadályozni Gencsi Arnóld csendőr alezredesnek a csendőrség főparancsnokává való kinevezését a csendőrség vezetőtisztjeit Budapestre megbeszélésre hívta össze az irodájába. Ezen megbeszélésen részt vettek:

1. Czibere István ezredes, csendőrség felügyelője
2. Simonyi József alezredes (rangja 1916. aug. 1.), Menkina alezredes által képviselve,
3. Borhy Sándor alezredes (rangja 1916. aug. 1.),
4. Lipcsey András alezredes (rangja 1918. febr. 1.),
5. Polster Kálmán alezredes (rangja 1918. febr. 1.),
6. Fuxhoffer Gyula alezredes (rangja 1918. febr. 1.), Honvédelmi minisztériumi osztályvezető
7. Ziegler Emil alezredes (rangja 1918. febr. 1.), Belügyminisztériumi osztályvezető
8. Edvi Illés Béla alezredes (rangja 1918. febr. 1.),
9. Menkina János alezredes. (rangja 1918. nov. 1., csendőrség felügyelőjének segédtisztje

Tiltakozó jegyzőkönyvet készítettek melyben „a bizottság tagjai tiltakoznak Gencsi alezredes magatartása, csendőrfőparancsnokká való kinevezése, a csendőrség felügyelőjének a legénység részéről történt megfenyegetése és a csendőrség züllesztése ellen”. A lezárt jegyzőkönyvet ezután az összes résztvevő aláírta. Ziegler Emil, - akire rábízták a jegyzőkönyv eljuttatását Károlyihoz - elsikkasztotta, így Gencsi Arnold kinevezése Károlyi által megtörtént.

1921. február 1. Gencsy Arnold csendőr alezredest rehabilitálják és felmentik minden vád és gyanú alól. 8 Órai Újság

— Gencsy Arnold csendőralezredes rehabilitálása. A magyar királyi csendőrség felügyelője, mint illetékes parancsnok a gyilkosságban való bűnrészség büntöltével gyanúsított Gencsy Arnold alezredes bűnügyében azért, hogy nevezett Ferry Oszkár altábornagy Borhy és Menkina csendőralezredesek meggyilkolását előidézte, vagy elősegítette volna, az ellene indított büntetői üldözés megszüntetését rendelte el. A végzés indoklásában kimondja, hogy Gencsy alezredes a nyomozásból megállapíthatólag, sohasem volt kommunista és az a gyanú, amelyet Ferry altábornagy és társai megöletésével kapcsolatban ellene emeltek, szintén alaptalannak bizonyult.

1919. január 2.-tól – 1919. május 1.-ig

Csendőr főparancsnokságnál a VIII. csendőrkerület állományában

1919. május 1.-től nyugdíjas

A hadügyi népbiztos 38/1919. számú távirati rendeletével kényszernyugdíjazták.

Felügyelet alatt volt minden olyan tisztársával együtt, akik nem adták be a derekukat a vörös uralomnak és internálásuk állandóan kilátásba volt helyezve.

927

SZEMÉLYES ÜGYEK 38. SZ. 1919. ÁPRILIS 2.

A VÖRÖS HADSEREG RENDELETEI

A hadügyi népbiztosság rendeletei.

Nyugállományba helyeztetnek:

1919. évi május hó 1-étől járó nyugilletményekkel:

Menkina János, a VIII. számú csendőrkerületnél és
Nagy Béla, az országos csendőriskolánál.

($\frac{7146.}{\text{ein.}}$ sz. 1919 márczius 26.)

Hadügyi népbiztosság.

1919. április 20.

Az alábbi vészjósló szavakat Szamuely Tibor mondta Győrött, 1919. április 20-án.

„A hatalom a kezünkben van. Aki azt akarja, hogy visszatérjen a régi uralom, azt kíméletlenül fel kell akasztani. Az ilyennek bele kell harapni a torkába. A magyarországi proletariátus eddigi győzelme nem került különösebb áldozatokba. Most azonban szükség lesz arra, hogy vér ömöljön. A vértől nem kell félni. A vér – acél: erősíti a szívet, erősíti a proletár öklöt. Hatalmassá fog tenni bennünket a vér. A vér lesz az, mely az igazi kommunvilághoz elvezet minket. Ki fogjuk irtani, ha kell, az egész burzsoáziát.” (Magyar Hírlap, 2010. márc. 26; 1919: A terror anatómiája c. cikk)

1919. június 7. Pütkösd szombatja

Első letartóztatása. „A kommunista hatalomnak szokása volt, hogy a „potenciális ellenforradalmárokat” és más „gyanús, burzsoá elemeket” mintegy „megelőző célzattal” összefogdossák”. Nyolc napig volt fogva a Parlament épületében későbbi mártírtársaival Fery Oszkárral és Borhy Sándorral – valamint Pekár Gyula, Perényi Zsigmond, Tolnay Kornél, Samassa Adolf stb. társaságában.

1919. június 15.

Szabadon bocsátották a többiekkel együtt.

1919. július 17.

Chlepkó Hantos Endre a Vörös Őrség országos főparancsnoka - Zagyai József kommunista politikai megbízott feljelentése alapján (mely szerint a szegedi ellenforradalmi kormány vezető állást szán nekik) - utasítja Cserny Józsefet a „Lenin fiúk” parancsnokát, hogy Fery Oszkárt, Borhy Sándort és Menkina Jánost tartóztassa le és végezze ki.

1919. július 18. péntek 23 óra 30 perc

Lakásáról - II. ker. Fény u. 17. – a Belügyi Népbiztosság Nyomozó Osztályának terrorlegényei (Bonyhádi Tibor, Radányi Kornél, Bartalos István, Pető István) elhurcolják Fery Oszkár és Borhy Sándor tisztársaival együtt. Bartalos István terrorlegény szerint, aki a letartóztatásában részt vett Menkina János házvezetője az alábbiakat mondta:” Jaj Istenem, mit akarnak, már másodszor viszik el, pedig semmit sem csinált”.

A Mozdony utcában lévő terror laktanyává átalakított tanítóképző alagsorában az un. „Lenin fiúk” három napon át vallatják, kínozzák Őket. Az oldal és a tetőfal vérrel voltak befecskendezve a szemtanuk szerint.

1919. július 21. 23 óra

Szadista módon meggyilkolják két társával együtt. A hóhércsapat önként jelentkezett tagjai: Lőscher Márton alparancsnok, Kakas Ferenc, Neumayer Géza, Csomor Gábor, Pető István, Tóth József és Trailla György Bonyhádi Tibor, Radányi Kornél terrorlegények.

„Lehozták a pincébe Menkina János alezredest, kit szintén kegyetlen veréssel vallattak és megmutatták neki társa (Borhy Sándor) padlón heverő tetemét majd puskatussal ütlegelve arra bírták, hogy a létrán felmenve a hurkot megközelítse. A nyakába akasztották a kötelet, ez azonban leszakadt, erre ugyanabból a kötélből újabb hurkot készítettek, és miután újabb ütésekkel kényszerítették felment a létrára, a hurkot újból a nyakára akasztották és a létrát kirántották alóla. Tóth József a kötélben lógó Menkina Jánost vergődése közepette többször arcul verte. 15 percnyi függés után levették, és minthogy ezután a földön még vonaglott, Csomor Gábor rohamkésével, Lőscher Márton és/vagy Pető István szuronyával összeszurkálták...”

1919. július 22. kora hajnal

„...az akasztáson használt kötéllal őket egymáshoz kötötték, a Radányi és Bonyhádi nyomozók által a tornateremből kihozott súlyokat a kötéltre illesztették. Ezután a teherautóval a műegyetem melletti Duna partra mentek, ott a hullákat a földre dobva, a földről lábaiknál fogva a vízig vonszolva a Dunába dobták”.

Hogy történt a hármes gyilkosság.

Kakas Ferenc terrorista a következő vádlott. Arra a kérdésre, hogy bűnösnek érzi-e magát, azt feleli:

— *Igen, mert ott voltam a gyilkosságnál.*

Az elnök: Nemcsak ott volt, de tett is valamit. Mondja el az esetet, elejétől végig.

A vádlott elmondja, hogy jelen volt, a mikor *Bonyháti* és *Radányi* beszélgettek *Csernival* és halotta, hogy föl kell őket akasztani.

— Ezután — ugymond — összejött az egész társaság, *Nagy*, *Löscher*, *Csomor*, *Traila* és én. Fölmentünk a foglyok szobájába s elsőnek *Borhuyt* vezettük le a pincébe. *Löscher* azt mondta, hogy valaki álljon őrt a lépcsőnél. Erre én a lépcsőhöz álltam én vigyáztam. Azután bevitték *Borhuyt* egy kis fülkébe, ott nem tudom, mit csináltak vele és mikor innen kihozták, egy létrát kerítettek és *Nagy* és *Pető* fölakasztották. A kötelet *Nagy* szerezte. Ezután *Löscher* ment a másikért, *Menkináért*. Magas, sovány ember volt. Engem elküldött *Bonyháti*, hogy intézkedjem a hulla elszállításáról. Több soffört fölkeltettem, azután lementem *Tóthtal* a pincébe, ekkor eresztették le a második áldozatot. Még élt, s ekkor előlről *Csomor* Gábor, hátulról *Traila* György rohamkésekkel nekimentek. A harmadik áldozatot, *Ferryt*, *Löscher* húzta le a kötélről. *Radányi* és *Bonyháti* rendelkeztek, hogy súlyos köveket kell rájuk kötni. A tornateremből nagy súlyokat hoztak, azokat rálettek az autóra. Azután rálettek a holttes-

teket is. Ezen az autón volt *Tóth* a sofför, *Traila*, *Csomor*, *Nagy* Béla, meg én. Utánunk jött egy vörös autó *Bonyháttal* és *Radányival*. A Müegyetem előtt megállottunk, levettük a holttesteket és egy tufajról a Dunába dobtuk. Másnap *Cserni* szalonnával és borral vendégtelt meg bennünket.

Bartalos István vádlottat hallgatta ki ezután a bíróság. Elmondja, hogy *Ferryt*, *Borhuyt* és *Menkinát* ő szállította be a laktanyába. Arról, hogy később mi történt velük, nem tud, mert ő akkor szabadnapos volt.

Csomor Gábor vádlott azt mondja, hogy *Kakas* fölvezette őt a három áldozat szobájába. Az egyiket fölkellette és föl szólította, hogy kövesse őket. Le mentek a pincébe. *Kakas* kinyitott egy ajtót. *Löscher* megparancsolta *Borhuyt*nak, hogy menjen föl a létrára, a mely már előre oda volt készítve. *Löscher* akasztotta föl *Borhuyt* és *Traila* rántotta ki alóla a létrát. A lábát *Pető* és *Neumayer* húzták. A második áldozatot, *Menkina* alezredest, *Kakas* és én vezettük be. A pincében *Menkinát* elverték s azután *Löscher* őt is föl küldte a létrára. A hurkot az áldozatnak magának kellett a nyakába tennie. *Menkinát* ugyanazzal a kötéllal akasztották föl. A létrát *Löscher* rántotta ki *Menkina* alól és abban a percben a kötéll elszakadt. Ekkor *Kakas* más kötelet hozott, *Menkinát* uiból fölparancsolták a létrára.

Vallomásának egyéb része megegyezik *Kakas* vallomásával.

A tárgyalást holnap folytatják.

Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János emlékezete – napjainkig

1919. augusztus 8. Budapesti Közlöny

Felhívás.

Fery Oszkár csendőraltábornagy, volt csendőrségi felügyelő, Borhy Sándor csendőralezredes és Menkina János csendőralezredes, budapesti lakosokat ez évi június hó 12-én a kommunista terror-esapatok elfogták. Június 19-én szabadon bocsájtották őket, de azután mindhárman eltűntek, állítólag meggyilkolták őket és holttestüket a Dunaába dobták. Felhívjuk mindazokat, akik az említettek sorsáról valami biztosat tudnak, hogy adataikat a belügyminisztérium csendőrségi osztályával (I., Országház-utca 30., II. em.) személyesen vagy írásban sürgősen közölni sziveskedjenek.

Fery O zkar, csendőr-altábornagy. Mikor a kommunisták, mint lelkes hazafit első ízben letartóztatták, majd szabadon bocsátották, barátai azt tanácsolták neki, hogy meneküljön. De ő azt felelte, hogy ő katona és nem fut meg. Másodszor is letartóztatták a júniusi ellenforradalom idején s felakasztották, husz kilogrammos súlykot kötöttek lábára és egy hajóról a Dunába dobták.

Menkina János, csendőralezredes. A júniusi ellenforradalomkor, mint gyanúsát a terroristák elfogták s társaival: Fery altábornaggal és Borhy Sándor alezredessel kegyetlen kínzások után kivégezték. Akasztásakor utolsó szava volt: „Éjjen a haza”, mire egyik gyilkosa törét is belemerítette. Holttestére neki is husz kilogrammnyi súlyt kötöttek s egy uszályhajóról a Dunába dobták.

A csendőrfőtisztek gyilkosai biráik előtt

Fery altábornagy, **Borhy** és **Menkina** alezre-
desek tragédiája

Fery Oszkár altábornagy, **Borhy** és **Menkina** alezre-
desek' kegyetlen meggyilkoltatása ügyében
szerdán kezdte meg a törvényszék a tárgyalást,
amely iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg. A tár-
gyaláson ott voltak *Bárczy* István és *Heinrich* Fe-
renc miniszterek, majd *Horthy* Miklós fővezér je-
lent meg *Magasházy* százados kíséretében.

A vádirat szerint július közepe táján közölték
a Batthyány-palotában székelő terrorcsapat pa-
rancsnokával, hogy a csendőrtisztek körében ellen-
forradalmi mozgolódás készül. A jelentés folyán
Fery Oszkár csendőr-altábornagyot, **Borhy** Sándor
és **Menkina** János alezre-
deseket július 19-én a ter-
roristák letartóztatták. A Mozdony-utcai laktanyába
szállították őket és három napi válogatott kínzások
után július 24-én éjszaka kivégeztették őket s holt-
testüket a Dunába dobták. A vádlottak a követke-
zők: *Cserny* József, *Pap* Sándor, *Bonyháti* Tibor,
dr. *Vajda* Zoltán, *Pór* (*Pollacsek*) Ernő, *Kakas* Fe-
renc, *Chlepkó* Hantos Ede, *Radványi* Kornél, *Barta-*
los István, *Pető* István, *Csomor* Gábor, *Nagy* Béla
Géza, *Löscher* Márton, *Tóth* József, továbbá a letar-
tóztatásban lévő *Cseh* László. Ebben az ügyben kö-
rülbelül 30 tanu van megidézve, közöttük **Fery** Osz-
kárné két fiával.

1919. december 14.

— (A csendőrség gyásza.) A magyar nemzeti csendőrség gyászjelentésben tudatja a nagyközönséggel, hogy bajtársaik közül „az úgynevezett tanácsrendszer ideje alatt” kiket gyilkoltak meg. A terror hősi áldozatainak lelkiüdvéért szombaton délelőtt gyászsistentiszteletet rendeznek a Szervita atyák, mint a kik *Fery* altábornagy, *Borhu* és *Menkina* alezredek „megmentése érdekében minden lehetőet elkövettek”. A gyászjelentés így szól:

A magyar nemzeti csendőrség mélyen lesújtott szívvel és fájdalmas megindultsággal jelenti, hogy szeretett bajtársaik: néhai *Fery* Oszkár altábornagy, a magyar csendőrség volt felügyelője, *Borhu* Sándor alezredek, a szegedi csendőrkerület volt parancsnoka, *Menkina* János alezredek, volt csendőrfelügyelői segédlistát, *Pongrácz* Aladár százados, a segesvári csendőrszakasz volt parancsnoka, *Kamuty* Lajos főhadnagy, az ungvári csendőrszakasz volt parancsnoka, *Dékány* Benedek felügyelő, *Bakonai* András felügyelő, *Pintér* Pál felügyelő, *Jakabos* Pál segédfelügyelő, *Ferencz* András segédfelügyelő, *Tóth* Ferenc III segédfelügyelő, *Sztankovics* Ferenc segédfelügyelő, *Vén* András segédfelügyelő, *Trupulai* János főellenőr, *Szabó* József tiszthelvettes, *Domokos* Imre őrmester, *Göllén* József őrmester, *Osbáth* Gyula őrmester, *Csala* Bálint őrmester, *Tanau* Lajos őrmester az úgynevezett tanácsrendszer ideje alatt meggyilkoltattak s így ezen átkos időszak alatt uralkodott féktelen terror hősi áldozatai lettek. Bajtársaink — szebb világba költözött — lelkiüdvéért ez évi december hónap 20-án (szombaton) délelőtt 10 órakor fogjuk az engesztelő gyászsistentiszteletet bemutatni az Egek Mindenható Urának a Szerviták templomában (IV., Szervita-tér) a szervita atyák által, mint a kik az első három felelhetetlen bajtársunk megmentése érdekében minden lehetőet elkövettek. A beesület és a magyar nemzeti eszme hőseinek vértanuhalála történelmünk legsötétebb lapjait jelzi. Emlékezetük felett a magyar nemzeti kegyelet és a vizaszalhatatlan bajtársi szeretet virraszt. Budapest, 1919. évi december hónap 14-én.

Hétfőn kezdik meg a mártír csendőrtisztek gyilkosai bűnyüének tárgyalását

Három csendőrtiszt a hadosztálybíróóság előtt

(Saját tudósítónktól.) Három hete leplezték le a Mozdony-utcai iskola falába illesztett arany-
betűs, vörösmárvány emléktáblát a vértanú halált
halt **Fery Oszkár** magyar királyi csendőralábor-
nagy, **Borhy Sándor** és **Menkina János** csendőral-
ezredek emlékezetére. Két esztendővel haláluk
után a hadosztálybíróóság vonja most felelősségre
haláluk okozóit. Három vádlott áll hétfőn a had-
osztálybíróóság katonabírái elé, hogy feleljenek
bűnikért: **Hódossy Károly** csendőrszázados, **Gencsy**
Arnold csendőral ezredes és **Zagyi József** tiszt-
helyettes.

Hódossy Károly csendőrszázados 1919 július
havában feljelentést tett **Zagyi Józsefnél**, a vörös-
őrség politikai megbízottjánál, hogy **Fery Oszkár**
altábornagyot, **Borhy** és **Menkina** csendőral ezrede-
ket a szegedi kormány a csendőrség főfelügyelő-
jévé, illetve felügyelőivé nevezte ki. A feljelentésre
azután a Cserny-csapat a Mozdony-utcai iskola
pincéjébe hurcolta a csendőrtiszteket. **Hódossy**
százados hamis tanúzásra való rábírás vádja is
terheli. Ugyanis a vele együtt fogságban levő **Vér-
tessy József** csendőrtiszt helyettesét arra akarta rá-
bírni, hogy ne vallja a bíróság előtt azt, hogy az ő
feljelentése folytán jutottak Csernyék kezébe a
csendőrtisztek. Vádolják **Hódossy** azzal is, hogy
a Károlyi-forradalom idején a csendőrség fegyel-
mének lazításában nagy szerepet vitt, gyűléseket
tartott, azokon a legénységgel együtt tanácskozott.
Nagy bűne, hogy közreműködött az ellenforrad-
almi tisztek fekete listájának készítésénél.

Gencsy Arnold csendőral ezredest azzal vá-
dolja a katonai ügyészség, hogy résztvett a de-
struktív szellem fejlesztésében, a legénység fegyel-
mének felborításában tevékenyen közreműködött,
bűnös a fekete lista készítésében is.

Zagyi József gazdaság, tiszt helyettes mint pol-
gári megbízott tette a feljelentést a vörösőrség or-
szágos politikai megbízottjánál, **Hantos-Chlepkó**
Elemérnél. Az ő feljelentése alapján végezték ki
Fery Oszkár és társait.

A tárgyalást a vádlottak bűnyüében hétfőn
kezdik meg a Margit-köruti hadosztálybíróóság
Mondada Jenő százados-hadbíró vezetésével.

— **Gencsy** alezredes és **Zagyi** tiszt helyettes
bűnyüere. A budapesti katonai törvényszéken ma
kezdtek meg **Gencsy Arnold** csendőral ezredes és
Zagyi József csendőrtiszt helyettes bűnyüereinek tár-
gyalását. Az elsőrendű vádlott **Hódossy Károly**
csendőrszázados nem jelent meg, mert felhasználva
elmebetegség címén kapott szabadságát. Ismeretlen
helyre szökött. A vádirat **Gencsy** alezredest zendü-
lés bünyüetével vádolja, mint olyant, aki résztvett
a fekete lista összeállításában és a csendőrség fe-
gyelmének szétrombolásában, **Zagyi Józsefet** pedig
felbujtói minőségben elkövetett gyilkosság bünyüetével,
mint olyant, aki **Fery Oszkár** altábornagyot és
társait a vörösöknek feljelentette. **Gencsy** alezredes
elmondta, hogy ő sem gyilkossággal, sem kommu-
nista üzelmekkel nincs vádolva, egyedül zendü-
léssel, ideje tehát, hogy tisztáztassék az ő szerepe.
Zagyi József kijelentette, hogy nem érzi magát bü-
nyüesnek, följelentést nem tett senki ellen. Testi bán-
talmazások folytán tett eddig beismerő vallomást.
Gencsy kihallgatása során elmondta, hogy ő vissza-
utasította a felügyelői állást. A fekete listát nem
írta alá, a legénység fegyelme már előbb bomlás-
nak indult. A bíróság zárt tárgyaláson ismertette
ezután a fekete listát. A tárgyalást holnap folytat-
ják.

1921 augusztus 19,

— **Feryék** árulóinak bünyüere. **Fery Oszkár**
árulóinak bünyüereiben a katonai bíróság ma kezdte
meg a tanuk kihallgatását. **Vértessy István** csend-
őrtiszt helyettes vallomása szerint **Zagyi József**
küldte a jelentést a csendőrtisztekről **Chlepkónak**.
Prileszky Gyula csendőrtiszt helyettes hallotta
Zagyi egy kijelentését, hogy csendőrökkel fogja
felszántatni a Vérmezőt. **Szilágyi Miklós**, **Szepessy**
Jenő, **Kovács György** lényegtelen vallomása után
Wolff Gyula mondta el, hogy **Gencsy** alezredes is
résztvett a fekete listát összeállító gyűlésen, ahol
annyit mondott, hogy minek ezeket a tisztességes
embereket tönkretenni. Ezután **Wéber őrnagy**,
Zagyi vizsgálóbírója számolt be a vizsgálat adatai-
ról. Kijelentette, hogy **Zagyi** nem azért tett beis-
merő vallomást, mert bántalmazták. **Zagyi** nem
bántották a vizsgálat folyamán. **Zagyi Mondada**
százados kérdéseire elmondta, hogy a civildetek-
tívek bántalmazták. **Bonyhádi Tibor** felolvasott
vallomása szerint **Feryékkel** együtt **Gencsy** alezre-
dest is bevitték a terroristák és csak szúalomból
nem végezték ki, mert **Gencsy** azt mondta, hogy
hat gyermek apja.

1920. február 28.

A NAGY PER. Irta *Stocker Antal* kuriai bíró, a főtárgyalás volt elnöke.

Tartalma: Cserny József és társai bűntügye. Ferry Oszkár csendőrtábornagy, Borhy Sándor és **Menkina János** alezredek, a két Hollán, Dr. Berend Miklós, Szigeti Gusztáv, Madarász Béla és Dobsa Miklós meggyilkolása. A budapesti büntetőtörvényszék ítéletének és indoklásának teljes közlése.

A pártatlan igazsággal megírt mű az egész művelt világ okulására szolgál s mint ilyen az összes tekintetbe jöhető nyelvekre lefordítva ki fog adatni.

1920. május 26. budapest csendőr eskü

Fölesküdték a budapesti csendőrök

Mindenkinek kétszeresen kell teljesíteni kötelességét — Ferry tábornok, Borhy és Menkina alezredek szellemét idézte a honvédelmi miniszter

Budapest, május 25.

(A Magyarország tudósítójától.) Ünnepe volt ma a magyar csendőrségnek, annak a nagyszerű testületnek, mely fegyelmével, buzgóságával, hazafias érzésével minden időben díszre és megbízható támaszára volt a magyar állam rendjének. A budapesti csendőrkörület tisztikara és legénysége ma délelőtti esküdjötti bűtségei **Horthy Miklós** kormányzónak és a magyar alkotmányának. A bűszörményi esküdjötti bűtségeiben kora reggel gyülekeztek ragyogó egyenruhákban a csendőrisztek, a legénységi zászlóalj pedig kilenc órakor kivonult **Krausz** alezredek, *csendőrkörületi parancsnok vezetésével* mellett a *Mordany- és Alkötés-utca között levő szabad térszögére*. Fél tíz órára megérkezett a *nemzeti hadsereg egy gyalogos százada, amely zászlót hozott az ünnepélyes esküdjöttihez*. Ugyancsak megérkezett: a *budapesti helyőrség zenekara is*, azonkívül az *alkötés-utcai díszgyalogos százada*. Háromnegyed tízkor megjelent a *léren Csáky Zsigmond őrnagy ezredes, csendőrségi felügyelő, aki megszemlélte a csapatokat*. A környékbeli iskolák *századosai zászlókkal vonultak ki az esküdjötti színhelyére és köröztöröltek a térség körül*.

Pontban *öt órakor* megérkezett **Soós Károly** honvédelmi miniszter **Dányi Béla** tábornok, csendőrségi főfelügyelővel. A körjelle harsány vezényszavak hangzottak el, a kakastollas csendőrlégények paltogó egyöntetűséggel ragadták meg a gúlába rakott fegyvereket és „vigyázz”-ba álltak. A *honvédelmi miniszter* a Hímnusz harsogása közben elvonult a csendőrök sorfala előtt, majd a következő beszédet intézte a csapatokhoz:

— Csendőrök! Mielőtt ünnepélyesen leteszitek az esküt, felhívom figyelméteket és hazafias érzéseiteket arra, hogy *hazánk ma nagyon súlyos helyzetben van*. Olyan súlyos helyzetben, hogy mellán megkívánhatja mindenkitől, hogy *kétszeresen teljesítse kötelességét*, mert sajnos azelőtt állunk, hogy országunknak *jelét elveszítjük*. Kétszeresen kell kötelességet teljesíteni mindenkinek, mert *nincs magyar ember e világon, aki ne akarja építeni a szomorú sorsra jutott hazán, aki ne akarna tíz-tíz nappal járadoxni, hogy idővel majd újra visszataléjjen Magyarország nagysága és dicsősége*. Midőn az esküt leteszitek, ezen az emlékezeses helyen, lebegjen szemetek előtt *ott parancsnokok, Ferry Oszkár, továbbá Menkina és Borhy előjárótok hazaszerető példaadása, kötelességtudásuk és törhetetlen férfiaságuk*. Akkor *hízzon tudom, hogy mindenkor meg fogtok felelni annak a nagy feladatnak, amely a jövőben minden magyarra vár*.

A honvédelmi miniszter beszéde után a zászlótartó előlépett a csendőrség sorfala elé és megkezdődött a *tábori mise*, melyet **Varga János** tábori főfelkész celebrált. A mise végeztével az ünnepélyes esküdjöttel

kövelkezett. A csendőrség előtt *ugyanazt az esküdjötti olvasták fel, mint a nemzeti hadsereg tagjai előtt*. A hűségesküt a legénységgel együtt a budapesti körület összes csendőrlégi is leteiték.

Az eskü elhangzása után **Soós** tábornok *isten áldását kérte Horthy Miklós kormányzóra és munkájára*. A kivonult csendőrség rajongó lelkesedéssel áttette a kormányzót.

Az ünnepélyes aktus *díszmenettel végeződött*. A miniszterüzenet fegyelmezett csapatok *délcegen vonultak el a honvédelmi miniszter előtt*.

Az esküdjötti idején szolgálatban álló csendőrök a hó 30-án fogják letenni a hűségesküt.

Fájós lábakra
házi czipőket **Gerő Adolf Fia**
Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4.

Előkelő urileányt
akinek tanítónői oklevele van, a szűkebb körzetben tanítóvárosból. Mivel esküdjötti ünnepélyesítést nem tud letenni, tanítást vállalna.
Budapest, V. ker. Rózsavölgyi utca 10. sz. 10. sz. 10. sz.

És az Urnak e bemutatandó öröm- és hálaünnepét követni fogja csütörtökön, e hónap 22-én a gyászistentisztelet a ferenciek templomában és a megható szertartás a Dunán a proletárdiktatúrától szenvedett három jeles és vitéz katona: *Ferry Oszkár*, *Borhy Sándor* és *Menkina János* martirhalálának emlékeztelére.

Attól a népe temette a legenda szerint a Tisza fenekére, hogy koporsójához méltatlan és ellenséges kéz soha se férhessen. Attól lett a

Tisza örök időkre a mi folyónk, attól ez a föld a szittyá magyar népnek eljegyzett arája.

A három magyar kalona, a rettenthetetlen, délceg főtisztek a legméltatlanabbaknak szánt halálban dicsőültek meg. A pincék éjébe hurcolták, megostorozták, megcsufolták, megkinozták s hóhérkézzel kivégezték; azután a Dunára vitték és hullámsirjába vetették őket.

És a mi Dunánk magához ölelte őket, misztikus, titokzatos keblére ölelte és soha sem adta ki őket, mint más hullákat szokott.

Ez a három test megszentelte a Dunát is. „Tán honom könyje vagy, te nagy folyó“, mondja a költő. Igen, Magyarország könyárja borult a mi három vitéz katonánkra, a magyar nemzet vértanúira és csütörtökön egy karcsu hajó siklik le a Dunán gyászruhás közönség terhével és bujával és az ünnep szónoka koszorut bocsájt le a Duna fenekére a nemzet halottainak nedves koporsójára.

1920. július 18. Budapesti Hírlap (Érdekesség a 26 kicenzurázott sor, mely a cikk 1/3-a)

A három vértanu.

(A cenzura itt 26 sort törölt.)

Csütörtökön délelőtt szép és elmés gyászfinnép színhelye lesz a főváros. Gyászmisét fogunk hallgatni reggel a ferenci barátok templomában — a nemzeti martírok gyászának szentelt templomban. Mise után megindul gyászdisszel egy hajó, gyászkoszorúk és gyászoló előkelőségek terhével a fedélzetén és megkoszoruzza három vértanu ismeretlen sírját.

Erről az esetről, a három délceg hősről és gyászhajóról voltaképpen balladát kellene írni. Mert bár rövid, de gazdag történet ez. A hazájuk bukásán kesergő férfiak közé belopózik asszony képében a kigyó és a három vitézt a hóhérok kezére adja, a kiknek véres keze fojtogatta a hazát is. Hordták őket, mint egykor a megváltót Ponciustól Pilátushoz — egyik hóhértól a másik elé. Testi és lelki bántalmakkal kínozták, végül pincékbe lökték és csak rothadt agyvelőkben fogantató módokon halálra gyötörték. A hullákat kocsira dobták és a Dunába vetették.

A Duna kitárta előttük keblét és magához ölelte Magyarországnak martéromságra eljegyzett daliás fiait és nem adta ki őket többé az embereknek.

A hóhérok már részben elvették gaztetek jutalmát. A vértanuknak a nemzet visz hólnapután koszorút, melyet lelkes szavak és ihletett imádságok közt bocsájt le a Duna felekére.

Oh, teli van ez ország földje martérok koporsójával. A bitófa megszenteltetett Aradon a zsarnokság, Budapesten és sok más helyen a csöcselék pribékjeivel. Most már áldott vizeink is temetői lettek vértanuinknak.

Azt szeretnők, ha csütörtök délelőtt, mikor a hajó kegyeletes útjára indul, a Duna két hatalmas partja a fővárosban megtelnék gyászoló sokasággal, a mely némán köszöntené a szerlelást, a *Hármak* néma vízi sírját és a néma nemzetet, mely sok ellenséget látott, sok balsorssal megvívott, de mely legnagyobb sebeit mindig maga vágta magán. Mikor telik be szenvedéseinknek a mértéke úgy, hogy nem kell többé sebeinket vértanuk vérével gyógyítani, ünnepeinkbe vértanuk gyászos sorsát elegyíteni, életünket vértanuk önfeláldozó szenvedésein tengetni . . .

Köszönet a MOVE vezetőségének, mely a gyászünnep ez elmés és megható formájával találta számunkra. Irjuk e napon s ez alkalmából a három nevet: a Ferry Oszkárét, a Borhy Sándorét és a Menkina Jánosét az aradi tizenhármak neve mellé.

1920. július 22. 9 óra

Az ünnepség a Szervita templomban kezdődött gyászzistentisztelettel reggel kilenckor. A templom előtti téren csendörök kettős sorfala, a templomban ugyancsak csendőr díszőrség. Az oltár előtt katófalk áll, a vértanú tiszték csákóival, jelvényeivel felékesítve, s a templom hajójában a mi két királyi hercegünk foglal helyet. A padsorokban a gyászoló családok, díszes katonai és polgári közönség helyezkedik el. A gyászzistentiszteletet a Himnusz zárta be, azután a közönség az Eötvös téri hajóállomásra hajón leúsztatott a Műegyetem elé, ahol tavaly a vörösök a Dunába vetették a három vitéz katona kiszenvedett tetemét. A parton csendörök és a műegyetemi karhatalom századai álltak sorfalat.

Lassan megállt a hajó és Pekár Gyula államtitkár a hajó pereméről mély érzésű emlékbeszédet mondott: „A te hullámaid nagy folyó, hazánk gyöngye, talán szenvedéseink szimbóluma. Ezer éve pogányok taszították le a hegyről itt a közelben Szent Gellért püspököt. Ezer év után pedig szintén pogányok temették itt hullámsírba Fery altábornagyot, Borhy és Menkina csendőrtörzstiszteket. Amint Szent Gellért áldozata kivirult, úgy a Ti vértanúságtok törzséből hajtson ki a nemes hazaszeretet gallya. Fogadjátok a nemzet koszorúját, mely zöld, mint szívünkben emléketek. Cserlevél és pálma illet meg titeket. S te nagy folyó, amely még meg fogod látni a magyar dicsőséget, vidd el Mohács, Nándor alá és hirdesd, hogy él még a magyar!”

Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János csendőrtisztek emlékünnepe tisztelegés a koszorú elsüllyesztésekor

PEKÁR GYULA ÁLLAMTITKÁR BESZÉL.

EGY CSENDŐR KOSZORÚT BOCSÁJT A DUNÁRA.

1920. július 23. 8 Órai Újság saját tudósítása

**Az ellenforradalmár csendőrtörzsfisztek
emlékünnepe.**
Gyászistentisztelet a Szervita-templomban. — Pekár Gyula a három
nemzeti vértanuról. — Koszoru a hullámsírban.
— Saját tudósítónktól. —

A MOVE budapesti főosztálya ma délelőtt *Ferró Oszkár* csendőraltábornagy, *Borhy Sándor* és *Menkita Sándor* csendőralezredek vértanuhalálának emlékére a Szervita-templomban gyászistentiszteletet rendezett, amelyen az elhunytak hozzátartozóin kívül a kormány, a főváros és a közhivatalok képviselői is megjelentek. Pontosan 9 órakor érkezett *József főherceg* fiával, *József Ferenc* főherceggel és miután *Sávoly János* vezérőrnagy városparancsnak kísérelében végiglépett a Szervita-terem fölállított csendőrdiszzásad frontján, elfoglalta helyét a szentélyben. A templom gyászfátyollal bevont hajójában az oltár előtt ravatalt állítottak föl, rajta az elhunytak tollas csákóival. A ravatal két oldalán és a templomon végig az elhunyt csendőrtisztek alatt szolgált csendőrök álltak sorfalat. Az első padosorban a családtagok, azután pedig a kormány-képviselőiben *Haller István* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Pekár Gyula* és *Patacsi Dénes* államtitkárok, a főváros részéről *Sipőcz Jenő* kormánybiztos és *Bódy Tivadar* dr. polgármester foglaltak helyet. Ott voltak még *Balthányi Vilmos* gróf nyitrai püspök, *Szmeccsányi György*, a nemzetgyűlés alelnöke, mögöttük a hivatalok és a különféle szövetségek képviselői helyezkedtek el, a katonai főméltóságok közül még *Kornháber Adolf* tábornagy, *Csanády Frigyes* altábornagy és *Benkő Bálint* vezérőrnagy voltak jelen.

vezérőrnagy voltak jelen.

A misén, amelyet *Scheirich* Bonaventura mondott fényes segédlettel, részt vett a helyőrség egész tisztikara is. Mibe közben a Mátyás-templom ének- és zenekara adott elő egyházi énekeket. Utána *Zadravec* István tábori püspök ment a szószékre és megindító beszédben emlékezett az elhunytakról.

A beszéd után folytatódott a gyászistentisztelet, végül elénekelték a Himnusz, amelynek elhangzása után a megjelent előkelőségek, nyomukban a közönséggel, a Petőfi-téri hajóállomásra mentek és a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság díszesen felvirágozott gőzösére szálltak. Amikor *József főherceg* a parancsnoki hidra lépett, a Gellért-hegyről ágyulövés dördült el. A hajó ezután lefelé haladva a Dunán, a Műegyetem előtt kötött ki, ahol másfél zászlóalj csendőr sorakozott fel, hogy elhunyt vezetőik emlékének áldozzon. Kilenc csendőr kis állványon hozta a nemzeti színű szalaggal övezett hatalmas tölgy-lombkoszorút, egy másik csendőr pedig bársony párnán az elhunytak kiüntetéseit tartotta.

Pekár Gyula államtitkár a hajó orrára lépett és a következő lélekbeszédet mondotta:

— Magyarok, testvérek! Itt, ahol most egy éve a magyarországi vörös pokol iszonyat-korában hit és nemzetirtó gyilkos kezek a Duna sírjába vetették három

magyar hős vértanu tetemét, — itt, ahol *Ferry Oszkár* altábornagy, *Borhy Sándor* ezredes és *Menkina János* alezredes megcsonkított földi maradványai örökre elmerültek, — itt a Duna eltüntető, titkolódzó habjai felett, a szent emlékezés e percében valóban a költő szavai jutnak eszünkbe:

*„Buda, Mohács, Nándornál elfutó”,
„Tán honom könye vagy te, nagy folyó”...*

— Duna, magyar Duna, te folyamok fejedelme, ki ezer év óta oly uralkodói méltósággal folyasz át a magyar címeren, e címer legfelsőbb pólyájának az ágyában, — Duna, magyar Duna, nem is folyónyi: tengernyi könyünk vagy te nekünk a szimbolikus temetés e percében, midőn voltaképp a három vértanu testét követelnénk, esdenénk tőled s te e drága tetemeteket nem adhatod vissza többé nekünk. Hiába kérlelünk; habod mormolva siet odább kérésünk elől s azok a tavalyi véres hullámok már Mohácson, Nándoron, sőt Várnán is tul örökre elfutottak . . . Duna, magyar Duna, a te történeted a mi magyar történetünk s miként ez, úgy a te krónikád sincs lezárva, — e mai jöttünk is im' egy újabb fejezeted címét jelenti. Nagy folyó, a te szőke tükröd sok turáni dicsőségünket látta: itt folytál te világbíró Attilánk lábainál, följebb Fejéregyházánál te láttad bonfoglaló Árpád büszke arcát s még följebb, Esztergomnál a te habjaid hallgatták Szent István bucsuját Imre királyfától. Te folyasz el Margit királynánunk szentelt szigete mellett, te láttad Nagy Lajos, Mátyás budavári dicsőségét és, örök Duna, fogsz te még látni magyar nagyságot, magyar diadalt, magyar glóriát! Duna folyó, királyaid, hőseid, szentjeid vannak neked, de az

hőseid, szentjeid vannak neked, de az aranyfény árnyában véres emlékeid: mártírjaid is vannak. És mintha Keve vezér e gellértsarki, légymányosi partja lenne a véres sarok . . . itt vetették a pogányok vízbe Szent Gellért püspököt s ezer év múltán újabb pogányok itt vetették hullámsirba a legújabb három magyar nemzeti vértanút . . .

Ferry Oszkár, Borhy, Menkina — szent legyen mától fogva az ő szenvedéses és vértanui hős emlékü! Legyen e nap: július 22-ike nemzeti kegyeletnap, testvére az október 6-nak, miként ők hárman is édes testvérei az aradi Tizenhármaknak. És miként ezeknek véréből, ez újabb Hármak véréből erős új árja nőjön ki ama törhetetlen szent hit és honszeretetnek, amelyért ők meghaltak. Ferry Oszkár, Borhy, Menkina, — barátim, rabtársaim, ki hőhéraitok tömlőcében egy sorban köztetek feküdtem, fogadjátok tőlem, a véletlen folytán szerencsésebb életbenmaradottól a megemlékező, hálás nemzet bucsuszavát. A ti szent emléketek már a halhatatlanságé, — ez emlék örökké zöld maradjon, mint az a koszorú, melyet a magyarság nevében hőmpölygő hábsírokba vetek. Buda, Mohács, Nándornál elfutó, vidd magaddal e koszorút, nagy folyó!

A beszéd után kürtjel hangzott fel, a csapatok feszesen tiszteltek és a tölgykoszorút lebecsajították a hullámokra, amelvek annak idején elnyeltek a csendőrtisztek véres mártírtestét.

Az ünnepség befejezése után a hajó visszatért a Petőfi-térre, ahol a közönség széteszlott.

Három vértanu.

(Ferry, Borhy, Menkina.)

— Irta: Gróf LÁZÁR MIKLÓS. —

Julius 22.

Gyujtsuk meg szívünkben a kegyelet fáklyáját, lelkünk bánatából kössük meg a martirok örökzöld koszoruját.

E fáklya fénye világítsa meg felejthetetlenül nemes arcotokat, a koszoru örökzöldje töltsön el reménnyel, hogy nincsen elveszve az olyan ország, milyenek fiait voltak Ferry Oszkár, Borhy Sándor, Menkina János.

A kegyetlen velencei Dozsék sóhajok hidja sohasem lehetett oly rettenetes, mint a Batthyányi-palota pincéi, az orgyilkosok bandájának kinzó kamrája.

Leirhatatlan megkinzástok könnyeket facsart a pince kőfalából és a levegőt megfertőztette a gyilkos Kun Bélák állatias rohögése.

És ti, a magyar csendőrök büszkeségei, sziklafalként álltatok a fájdalom, a szenvedés minden irtózata között és kebletekből nem a saját éltetekért, hanem a szegény Magyarország léteért szállott fel sóhajotok.

Mint katonák a küzdelemben bátrak, a szenvedésben nagyok, a hazaszeretletben példát mutatók voltatok.

Lelketek oda szállott fel, hol a ma-

gyar nemzet annyi dicső hősei fogadtak tárt karokkal.

Testeteket a Duna hullámai lágyan átölelve vitték a bűnös Budapest, a gyilkosok fészkeiből, vitték egy szebb hazába, hol a nemzet nagy fiait nem bitófa, hanem babérkoszoru várja.

... De a mai napon messze, messze, a fellegeken túlról tekintetek le és lássátok, hogy a magyar nemzet megfogyva bár, de törve nem, él e hazán!

Lássátok, hogy feláldozott éltetekért a magyar nemzet mindig hálás lesz;

lássátok, hogy a véretekéből való vér, a dicső magyar nemzeti hadsereg fényes pompával üli meg emléketeket és a magyar Kapisirán: Zdravetz gyujtó beszéde száll felétek!

Tudjátok meg, hogy azon koszoru, melyet a Dunába eresztenek utánatok, egy egész nemzet bánatának, kegyeletének, csodálatának virágaiból van kötve!

1920. augusztus 15.

73.239/1920. sz. VKM-rendelet „a Tanítóképző Intézetben a proletáruralom alatt vértanúhalált elszenvedett Ferry, Borhy és Menkina csendőrtisztek emlékére vértanúságuk helyén egy helyiségnek kápolnává való átalakítását rendeli el”.

1921. január 11. Budapesti Hírlap

— (Emlékezzünk!) Tavaly nyáron, a borzalmas emlékü diktatura bukása után a MOVE beadványt adott a fővárosi közmunkatanácsnak, hogy a vértanu csendőrtisztek emlékére a budai Fő-utcát nevezzék el *Fery Oszkár-utcának*, a gyászos emlékü Mozdony-utca legyen *Borhy Sándor-utca* és a Villám-utca, mely másik oldalról határolja a Pedagógiumot, a terroristák akkori kinzókamráját, szóval a Villám-utca neveztesse el *Menkina Sándor* csendőrezredesről, a harmadik vértanuról. Ez a beadvány azóta a hivatalban fekszik és sorsáról nem tud senki. Elhisszük, hogy a hivatalnak van egyéb nagy gondja is, a kinek pedig sok a gondja, annál a feledékenységet könnyebben megbocsátjuk, de vannak dolgok, a mikről éppen a fővárosnak nem szabad elfelejtkezni. Vannak dolgok, a melyeknek emlékét éppen a fővárosi közmunkák tanácsának kell a mi gyarló emlékezetünk számára megőrizni. Fery, Borhy és **Menkina** éppen mi éreztünk, fővárosiakért haltak vértanuhalált. A vörösök, hiszen emlékezzünk, éppen abban az időben akarták megtizedeltetni a fővárosi polgárságot, mikor a három csendőrtiszte elfogták és azután rajtuk töltötték ki boszujukat, vad kegyetlenséggel. Vegyék tehát elő a heverő aktát s intézzék el sürgősen, mindnyájunk óhaja szerint. Nemcsak a halás kegyelet kívánja ezt, de a jelen s a legközelebbi jövő is követeli, mely nem olyan rózsás és éppen ezért kötelességünké teszi, hogy emlékezzünk!

1921. Julius 21.

Fery Oszkárnak és hős vértanútársainak emléke nem halványul el a magyar nemzet lelkében, sőt napról napra izmosabban jelentkezik. Ezt igazolja, hogy azt a házat, amelyben az áldozatokat állatias kegyetlenséggel meggyilkolták, a szomorú nap második évfordulóján, 1921. július 21-én emléktáblával jelölték meg és a Mozdony utcának nevét »Fery Oszkár utcára« változtatták át.

A vörös márványtábla aranybetűs felirata: »Ebben az épületben szenvedtek hősiiesen vértanúi halált a nemzetért 1919. július 21-én Fery Oszkár császári és királyi altábornagy, csendőrségi felügyelő, Borhy Sándor és Menkina János magyar királyi csendőr alezredes.«

A tábla leleplezése után *Pekár Gyula* államtitkár lépett az emelvényre, megkapó szavakkal ecsetelte a két év előtti idők szörnyűséges Dante-poklát, majd így folytatta a szónoklatot: „*Ma már palma virul ezen a helyen és meg kell látnia mindenkinek, hogy a menny mindig győz a pokol felett. Ez a nap legyen ezen túl a kegyelet napja, mint ahogy október 6-a is az. Ma egy éve temettünk; ott álltunk a Duna partján, ahol a véres, drága tetemeteket a vízbe dobták és koszorúkat hintettük a hullámsírba. A mai nap már emlékünnap, és ez a márványtábla örökké jelzi a vértanúk halhatatlanságát. Kötelességem, hogy most a turáni parancsot hintsem el a lelkekben: Magyar élj a hazáért, de ha kell, tudj meghalni is! ...*”

— (Csendőrvértanuk emléktáblája.) A magyar királyi csendőrség a Budapesten vértanu-halált halt hős bajtársainak. *Fery Oszkár* altábornagynak, *Borhy Sándor* és *Menkina János* alezredeknek emlékeztére a kivégzés színhelyét, a Mozdony-utcai iskolát, márvány emléktáblával jelöli meg. A csendőrség az emléktáblát július 21-én fogja leleplezni, a melyen az ünnepi beszédet *Pekár Gyula* államtitkár mondja. A táborig misét *Zadravec* püspök celebrálja s ugyanekkor történnik az utcának a székesfőváros részéről való átkeresztelése. — *Debrecenből* jelentik:

Fery Oszkár altábornagy, *Borhy Sándor* és *Menkina János* alezredek, a kiket a vörösek a mozdony-utcai iskola épületében meggyilkoltak, ma délelőtti ünnepség keretében emléktáblát kaptak a kivégzés színhelyén vértanuhaláluk megörökítésére. A polgári és katonai kiválóságok közül megjelent *Rádag Gedeon* gróf belügyminiszter, *Pekár* és *Nádasy* államtitkárok, *Lukachich Géza* báró altábornagy és *Berzeviczy* altábornagy, vezérkari főnök. Az ünnepség istentisztelettel kezdődött, amelyet *Zadravec* István táborig püspök pontifikált fényes segédlettel. Az istentisztelet után a püspök megható emlékbeszédet mondott, melynek befejeztével lehullott a lepel az emléktábláról. A leleplezés után *Pekár Gyula* mondott beszédet Magyarország mártírsorsáról, *Herkély Tibor* és *Koncz Sándor* felszólalása után a koszorúkat helyezték el az emléktábla alá. Koszorút küldött *Budapest Székesfőváros*, a *Ludovika Akadémia* és számos más testület. *Zilahy Kiss Jenő* tanácsos *Budapest Székesfőváros* nevében átvette az emléktáblát és a *Fery Oszkár-utcát* átadta a közhasználatnak. *Mándoki Sándor* táborig főlelkész emlékezett még meg a nap jelentőségéről, majd a Himnusz elénekeltével véget ért a szép ünnepség.

Fery Oszkár és vértanútársainak emlékünnepe

— Az Est tudósítójától —

A volt Mozdony-utcában friss festésű tábla hirdeti, hogy az új kereszttségben *Fery Oszkár* nevét kapta. Az iskola udvarán tengerenyi közönség; egyik részen a gyászoló család, a másikon a közélet előkelőségei. Megjelentek gróf *Ráday Gedeon* belügyminiszter, *Lukachich* altábornagy, báró *Wilerding* Dezső hadserégfőfelügyelő, *Koncz* csendőrfőfelügyelő, *Pekár Gyula* államtitkár, *Nádossy* rendőrfőkapitány és *Beniczky* Tamás rendőrfőfelügyelő. Kemény csendőrdiszszázad áll glédában a téren... Ma ülik második évfordulóját *Fery Oszkár*, *Menkina János* és *Borhy Sándor* véraldozatának.

Reggel 9 órakor kezdődik az emlékünnepe a budai dalárda Szózatával. Utána *P. Zadravetz* István tábori püspök celebrál szentmisét, miközben váltakozva hol a budai énekkar, hol pedig a katonai zenekar játszik. *Zadravetz* páter szentbeszédében arról beszél, hogy a kereszténység magva a vértanuk vére. Ennek a három férfinak a vére is a kereszténység és az új magyarság magja lett s ma bennünket nem a fájdalom, hanem a kegyelet vezetett ide. A püspök beszéde után lehull a lepel az emléktábláról, melyen ragyogva csillog a betű:

Ezen épületben szenvedtek hőiesen vértanui halált a nemzetért 1919. évi július hó 21-én *Fery Oszkár* császári és királyi altábornagy, csendőrségi felügyelő, *Borhy Sándor* és *Menkina János* magyar királyi csendőralezredes.

Most *Pekár Gyula* lép a szószék-re. Mindég különös érzés, mondja, ha egy szürke, közönséges helyről egyszerre oltár lesz. Azután beszédében emlékezetünkbe hívja a két év előtti szörnyű időket, a Dante poklánál is véresebb pokolt. S ma, mondja, pálma virul ezen a helyen, mint az aranylegendában és látnunk kell, hogy a menny mindig győz a pokol felett. Legyen ez a nap is olyan kegyelet ünnepe az országnak, mint október 6. Beszédében azután arról beszél, a mikor együtt volt a vértanukkal a parlament pincéjében.

Az utolsó napok lázálmaait sorakoztatja fel, a gyászruhás özvegy az emelvény mellett hangosan felzokog és a szónok hangja tompává halkul. Akkor kap újabb lendületet a hangja, a mikor Magyarország mártírsorsáról kezd beszélni, a mely a félhold ellen is megvédte Európát, a míg a Nyugat békésen művelődhetett s két év előtt is Magyarország próbálta kiestén a vörös rémületet, hogy visszariassa tőle Európát. És a hála: Trianon. Olyan ez a három hős, fejezi be beszédét, mint Carlyle hősei, tettet cselekedtek, felemelt fővel mentek a végzetük elé.

Ezután a koszorukat helyezik el az emléktábla alá. Koszorut helyezett el Budapest székesfőváros, a Ludovika Akadémia és még számos testület. Majd *Koncz* csendőrfőfelügyelő mond néhány szót a csendőrökhöz, utána *Zilahy Kiss Jenő* tanácsnok Budapest városa nevében átveszi az emléktáblát és a *Fery Oszkár-utcat átadja a közhasználatnak*. *Mándoky Sándor* tábori főlelkész emlékezik meg e nap jelentőségéről, utána a Himnusz zeng fel, a Budai Dalárda énekli a nemzeti imádságot.

A közönség szerteoszlik, az új emléktáblára rátűz a nap, a három név megesillan sugarában, hogy örökre hirdesse vértanuin keresztül a nemzet nagyságát.

Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) tüntetés a Fery Oszkár utcai emléktábla avatásának alkalmából

FERRY OSZKÁR ÉS VÉRTANÚ TÁRSAI EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE KIVÉGZÉSÜK HELYÉN, A MOZDONY-
UTCAI TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETEN. — KONCZ SÁNDOR TÁBORNOK CSENDŐRSÉGI FELÜGYELŐ ÜNNEPI
BESZÉDÉT MOND.

A Fery Oszkár emlék- ünnep

— Saját tudósítónkól. —

Ma két éve annak, hogy Fery Oszkár csendőralábornagy, Borthy Sándor és Menkina János magyar királyi csendőralezredeseket a vörös terroristák kivégezték. A kivégzés színhelyén, a Mozdony-utca 40. számú iskolaépület előtt ma nagy emlék-ünnepet rendeztek, amelyen a három vértanu emlékére emelt márvány-emléktáblát átadták a fővárosnak, valamint az utcát Fery Oszkár-utcának nevezték el.

Az emlékünnep reggeli kilenc órakor kezdődött. A nagy iskolaépület előtti térségen egy csendőrszázad és egy század katonaság helyezkedett el, kívülük számos díszruhás gyalogos és lovasrendőr teljesített szolgálatot Beniczky Tamás rendőrfőparancsnok vezetésével. Az épület előtti emelvény körül ott láttuk Ráday Győző gróf belügyminisztert, báró Perényi Zsigmondot, Witterding gyalgasági tábornok, hadseregfőfelügyelő vezetésével számos tábornokot, Nádasdy főkapitányt, közbiztonsági felügyelőt, Vicsián államtitkárt és másokat. A vendégeket és előkelőségeket Koncz tábornok, és Czikus ezredes,

fogadták. A szónoki emelvény körül megjelent gyászruhában Fery Oszkár családja.

Az ünnepség a Himnusz énekletével kezdődött, amelyet a budai dalárda énekelt. Ezután P. Zadravetz István tábori püspök főrcy papi segédjével tábori misét celebrált. Beszédében rámutatott a mártírhalt három férfi vértanuságára, rámutatott azokra az időkre, amelyek halálukat követelték, majd azt mondta: a vértanuk vére a kereszténység magva, a magyar vértanuk vére a magyar kereszténység magva. Ezzel a vérrrel megöntözött hatalmas fává fejlődik, amelynek árnyékában nemesek a hűek, de a hűtelenek is megtalálhatják boldogságukat. *Nem a bosszu, hanem a megértés az, aminek eljönnie kell.*

Zadravetz István nagyhatású beszéde után Pekár Gyula államtitkár mondott emlékbeszédet az elhunyt hősök felett, majd a kormány nevében megkoszoruzta a vörös márványból emelt emléktáblát, amelyen az aranybetűs szöveg a következő:

*„Ezen épületben szenvedtek hősi-
ten vértanu-halált a nemzeti ügy
szolgálatában ezerkilencszázötven-
kenc év iulius hó 21-én Fery Osz-
kár csendőralábornagy, Borthy
Sándor és Menkina János magy.
kir. csendőralezredesek.”*

Az emléktáblán ezután a Ludovika s a főváros koszoruját, majd Perényi Zsigmond báró a Magyar Nemzeti Szövetség koszoruját helyezte el. Az Ébredő Magyarok Egyesülete nevében Herkely Tibor mondott beszédet. A csendőrség koszoruját Koncz tábornok helyezte el, beszéd kíséretében. A koszorukat a főváros nevében Zilahy Kiss Jenő tanácsnok vette át, majd megemlítette, hogy a MOVE kezdeményezésére elnevezett Fery Oszkár-utcat is átveszi Mándoku tábori jelkész. A mondott nagyhatású beszéde. A dalárda ezután a Szózatot énekelt el, majd a katonazenekar játszott néhány dalt, a kivézényelt katonaság és csendőrség elvonult parancsnokai előtt, amivel az ünnepség véget is ért.

Fery, Borhy és Menkina.

— A vértanuhalált halt hősök emlékűnnepe. —

Kegyeletes emlékűnnepet rendezett ma a MOVA budapesti főosztálya Fery Oszkár, altábornagy, magy. kir. csendőrfőfelügyelő, Borhy Sándor és Menkina Sándor csendőralézredek vértanuhalálának egy esztendőszomorú fordulójára. Az ünnepség a Szervita templomban kezdődött gyászistentisztelettel reggel kilenc órákor. A templom előtti téren csendőrök ketős sorfalá, a templomban ugyancsak csendőr díszőség, az oltár előtt katafalk áll a vértanú lisztek csákóival, jelvényeivel felékesítve. A templom hajójában a mi két királyi hercegünk foglal helyet. A pačsorokban a gyászoló családok, díszes katonai és polgári közönség helyezkedik el. A megható zenés gyászmise közben a szószékről Zadravecz István tábori püspök, költői, a magyar sziveket megrázó ünnepi szónoklatot mond:

— A hatalmasan zengő, jövendő magyar krédójává változtatok it, — mondja többi közt a püspök — az élező magyar nemzetnek, kik az ezeréves magyar eszméért ontottátok véretek, Kakastollas legények, ifju nemzeti hadserog, im vértanú apáitoktól tanuljátok meg, miként kell vértanuhalált haini a hazáért!

A gyászistentisztelet a Himnusz zárta be, azután a közönség az Eötvös-teri hajóállomásra egy termes hajón leuáztatott a Müegyelem elé, a hol tavaly a vörösek a Dunába vetették a három vitéz katoná kisenvedett tetemét. A parton csendőrök és a müegyetemi karhatalom századai álltak sorfalat. Lassan megállt a hajó és Pekár Gyula államtitkár a hajó pereméről mély érzésű emlékbeszédet mondott:

— Ezer évvel ezelőtt Gellértet dobták pogányok a Dunába. — mondotta Pekár — most új Pogányok új vértanukat, az ellenforradalom heroszait, az aradi tizenhárom édes testvéreit vetették a Dunába . . .

A Müegyelem falai érthető szavakban döngik vissza Pekár remek érces hangját. Most a partról is, a hajóról is tisztelgésre szóló vezényszó, azután a díszjel hangjai hallatszanak. A csendőrök kezéből a koszoru a Dunára hull, a mit a habok, az utána hulló virággal gyorsan elnyelnek, elsodornak.

Fery, Borhy és Menkina, dicső magyar katonák, kiket a halálautó a gyalázatba akart vinni, ime a nemzet kegyeletének hajóján a megdicsőülésbe vonulnak. És uszik a hajó tovább, ott uszik a késői unokák, a meg-meg újuló generációk emlékezetének folyamán, mert e három vértanú nevét soha sem fogják elfelejteni, a míg csak egy magyar él is ezen a nagy sárteken.

Ellenforradalmárok.

— *Fery, Borhy és Menkina vértanuhaldídnak másodéves fordulójára.* —

Azt szokták mondani, hogy a sokáig élő embernek, ha egyébként nem is a legjobb volt mindig a sora, legalább sok lesz az emléke. Mi is vajahogy így van vagyunk: aránylag rövid idő alatt bizony élünk annyit, hogy ha vajaki a régi jó világban élt volna száz esztendő, nem élhetett volna meg oly sokat, mint mi csak az utóbbi nyolc esztendőben is.

Mind e sok emlékek bizony nincs sok dicsekedni valónk, a diktatura bukása talán az egyetlen jó emlék s mégis, a mint az időben egyre távolodunk, a rossz emléket is lassan mintha a történelem palinája kezdené bevonni, a sok ártó rossz dolog lassan elhalványodik s már-már hajlandók vagyunk, az akkor szomorú esemény mai évfordulóján, szinte lelkes ünnepet ülni. Így ünnepeltük az idén a gyászos végű június 24-iki ellenforradalom emlékét. És ünnepeltük ma *Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János* vértanuinak gyászos emlékeztetését a fordulóját.

Az ellenforradalmárokat. Hogy megkopott, mennyire értékét veszítette ez a szó azóta! A diktatura bukása felé Budapesten alig volt már más, csak ellenforradalmár. A bukás után pedig a helyzetet legjobban jellemzi az a rövid mondat, melyet a népbiztosok pörének tárgyalásán éppen az egyik, azelőtti rettegőt, népbiztos ilyenképpen mondott:

— Nekem, kérem, nehéz helyzetem volt, a terroristák állandóan megfigyelés alatt tartottak, mint ellenforradalmárt.

Bizony, egyikünk-másikunk viharos multra tekinthet vissza a forradalmak és ellenforradalmak idejéből. És a hiba abban van, hogy a régi forradalmárok ma már maguk is kezdik hinni, hogy ők ellenforradalmárok voltak és még ma is annak vallják magukat s ezen a jogon mindjobban hangadókká kezdenek lenni. Pedig úgy van a dolog, hogy ma már nincs forradalom, mire való tehát az ellenforradalmár?

Mi büszkén emlékezünk vissza 1919. októberében megkezdett sanyargatásunkra. Igenis, akkor ellenforradalmárok voltunk s a lelkiünkben akkor elvetett mag szépen kikelt és lassan terebélyes fává lombosodott. Ma azonban ez a szép fa nem az ellenforradalom, hanem a magyarság fája már. Hittel, meggyőződéssel ez alá a fa alá kell sereglenie minden magyarnak, mert im ez a fa ad nekünk táplálékot, enyhítő árnyat a nagy munkára és védő oltalmat a viharok ellen.

Álljunk össze végre, akik igaz magyarok vagyunk. Utmutatónk, vezető csillagunk legyen az egységes magyarság gondolata. Fegyverünk a keresztény szeretet legyen, mert a ránk váró nagy munkát csak így, ezzel végezhetjük el. Vessük ki a nemzet testéből minden forradalmárt, ellenforradalmárt, mird ez ma már csak jelszó, mely legfeljebb zavarkeltésre alkalmas. Végre egységre van szükségünk; ezzel tartozunk *Fery, Borhy, Menkina* és a többi vértanunk emlékének. Legyünk méltók hozzájuk e komoly időkben, akik az egységes magyar nemzetért álltak ki s ha kell, tudjunk, mint ők, ezért meg is halni.

Fery Oszkár altábornagy, *Borhy Sándor* és *Menkina János* alezredek, a kiket a vörösek a mozdony-utcai iskola épületében meggyilkoltak, ma délelőtti ünnepség keretében emléktáblát kaptak a kivégzés színhelyén vértanuhaláluk megőrkítésére. A polgári és katonai kiválóságok közül megjelent *Ráday Gedeon* gróf belügyminiszter, *Pekár* és *Nádasy* államtitkárok, *Lukachich Géza* báró altábornagy és *Berzeviczy* altábornagy, vezérkari főnök. Az ünnepség istentisztelettel kezdődött, amelyet *Zadravec* István tábori püspök pontifikált fényes segédlettel. Az istentisztelet után a püspök megható emlékbeszédet mondott, melynek befejezésével lehullott a *szepel* az emléktábláról. A leleplezés után *Pekár Gyula* mondott beszédet Magyarország mártírsorsáról, *Herkély Tibor* és *Konez Sándor* felszólalása után a koszorukat helyezték el az emléktábla alá. Koszorút küldött *Budapest Székesfőváros*, a *Ludovika Akadémia* és számos más testület. *Zilahi Kiss Jenő* tanácsos Budapest székesfőváros nevében átvette az emléktáblát és a *Fery Oszkár-utcat* átadta a közhasználatnak. *Mándoki Sándor* tábori főlelkész emlékezett még meg a nap jelentőségéről, majd a Himnusz eléneklésével véget ért a szép ünnepség.

napját; a székesfőváros pedig azzal, hogy a Mozdony-utcát Ferry Oszkár-utcának nevezte el.

Az emléktábla leleplezése a kormány, a székesfőváros képviselői, katonai és polgári méltóságok, a vértanúhalált szenvedett bajtársak hátramaradottai, valamint nagyszámú díszes közönség jelenlétében folyt le. Egy csendőr gyalogszázad és egy lovas szakasz vonult ki az ünnepélyre.

Délelőtt 9 órakor P. *Zadravec* I. tábori püspök fényes segédlettel szentmisét pontifikált, mely közben a kivonult katonai zenekar, valamint a budai dalárda felváltva adtak elő egyházi énekeket. Mise után P. *Zadravec* püspök lelkesítő hatástól kísért beszédben emlékezett meg a mártirokról.

Dr. *Pekár* Gyula államtitkár — ki a három vértanú első elfogatása alatt a parlament pincéjében velük együtt szenvedett — e napokra emlékeztető reminiscenciáktól átszótt megható beszédben vonultatta el szemeink előtt ama szörnyű napok és éjjelek eseményeit. Beszéde végeztével a kormány nevében megkoszorúzta az emléktáblát.

Koszorút helyezt a Ludovika Akadémia, az Ébredő Magyarok Egyesülete, a Magyar Nemzeti Szövetség, a Move és a m. kir. csendőrség. *Mándoky* táb. esperes belső tüzőtől áthatott lelkesítő beszéde után *Koncz* Sándor, a m. kir. csendőrség felügyelője, beszédében a csendőrség nevében esküt tett, hogy amíg egyetlen magyar csendőr élni fog, az elmúlt borzalmas korhoz hasonló idő nem fog bekövetkezni, mert azt megakadályozandó, minden magyar csendőr életét is feláldozza. Majd átadta az emléktáblát gondozásra a székesfővárosnak, melynek nevében *Zilahy Kiss* tanácsnok válaszolt s egyszersmind megnyitotta a Ferry Oszkár-ról elnevezett utcát.

A csendőrszázad díszmenete fejezte be a megható kegyeletes ünnepélyt.

Emléktábla

⊗

A régi — most már csak volt — Mozdony-utcai Iskolaépületén reggel óta vörösmárvány emléktábla áll, rajta aranybetűs felírás ragyog:

Ebben az épületben haltak mártírhálál a nemzetért 1919 július 21-én Fery Oszkár magyar királyi csendőrtábornagy, csendőrfelügyelő, Borhy Sándor és Merkina János csendőralezredesek.

Két esztendővel ezelőtt szomorú nevezetességre tett szert ez a budai iskolaépület, amely előtt ünnepelő tömeg, díszbe öltözött katonaság és csendőrség lepte el az utcát a második évforduló reggelén, hogy lerója kegyeletét és hálóját a nemzeti gondolat vértanú hősei iránt.

Forró júliusi nap gőzölte a budai hegyeket, az arany sugarzásban smaragdként tüzelnek az utca füves térségei, üde rétjei. A sarkon dísruhás rendőr, sisakjának ezüstje vakít. A szabadban feiállított oltár előtt P. Zadravecz István tábori püspök szolgálhatja a misét. Az énekkar dallamát olykor kürtök harsogása váltja fel, a feszes sorok megmozdulnak, fegyverek zörrennek: bajtársak köszöntése száll a mártír bajtársak emléke felé.

Mise után keményen csendül fel a püspök szava:

— A vértanú vére a magyarság magva, amelyből hatalmas, terebélyes fa nőtt. Ennek árnyékában mindenki megtalálhatja boldogságát, még azok is, akik ennek a fának lombjait megtépdesték. *Muljon el a boszu érzete és jöjjön el a megértés korszaka!*

Mise után keményen csendül fel a püspök szava:

— A vértanú vére a magyarság magva, amelyből hatalmas, terebélyes fa nőtt. Ennek árnyékában mindenki megtalálhatja boldogságát, még azok is, akik ennek a fának lombjait megtépdesték. *Muljon el a boszu érzete és jöjjön el a megértés korszaka!*

Közben leleplezik az emléktáblát, hogy e tábla aranybetűi a messzi jövődöbe sugározzák a vértanú dicső emlékét. Ott ülnék a tábla alatt a vértanú gyászolói, akik közül már hiányzik Fery Oszkár egyetlen leánya, aki apja halála után nemsokára öngyilkos lett.

Most Pekár Gyula államtitkár lép az emelvényre, hangját a visszaemlékezés meghatottsága itatja át, hiszen a vértanú vele együtt voltak lefogva és bezárva a diktatura alatt a parlament épületében. Ugyszólván az utolsó órákat töltötte velük együtt. Pekár beszéde után koszorukat helyeznek az emléktáblára, mint az örök, magyar vértanúság szimbólikus sírjára. Az ünnepély utolsó mozzanata az a jelenet, hogy a csendőrség díszszázada elvonul a tábornokok kara és az ünnepelő közönség előtt. Kemény lépteik alatt döng a föld, ezek a napbarnított arcú katonák olyanok, mintha a magyar erő vomlna fel. A közönség azután levonult az iskolaépület pincéjébe és megnézte azt a helyet, amelyhez a proletárdiktatura legborzalmasabb emléke fűződik.

— Itt, erre a gázcsapra akasztották fel őket, — magyarázza valaki és mindenki úgy érzi magát ebben a keskeny, hosszú pincében, mintha a magyarság áldozati templomában volna.

Fery, Borhy, Menkina emlékezete

Emléktábla-leleplezés a Fery Oszkár-utcában

— Az Új Nemzedék tudósítójától —

Ma két éve, hogy a volt Mozdony-, ma már Fery Oszkár-utcai tanítóképző intézetben Fery Oszkár altábornagyot, a magyar csendőrség felügyelőjét, Borhy Sándor és Menkina János csendőralezredest a vörös brigádok a leggyávább és a legembertelenebb módon meggyilkolták. A magyar csendőrség s mindazok, akik az új életre kelt Magyarországnak képviselői, ma reggel 9 órakor kegyeletes ünnepség keretében leplezték le a tanítóképző intézet falán a három mártír márvány emléktábláját. Megjelent Ráday Gedeon gróf belügyminiszter, Nádossy Imre államtitkár, rendőrségi felügyelő, Pekár Gyula államtitkár, Koncz tábornok, a csendőrség felügyelője, a hadsereg részéről Berzeviczy vezérkari főnök, Sárkány Jenő körletparancsnok, Lukásich, Willerding tábornok és több más magyarországi katona.

Pontosan 9 órakor Zadravecz István tábori püspök megkezdte a misét. A Budai Dalárda és a helyőrségi zenekar felváltva egyházi énekeket adott elő. Mise végeztével a tábori püspök lelkes beszéddel szólt a csendőrséghez, hangoztatta, hogy a magyar vértanuk véréből a magyarság oly terebélyes fájának kell kinőnie, amelynek védelme alatt hűséges és hűtelen, honszerető és bűnös magyar egyaránt békében élhet. Ezután Pekár Gyula államtitkár az ünnepség szónoka lépett az emelvényre. Ebben a pillanatban a letakart márványtábláról lehullott a lepel és felcsillantak az emléksorok:

Ezen épületben szenvedtek hősiességgel vértanúhalált a nemzeti ügy szolgálatában 1919. évi július hó 21-én Fery Oszkár cs. és kir. altábornagy, csendőrségi felügyelő, Borhy Sándor és Menkina János m. kir. csendőralezredes.

Pekár Gyula beszédében többek közt a következőket mondotta:

— Mikor a hit- és a nemzettagadó internacionálé pokolfajzatjainak próbanyul kellett, amelyen a ma-

guk marxista örületét és államalkotói tehetetlenségét kipróbálják, annyi történelmi csapás után ismét a magyarra került a sor, hogyné, hisz ő áll itt őrt Európa kapujában hosszú ezer éve. *Igen, megint a magyar áldozta magát Európáért, Európa rajta tapasztalta ki a véres és szörnyű utópia képielen voltát, Európa rajtunk tanult, hogy utána a jóla: a csonkítás és Trianon legyen.* A magyar hű maradt önmagához, éppen azért, ami vele történt, az a legnagyobb igazságtalanság s ez az igazságtalanság az egész nyugati civilizáció csődje.

A magyar hű maradt önmagához. Ennek a nemes turáni fajhűségnek hősei és mártirjai Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János. Tudatos, elszánt, kemény magyarok, méltók Attila és Árpád vitézeihez. Sok szenvedés után ma már pihennek hárman együtt. Higyjük, hogy idenéznek mostan s nézik, hogy vérük nyomából itt e helyen mint nő ki a pálma. Ez a pálma hirdesse mindig az ő neveiket s azt a turáni parancsot: *magyar légy hű magadhoz rendületlenül, élj a hazáért, de ha kell halj is meg érte, mint ők hárman: Fery Oszkár, Borhy és Menkina.*

Az ünnepi beszéd után Herkely Tibor az Ébredő Magyarok, Koncz esendőrségi felügyelő a m. kir. esendőrség, Mándoky Sándor tábori főpap pedig a MOVE nevében mondott beszédet. Majd Zilahy Kiss Jenő tanácsnok, a székesfőváros nevében átvette a táblát s ugyanakkor átadta a forgalomnak az ujonnan Fery Oszkárról elnevezett utcát. A Szózat eléneklésével az ünnepség véget ért.

Fery Oszkárék árulói.

A katonai törvényszék ma folytatta a tárgyalást Fery Oszkár csendőrtábornagy és két társa árulóinak bünpöréiben.

Kihallgatták mint tanút Vértessy István csendőrtiszt-helyettes, a ki azt vallotta, hogy Zagyi, a ki a vörösrég személyi osztályának vezetője volt, egy gépirásos jelentést adott át neki azzal az utasítással, hogy három példányban másolja le. Körülbelül félívet másolt le, a mikor Hódossy százados lépett a szobába. Zagyi akkor lehajolt és eltekarta az írást, hogy Hódossy ne láthassa. Majd a mikor Hódossy kiment, Zagyi a lelkére kötötte, hogy arról, a mit lemásolt, senkinek se szóljon.

Mondada: Mi volt abban a jelentésben?

Vértessy: Arról volt benne szó, hogy Hódossy százados Baics ezredestől egy ellenforradalmi mozgalomról szerzett tudomást. E szerint a szegedi ellenforradalmi kormány csendőrfelügyelővé Fery Oszkár csendőrtábornagyot, helyettesévé Borhy csendőralezredest akarja kinevezni, Menkina csendőrlaezredesnek pedig fontos pozíciót akar juttatni abban az esetben, ha a rendszer megbukik. Mint-hogy ezek a tiszték ellenforradalmárok, javasolja az illetők internálását. Hódossy százados nem sokára ismét bejött a szobába és kérésleg nézett rámi. Én Hódossytól kétségbeesetten kérdeztem, hogy hogyan pletykálhatott ilyen dolgokat, ebből még baj lehet. A mikor hallotta, hogy a jelentésben reá is történt hivatkozás, a fejéhez kapott és azt mondta, hogy ennek a Zagynak nem lehet semmit sem mondani. Arra kért, hogy menjünk Zagyi után és beszéljünk vele. Zagyi akkor már bent volt Chlepkonál. Kihivattam és akkor Hódossy rátámadt, hogy nem is úgy történt a dolog, a hogy a jelentés mondja, mert a dolgot Gencsy alezredes beszélt el Nagytétényben Sziláginak. Zagyi ekkor újra ideadta nekem a jelentést. Ki kellett hagyni belőle Hódossy és Baics ezredes nevét és helyettük Gencsy és Szilágyi nevét kellett beleírni. Az így megkorrigált jelentést aztán bevitté Zagyi Chlepkó szobájába. Hódossy megkérdezte Zagyitól, hogy miért javasolja az összes tiszték internálását, mire Zagyi azt felelte, hogy ne legyenek annyira megijedve, csak kikérdezzik a tiszteket, azután elengedik őket.

Mondada: Milyen embernek ismerte Zagyi?

A tanu: Könnyelmű, iszákos ember volt, a kft gyakran büntettek. Előjáróit gyűlölte és a mikor a Károlyi-éra alatt szóhoz jutott, erősen rátartós lett. Meggyőződéses kommunista volt.

Mondada: Gondolta, hogy kapcsolat volt a feljelentés és Fery és társai halála közt?

A tanu: A mikor Fery haláláról értesültem, rögtön gondoltam, hogy ez a följelentés következménye. Zagyival Fery halálát követő 3 napon együtt mentünk haza és akkor kérdeztem tőle, hogy történt a rettentő dolog. „Mit tudom én — felelte Zagyi. Én csak az internálásokat javasoltam, én ezt sem írtam alá.”

A következő tanu Prileszky Gyula volt csendőrtiszt-helyettes. Elmondja, hogy látta, a mikor Vértessy a jelentést gépelte, de hogy mi volt a jelentésben, nem tudja. Zagynak egy kijelentését hallotta, azt tudniillik, hogy csendőrökkel szántatja föl a vérmezőt. Ezt olyan csendőrökre értette, a kik nem tudnak beilleszkedni az új rendbe. A fekete listával Gencsy alezredes nem értelt egyet.

Szilágyi Miklós volt csendőrtiszt-helyettes vallja, hogy a mikor Gencsy alezredes nála járt, olyan kijelentést tett, hogy Fery Oszkár, Borhy és Menkina a jövő emberei. Ő erről a beszélgetésről senkinek sem szólt és fogalma sincs róla, hogy Prileszky és Vértessy honnan tudták meg.

Szepesi Jenő volt csendőrtiszt-helyettes vallja, hogy senmi tudomása arról nincs, hogy Gencsy alezredes a maga kinevezése érdekében propagandát üzött volna.

Ferry, Borhy, Menkina . . .

Azt mondta ma a nemzetgyűlésben egy liberálistdemokrata szónok, hogy mi olyanok vagyunk, mint a Bourbonok, akik semmit sem tanultak és semmit sem feledtek. A szónok alaposan tévedett: a keresztény magyarság sokat, keservesen sokat tanult a világháboruban és még többet, évszázadokra szóló leckéket tanult 1918-ban és 1919-ben. A vérünk, az életünk árán, a nemzeti becsületünk elvesztése, a családi szentélyünk szét-
dőlése árán tanultuk meg, hogy mit is jelentenek

véres, kegyetlen valóságban azok a szépséges jel-
szavak, amelyekkel forradalomba és hőhérura-
lomba sodorták a világháború páratlan hőseit, a
dicsőséges, de boldogtalan Magyarországot. Ezt
igenis megtanultuk s ezi sóha, de sóha el nem
felejtjük, miért örökre elvesznénk és vesztünket
megérdemelnők, ha ezt valaha is el tudnók fe-
lejteni . . .

Ezek a gondolatok szállják meg lelkünket
most, amikor a magyar emlékezésnek feketeübetűs
ünnepnapja van: holnap, pénteken délelőtt tíz
órákor gyászünnep lesz a Krisztinavárosi plébánia-
templomban. A magyar csendőrség három feledhe-
tetlen vértanújának, **Ferry Oszkár** altábornagy-
nak, **Borhy Sándor** és **Menkina János** alezredes-
nek 1919. július 21-én kellett irtózatos kínzások
után mártírhalált halniök azért, mert magyar szí-
vüket, magyar hazájukat, magyar öntudatukat
még a vörös rablógyilkosok kínzókamráiban sem
akarták megtagadni. A négy rettenetes vörös hó-
napnak minden börtalma, hitványasága fölör-
dik emlékezetünkben e három halott neve hallá-
tára s a rekviem fekete ravatalánál nemcsak a
hódolat, a tisztelet könnyét ejtjük, hanem meg-
esküszük azt a nagy esküt is, hogy akik olyan
sokat tanultunk, nem felejtünk semmit és senkit.

1923. július 20.

— **Ferry altábornagy emlékezete.** A magyar királyi csendőrség néhai feledhetetlen parancsnokának, *Ferry Oszkár* altábornagynak, továbbá *Borhy Sándor* és *Menkina János* ezredesnek a kommunisták által történt kivégzése negyedik évfordulóját kegyeletes ünnepellyel kívánja megülni, július hó 21-én a krisztinavárosi plébánia templomban. Tekintettel arra, hogy külön értesítést nem adnak ki, ez uton értesítik a bolsevista forradalom áldazatainak családtagjait, tisztelőit, barátait, valamint a csendőrség tagjait.

1924. július 21.

Gyászistentisztelet Fery altábornagy, Borhy és Menkina alezredesek emlékére. A budapesti csendőrtisztikar folyó évi július hó 21-én Fery Oszkár altábornagy, Borhy Sándor és Menkina János csendőralezredesek meggyilkolásának ötödik évfordulóján kegyeletes gyászistentisztelettel adózott vértanui emlékének. A helyőrségi templomban tartott gyászistentiszteleten a gyászoló családon kívül megjelent a Budapesten állomásozó egész csendőrtisztikar, élén Ziegler Emil ezredessel, továbbá a főváros, a m. kir. honvédség, folyamőrség, vámőrség és államrendőrség képviselői, nemkülönbén nagyszámu közönség is. Dr. Bohuniczky tábori lelkész magas szárnyalásu beszédbel méltatta az elhunytak érdemeit, akik a haza és a nemzeti eszme szolgálatában szenvedtek mártírhalált. Emléküket nemcsak a m. kir. csendőrség, hanem az egész magyar nemzet is hálás kegyelettel őrzi.

1924. október 29. Emléktábla leleplezése a tanítóképző pincéjének abban a helységében „ahol az orgyilkosok a három vértanút kivégezték”

— (Nemzeti vértanuk emléktáblája.) A kultuszminisztérium e hónap 29-én (szerdán) délelőtt 12 órakor leplezi le a *Fery Oszkár-utca 40. szám* alatti tanítóképző pincéjében *Fery* altábornagy, *Borhy* és *Menkina* vértanuk emléktábláját. Az emléktábla megjelöli az utókor számára azt a helyiséget, a hol az orgyilkosok a három vértanút kivégezték.

— (Fery Oszkár és társainak emlékezete.) A proletárdiktatura idején a budai állami tanítóképző-intézet épületének pincéjében végezték ki a vörösök *Fery* Oszkár altábornagyot, a csendőrség felügyelőjét, és *Borhy* Sándor, valamint *Menkina* János csendőralezredeseket. Ma délben a pincében, a kivégzés helyén, leleplezték a vértanuk fehér márványból készült emléktábláját. Az ünnepen a vértanuk családtagjain és rokonain kívül résztvett a kerületi csendőrség törzstiszti kara, az iskola tanárai és növendékei. *Quint* József intézeti igazgató a hazaszeretet példaképének állította a vértanukat az ifjuság elé. Az emléktábla leleplezése után *Fery* Oszkár özvegye virágbokrétát tett az emléktábla elé.

Fery Oszkár, Borhy és Menkina emlékére márványtáblát állítottak meggyilkolásuk színhelyére

(A Magyarország tudósítójától.) Az állami tanítóképző intézet épületén évek óta márványtábla hirdeti, hogy ebben az épületben szenvedtek vértanú halált *Fery Oszkár* altábornagy, csendőrségi felügyelő, *Borhy Sándor* és *Menkina János* csendőralezredek. Fery altábornagyot és társait tudvalevőleg 1919 júliusában ellenforradalmi tevékenységük miatt Cserny terroristái az elsőkerületi mozdonyuccai (most Fery Oszkár ucca) tanítóképző intézetbe hurcolták és 21-én, az intézet pincéjében kivégezték.

Ma délben kegyeletos és megható ünnepély keretében leplezték le a kivégzés helyén, a pincében a vértanúk fehér márványból készült emléktábláját. A délszaki növényekkel és pompás szőnyegekkel díszített pincefolyosó zsúfolásig megtelt a meghívott vendégekkel, akik között ott voltak Fery Oszkár altábornagy özvegye, két fia, nagyszámú rokonsága és ismerősei, a kerületi csendőrség törzstiszti-kara, az iskola tanári kara és növendékei. *Quint József* intézeti igazgató üdvözölte a megjelenteket és méltatta a vértanúk érdemeit és a hazaszeretet példaköpeinek állította őket az ifjúság elé.

Ezután két növendék levette a márványtáblát takaró leplet. A márványtáblán a következő felirat van: »Itt haltak vértanúhalált *Fery Oszkár* es. és kir. altábornagy, csendőrségi felügyelő, *Borhy Sándor* és *Menkina János* csendőralezredek 1919 július 21-én. A leleplezés megtörténte után *özv. Fery Oszkárné* hatalmas virágcsokrot helyezett az emléktábla elé. A kegyeletos ünnep a Himnusz ének-lésével ért véget.

A ceglédi lovas alosztály most felavatott vértanú- emléke.

1925. július 15.

(..”a jókkal együtt könnyeket áldozok”... Dr. Preszly Lóránd cső. őrnagy, baráti búcsúztatója XV. évf.14. sz. Csendőrségi Lapok

„Menkina János csendőr alezredes szubtilis lelkű, gyöngéd érzékenységgű, szelíd, szerény, zárkózott, elvonult életet élő, a magányt szerető **inkább bölcselő, mint katona volt.** Tudomány-, művészet és természetkedvelő s ezekben elmélyedni szerető. Egészen szokatlan terjedelmű és mélységű képzettsége nagy feladatokra sarkalta ambícióját, de hiányzott nála a kíméletlenség. Nagy emberszeretete tett engem barátjává, lelkes benső hívévé, elválhatatlan bajtársáé. Mint ember maga volt a gavallér úriság. Mindenkit meg tudott nyerni finom modorával, kedvességével, szeretetreméltóságával, nagy intellektusával. Mint barát a legnemesebb leghűségesebb. Tartalmas szép életet élt, nyílegyenes úton haladt, mély barázdákat szántott. Benne az antik jellem csodálatos módon egyesült a modern felfogással és gondolkodással s az ideál szeretett a reális igazságok kultuszával.

Valami úgy fojtogatja a torkomat, ha elgondolom, hogy ez a melegszívű, nagy értékű barát már az örök hidegségé mely nap hevétől sem bír felmelegedni. E súlyos csapás alatt lehajtjuk fejünket és könnyezünk.”

Menkina János alezredes szubtilis lelkű, gyöngéd érzékenységgű, szelíd, szerény, zárkózott, elvonult életet élő, a magányt szerető, inkább bölcselő, mint katona volt. Tudomány-, művészet- és természetkedvelő s ezekben elmélyedni szerető lélek. Nagyon sokat hitt, nagyon sokat csalódott. Nagyon sokat szeretett, tehát nagyon sokat szenvedett. Hitt magában az életben, „mint az Isten kegyelmétől származó legnagyobb jóban, amely mindenki számára ragyogtatja a Napot, aki nem búvik el előle a túlnagyot gondolók pinceodúiba“. Egészen szokatlan terjedelmű és mélységű képzettsége nagy feladatokra sarkalta ambícióját, de az életharcok megvívásához hiányzott nála az elszántság s a kíméletlenség. Nagy emberszeretete tett engem barátjává, lelkes, benső hívévé, elválhatatlan bajtársává. Mint ember, maga volt a gavallér úriság. Mint barát a legjobb, a legmegértőbb, a legnemesebb s a leghűségesebb. Mindenkit meg tudott nyerni finom modorával, kedvességével, szeretetreméltóságával, nagy intellektusával. Tartalmas, szép életet élt, nyílegyenes úton haladt, mély barázdákat szántott. Benne az antik

jellem csodálatos módon egyesült a modern felfogással és gondolkodással s az ideálszeretet a reális igazságok kultuszával.

Valami úgy fojtogatja a torkomat, ha elgondolom, hogy mindez már csak egy fájó emlék, borongós emlékezet s hogy ezek a melegszívű, nagyértékű emberek is már az örök hidegségé, mely a nap hevétől sem bír felengedni.

És e három értékes tisztet régi, évtizedes, benső viszony fűzte egymáshoz. A sors csodálatos rendelkezése, hogy bár a forradalom alatt teljesen visszavonultan éltek, némán, hidegen és méltóság-teljesen szenvedték át — velünk együtt — a forradalmak teremtette rettenetes állapotokat s azok fájdalmas kihatásait, szívszorongva várva az erkölcsös idők hajnalhasadását, annak pirkadása előtt alig pár nappal lettek egyidőben börtönbe hurcolva s egy forró júliusvégi éjszakán egymás szemeláttára, kegyetlen halálra kínozva.

Vigasztalan sors, végzetes hatalom küldte ezt a csapást rájuk igaztalan korbácsolással. És mindez miért? Nincs és nincs e szörnyű kérdésre felelet.

Együtt kellett meghalniok, kiknek a sorsát csodálatos viszony kötötte egybe láthatatlan szá-lakkal.

„Jaj annak a nemzetnek, amely sírni nem tud“

Pekár Gyula beszéde a csendőrvértanuk emlékére rendezett ünnepélyen

Hat éve már, hogy a „világmegváltó“ város hőhőlegények legyilkolták Ferry Oszkár altábornagyot, *Meukina* és *Borhy* alezredekét, s a magyar nemzet minden évben leróta halálját a kötelességtudás, a magyar nemzeti eszme ezen vártanni halálának évfordulóján: július 23-án.

Mint minden évben, az idén is a „Fehér Ház“ Bajtársi Egyesületnek a m. kir. csendőrséggel karöltve rendezett ünnepsége keretein belül koszorúzták meg azt a márvány táblát, amely sír hiányában egyedüli tárgyi emlékeztetője a tragikus halált halt három derék magyar főtiszt és 26 derék magyar csendőr meggyilkolásának.

Tíz órakor harsant fel a kürt, mely *József* kir. herceg, tábornagy érkezését jelezte, aki *Fábry* Dániel volt őrnagy kíséretében a Himnusz hangjai mellett lépett el dalolás tartásában a délceg csendőrdíszszázad előtt, majd a megjelent notabilitásokat üdvözölve, helyet foglalt a számára fenntartott díszhelyen. A szép számban megjelent közönség közül az alábbi neveket sikerült feljegyezni. Koszó István államtitkár a kormány, *Köszegi* Antal h. államtitkár a belügy-, *Tokátsy* György tábornok a honvédelmi miniszter, *Ludwig* György altábornagy a honvéd főparancsnokság, *Schwoy* István tábornok a vegyesdandár parancsnokság, *Mészáros* János tábornok, felügyelőhelyettes a csendőrségi főfelügyelőség, *Kubay* Lajos tábornok a vámőr-főparancsnokság, *Semsey* László törzskapitány a folyamórség főparáság, dr. *Szezlér* Hugó főkapitány helyettes a m. kir. államrendőreg, *Aporostó* Tivadar alispán Pest-Pilis-Solt Kiskun vármegye, *Barason* tanácsnok a székesfőváros, br. *Perényi* Zsigmond a Magyar Nemzeti Szövetség, *Ilosvay* Gusztáv és *Urmánczy* Nándor a Honvédelmi Párt képviselőiben, a tábornoki kar a csendőrtisztikar *Szőcs* Mihály nyug. tábornok, a „legöregebb“ csendőr vezetésével (aki már 1870-ben is csendőr volt), a rendőrfelügyelői kar *Baldás* Árpád vidéki ker. főkapitány vezetésével, egy szakasz gyalog és egy szakasz lovas rendőr, a csapatok kiküldöttje, továbbá *Csiszari* János címz. püspök, *Czigler* Emil tábornok, *Márialaky* Imre csendőrkari parancsnok, *Soltész* Imre református tábori püspök, *Kozma* Andor, *Garay* Károly rendőrfelügyelő (ő fogta le 1919 aug. elején a Peidl-kormányt!); a család részéről jelen voltak *Ferry* Oszkár özvegye, két fia, valamint apósa, *Laky* Dániel, ott volt az egész „Fehér Ház“, élén *Pekár* Gyula elnök robusztus alakja, aki mögött szinte katonás rendben sorakoznak: *Krivácsy* Gyula, *Balogh* Ferenc volt állam-

titkár, *Garay* Károly, *Géher* Gyula őrnagy, *Dancjanovics* László, dr. *Battay* Ákos, *Andrássy* József, *Berreg* Kornél, *Bakó* László, a Nemzeti Színház örökös tagja, *Nagy* Lajos őrnagy, *Bartha* László és *Czigler* László századosok.

A műsor első pontja tábori zenés mise volt, melyet *Arvay-Nagy* Bálint tábori esperes, püspöki helyettes celebrált s utána a m. kir. Állami Gépgyár Acélhang Dalárdája énekeltte el a „Magyar Hiszekegy“-et.

Ezután *Pekár* Gyula volt miniszter, a „Fehér Ház“ elnöke tartotta meg ünnepi beszédét:

„Jaj annak a nemzetnek, amely sírni nem tud: az a nemzet örölni, hinni, szeretni, remélni se tud. — jaj annak a nemzetnek, melynek nincs kit siratnia: annak a nemzetnek nincsenek nagyjai, ősei, mártírjai, kiknek kiöntött véréből, lángoló szelleméből a halhatatlanság öröktűze táplálkozhassék a haza génuszának szent oltárán! Szánandó lelki-szegény, jaj annak a népnek, melynek oltára a nemzeti idealizmus tűznek híján, ily halott-hűdegre hül ki, de százszorta szánandóbb, bünyösebb és megvetendőbb az a nemzet, melynek vannak nagyjai, vannak hősei, vannak mártírjai, de szegyenletes, lomha közönyből megfélemezik e dícsőkről, halhatatlansága élettőlől meg nem emlékezik. E közöny a vég, az igazi nemzeti halál és nem hiába, hogy „Isteni Színjáték“-ában a nagy olasz *Dante* külön poklot állít e gyáva, puha közönyösöknek... Ellenük, e hamar felejtő, közönyösök ellen dörgi már a régi magyar lantos, hogy „emlékezzünk a régiékről“ s bizonyára rájuk gondol klasszikus *Berzenyók* is, midőn a nagyokról oly bizakodóan zeng: „a derék nem fél az idők mohától, — a koporsóból kitör és eget kér...“

A nemzeti emlékezés, a köteles nemzeti bala e mai ünnepnapján három derék, három mártír hős tör ki a koporsójából, hogy eget kérjen, helyet a magyar történeti kegyelet vérel írott nagy könyvében. Vaskos könyv: ahány éve, annyi a drámája, a véres megpróbáltatása az ezeresztendő magyar históriának. — századaink távlatát hősök és mártírok sorfala szegélyezi s elmondhatjuk: e vértüket adott halhatatlanok szelleme táplálja nemzeti oltárunk oly fennen lobogó lángját, e halhatatlanok nagy hadserege őrzí a messze és közel multból a magyar jövődőt.

1919 július 23... a véres nap évfordulója három hős csendőrtiszté, e szörnyű napon leírhatatlanul bestiális kegyetlenséggel végez-

tette ki a nemzetgyilkos proletáruuralom *Ferry* Oszkár altábornagy, csendőrfőparancsnokot, *Borhy* és *Meukina* alezredekét. Három mártír, három derék tör ki e napon, hogy az emlékezés, nemzeti hálánk eget kérje a koporsóból... Am hol e koporsó? hol az ő koporsójukt? Az első évfordulón egy nagy gőzhajó vitte kegyeletünket oda a *Ferencz József*-hid alá a budai parton, hol a nagy vértöze után itélve, a három mártír csonkított tetemét a hőhérok a Dunába vetették. Nagykoporsó, az *Attila* és *Árpád* Dunája az ő koporsójuk, ennek a habjaiba vetették akkor első koszorúnkát. — a víz tóvaragadta a babért s nekünk a költő szavaira gondolva, könny szökött szemünkre: —

„Buda, Mohács, Nándornál elfutó...
Tán honom könnye vagy te, nagy folyó?“

E könny nem a siránkozó megadás, hanem a felemelő önértékelés, hogy a nemzeti magyar úgy ily nemes mártírjaira büszkélkedhetünk — ez a könny van most is a szemünkben. Halljon e könny az ő vértől áztatott magyar földre: a régből, mit e két szent nedű, könny és vér öntöz, elemi erővel nő magasra a nemzeti halhatatlanság virága. Félre közöny, félre megalkuvás, minden időkre ünnepelőden szent legyen a mai nap mártírjainak emléke — az legyen főként a mostani háborodott időkben, mikor a *Ferry* Oszkár gyilkosainak segítői oly hazaáruló pökbendiséggel emlegetik és ünneplik az ő intencionálójuk ama halottjait, kik a magyar nemzet életére törtek. Ünnepeljük mi is a mi igaz ügyünk igaz mártírjait, az ő véres árnyak legyen figyelmeztető és védő palladiumunk minden további destruktívál és hazaárulóval szemben.

Ferry Oszkár, régi barátom, ellenforradalmár testvérem és rahtársam, kével ott a proletárdiktatúra parlamenti kintzó poklában fogtam utóljára kezét... Oszkár barátom, a *Fehér Ház* nevében üdvözöllek megdicsőülésében. Nincsen sírod, mulandó részedet a Duna ragadta el, de taa épp ezért van neked külön ravatalod és külön babérod minden igaz magyar szívben. Az igaz magyar szívek e babéraját kötöm én ma neked koszorúba s a nemzet hálájaként tesszem le emléked márványa elé. Mi tudunk siratni, tudunk emlékezni, épp mert hinni is tudunk ama véled közös szent nemzeti eszményekben, amelyekért Te társaidal együtt mártírként elvéreztél!“

Pekár Gyula szavait néma csendben hallgatta végig a nagyszámú közönség, majd *Mészáros* János tábornok intézett rövid, katonás szózatot a csendőrséghez, utána az Állami Gépgyár Acélhang Dalárdája énekeltte el *Noseda* Károly vezényletével a Himnuszát és ezzel az igazán szép és impozáns ünnepély véget ért.

L. W. L.

Fery, Borhy, Menkina

Irta: Preszly Lóránd dr.

Hat éve éltük át azokat az emlékeztetően szomorú napokat, melyekben eltáborodva botorkáltunk az ingoványban alig-alig reménykedve a nemzeti élet hajnalának eljöttében.

Ma már csak emlék, nagyon fájó, szegyenletes emlék, hogy volt egy magyar ősz, egy magyar tél és egy magyar tavasz, mely reánk zúdított minden szörnyű csapást. Hozott árvizet, mely áttörte és elpusztította a gátakat, hozott vihart, dermesztő fagyot, mely elől riadtan menekültek a félenkek és biztos fedél alá bujtak a bátrak. Puskát ráztak a gyávák és féltek a bátrak. És a télre nem jött tavasz, hanem egy még kegyetlenebb megpróbáltatás, az államrend teljes felbomlása, az utcának a fórumra jutása. És mindez azért, mert az örületes haláltáncban nem volt és nem lehetett megállás.

Ma már csak mint egy elmúlt, kínos álmokra gondolunk, hogy hat évvel ezelőtt

nem volt szabad magyarnak vallanunk magunkat. Hogy egy szedett-vedett rablóhad zsarnokoskodott önérzetes, büszke fajunk felett. Hogy groteszk, züllött figurák szaladgáltak utcáinkon, esőregetve az övekre aggatott kézigránátokat és hogy ezek a degenerált gonosztévők becsületes, békés magyarokat börtönöztek be, közülök többet halálra is kinezve.

És tették ezt — a legnagyobb lelki nyugalommal, gonoszságuk legteljesebb elszántságával. Nem feledkeztek meg arról sem, hogy szerencsétlen áldozatukat haláltusájuk közben kirabolják, vergődő testükről lehúzzák a ruhát és a cipőt.

A vérlázító borzalmak egyikét szándékozom e helyen ismertetni abból az alkalmából, hogy e hó 22-én mulik hat éve, hogy három esendőrtisztársamat, *Fery* Oszkár altábornagyot, *Borhy* Sándor és *Menkina* János alezredeküket kivégezték a kommun terroristái.

Emlékezzünk, hogy ne feledjünk!

1919 július 17-én a vörösörség országos főparancsnokságának egyik osztályán beosztott *Zagyi* József volt esendőrtiszt irógéppel irt névtelen följelentést szerkesztett, melyben előadta, hogy a magasabbrangu esendőrtisztek ellenforradalomra készülnek. Őt esendőrtisztet meg is nevezett. Ezek között *Fery* Oszkár ny. cs. és kir. altábornagyot, a magyar szent korona országaihoz tartozó esendőrség volt felügyelőjét, *Borhy* Sándor és *Menkina* János alezredeküket. Ezt a följelentést *Zagyi* bevitte Chlepkó Hantos Edéhez, a vörösörség országos politikai meg-

test Zagyai bevitte Chlepkó Hantos Edehez, a vörösorség országos politikai megbizottjához. Ennek utasítására Pór (Polatschek) Ernő, Vajda Zoltán dr.-nak, a vörösorség országos főparancsnokának titkára, a feljelentést a belügyi, a hadügyi népbiztosságnak, Kun Bélának és a vörös hadsereg főparancsnokságának küldötte meg további intézkedésre. Az átiratban a csendőrtisztek internálását javasolták. Chlepkó Hantos Ede még aznapon behívatta Csernyi Józsefet, a volt Mezdony- (jelenleg Fery Oszkár) utcai állami tanítóképző intézetben elhelyezett házi terrorcsapat vezérét és arra utasította, hogy nevezetteket tartóztassa le és mielőbb végeztesse ki. Csernyi Radányi Kornél és Bonyhádi Tibor politikai nyomozókat elküldötte Chlepkóhoz, hogy mivel mindketten előbb is nyomoztak a csendőrtisztek ellen, sőt egy ízben már le is tartóztatták őket, legjobban elvégezhetik a kivánt feladatot.

A nyomozók meg is jelentek Chlepkónál, aki tudtukra adta, hogy a tiszteket feltétlenül ki kell végezni.

A nyomozók július 18-19. közötti éjjel Bartalos István és Pető István terroristák társaságában össze is szedték a tiszteket. Két-három napig kinezva vallatták őket, ezek azonban állítólagos ellenforradalmi terveikből mitsem árultak el.

Július 21-én Csernyiek elhatározták, hogy a következő éjjel mindhárom tiszte

felakasztják. A kivégzésre Löscher Márton felhívására Kakas Ferenc, Neumayer Géza, Csomor Gábor, Pető István és Trailla György terroristák jelentkeztek.

A kivégzés éjjel 11 órakor kezdődött és pedig oly módon, hogy a pincehelyiség folyosóján végigvonuló vízvezeteki csőre kötélből hurkokat készítettek és a csőhöz egy létrát támasztottak. Először Borhy Sándor alezredest vitték le a pincébe s az ott lévő egyik fülkébe kísérve arculverésekkel és puskatussal ütlegelték. Eredménytelen vallatásuk után kényszerítették, hogy a létrán felmenjen. Nyakába akasztva a hurkot, a létrát kirántották alóla és lábánál lefelé húzva negyed óráig függve hagyták. Borhy holttestét a pincefolyosó egyik sarkában a földre helyezték. Másodiknak Menkina alezredest hurcolták le. Őt is arra kényszerítették, hogy maga menjen fel a létrán. A kötél, melyet nyakába akasztottak, leszakadt alatta. Erre ugyanebből a kötélből új hurkot készítettek s miután Menkina ismét felment a létrára, a hurkot újból a nyakába akasztották és a létrát kirántották alóla. Tizenöt pernyi függés után levették s mint-hogy még ezután is vonaglott, Csomor Gábor rohamkéssel, Löscher Márton vagy Pető István pedig szuronnal összeszurkálták. Menkina alezredest hulláját Borhy alezredest mellé fektették. Harmadiknak Fery altábornagyot hozták le, akit hasonló módon végeztek ki.

A kivégzés után Tóth József soffőr egy

A kivégzés után Tóth József soffőr egy teherautóval állott elő, amelyre felrakták a hullákat. A három holttestet az akasztásnál használt kötéllel összekötötték, a kötél végére pedig szulcsokat erősítettek. A három vértanu holttestét a műegyetem melletti Dunapartról dobták a vízbe. A teherautó előtt Bonyhádi és Radányi, továbbá Kakas Ferenc terroristák mentek egy személyautóval. Ők jelölték ki a helyet, ahonnan a hullákat a Dunába dobták.

Ez a rémes gyilkosság hiteles története. Kiegészítésül még csak annyit, hogy Csernyi Józsefet, Papp Sándort, Bonyhádi Tibort, Kakas Ferencet, Csomor Gábort, Neumayer Gézát és Löscher Mártont össz-büntetésül halálra ítélték és mindnyájukat kivégezték. Tóth József tizenkét évi fegyházat, Pór Ernő pedig három évi fegyházat kaptak. Trailla György, Radányi Kornél, Chlepkó Hantos Ede és Pető István ma is szökésben vannak. Zagyai Józsefet a haditörvényszék halálra ítélte, azonban Oroszországban letartóztatott tuszainkért cserébe az egyik fogolytranszporttal kiadták a szovjetnek.

Alávaló világ volt az, amelyben ennek a három csendőrmartirnak napja lehasznált.

Azért haltak meg, mert magyarok voltak. Magyarok voltak, a magyar gondolat inkarnációi. Magyarok voltak és keresztények, erősek és értékesek. Jó hazafiak voltak és tiszteletreméltó katonák. Aldott legyen emlékeztük.

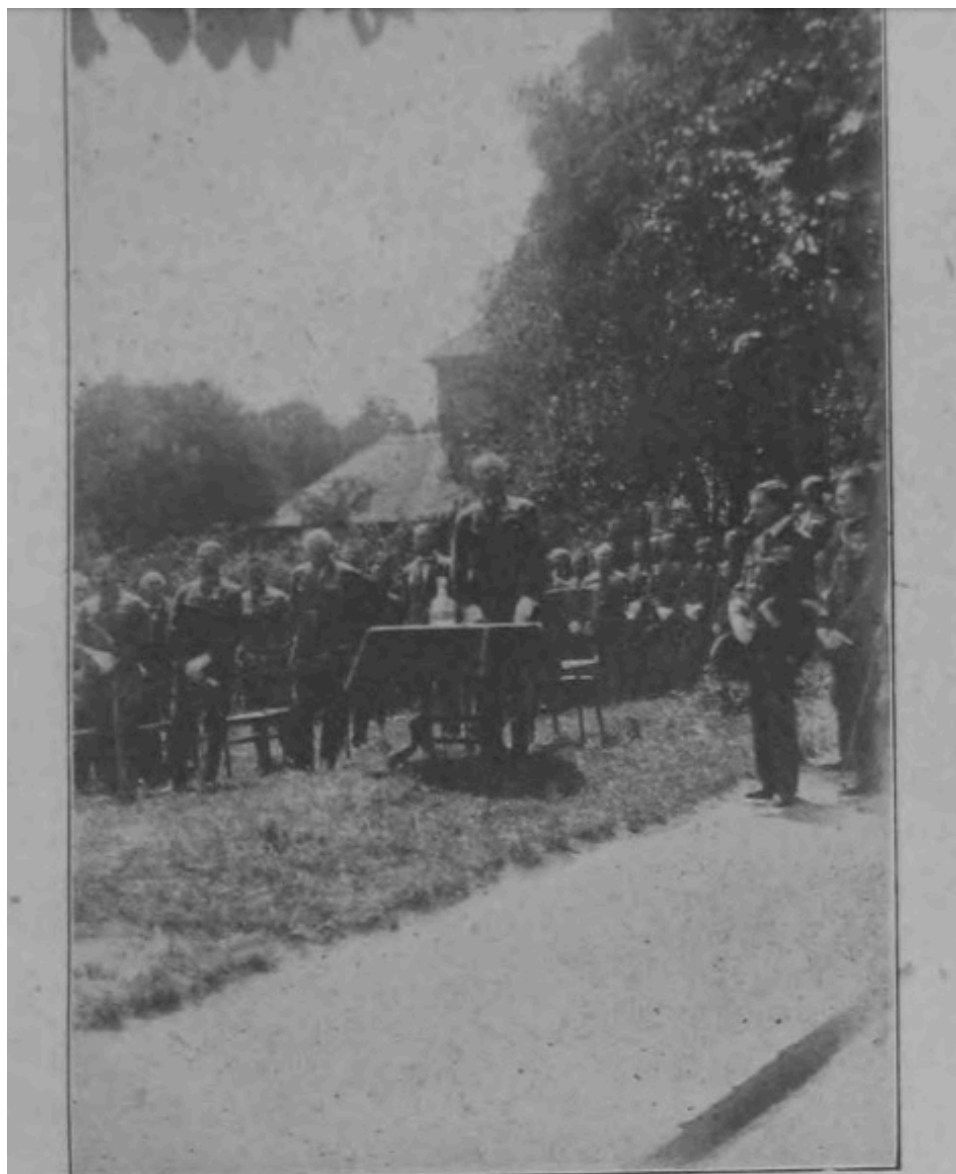
Vértanúink emlékűnepe. Hatodik évfordulója volt jul. 22-én a szomorúan emlékezetes napnak, melyen a Cserny-terroresapat gonosztevői szörnyűsegesen megkínózták és meggyilkolták volt felügyelőnket, *Fery Oszkár altábornagyot*, továbbá *Borhy Sándor* és *Menkina János alezredekéseket*. Hősi halált halt vértanúink utolsó éjszakájának borzalmas eseményei a volt Mozdony-, most Fery Oszkár-utcai állami tanítóképző intézet pincéjében zajlottak le. Az épület falába helyezett emléktábla előtt gyülekeztünk össze július 22-én délelőtt, hogy a véres emlékezetű nap évfordulóján kegyelettel ünnepeljük meg mártiros sorsú bajtársaink emlékét.

Pontosan 10 órakor érkezett meg *József kir. herceg*, akít a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese *Mészáros János* tábornok fogadott. A kir. herceg a *Himnusz* hangjai mellett foglalta el a számára fenntartott díszhelyet. Az ünneplő közönség soraiban láttuk a honvédség főparancsnokának képviselőjében *Ludwig György* altábornagyot, a honvédelmi minisztérium képviselőjében *Schwoy István* tábornokot, a budapesti csendőr tisztikart, a vegyesdandár parancsnokság képviselőjében *Takácsy György* tábornokot, a folyamórség részéről *Semsey László* törzskapitányt, a belügyminisztérium nevében *Koszó István* államtitkárt és *Közeghy Sándor* helyettes államtitkárt, a rendőrfőkapitányság képviselőjében dr. *Szeszlér Hugó* főkapitányhelyettest, a vármegye részéről *Agorasztó Tivadar* alispánt, a Nemzeti Szövetség részéről báró *Perényi Zsigmondot*, a honvédelmi pártból *Ilosvay Gusztávot* és *Urmánczy Nándort*, továbbá *Csiszariék János* püspököt, A Fehér Ház Bajtársi Egyesületnek, amelynek az ünnepély rendezésében jelentékeny része volt, csaknem valamennyi tagja megjelent. Néhai *Fery Oszkár* altábornagy özvegye, apósa és fiai is ott voltak.

Az ünnepélyen *Arvay Nagy Bálint* táborigazgató esperes mondott táborigazgatói misét, amelyet a csendőr zenekar kísért. Az oltár mellett állott a csendőr díszszázad.

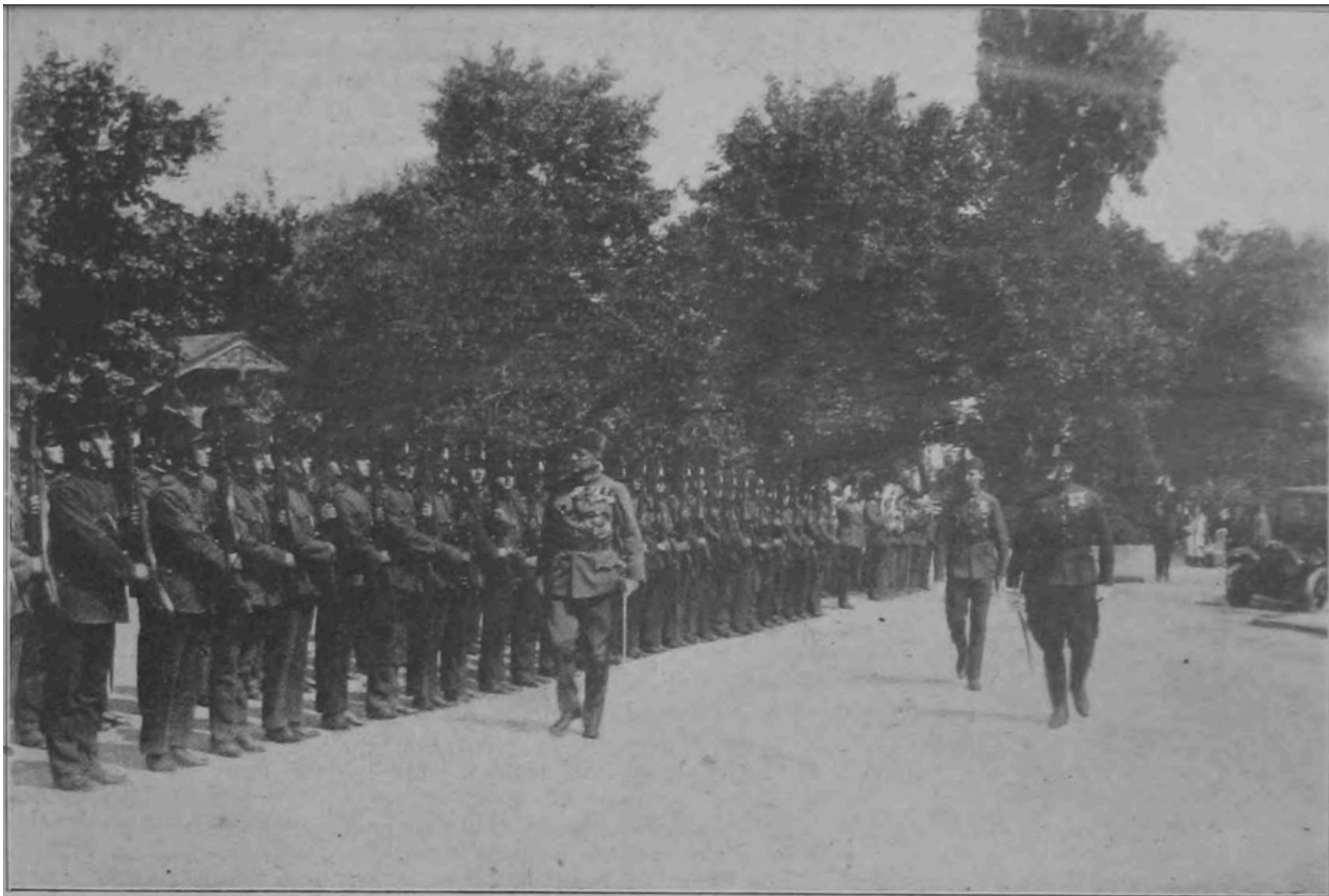
Mise végeztével a magyar *Hisztekegy* hangjai után *Pekár Gyula* tartotta ünnepi beszédét, melyet lapunk elején közlünk, majd *Mészáros János* tábornok szólott, a következőképpen: „Csendőrtársaim! Nevezetes napja, évfordulója van ma a csendőrségnek. De nem panaszkodni, nem keseregni és nem sírni jöttünk itt össze, hanem azért, hogy emlékezzünk hódolattal a mártírokra. Azért gyűltünk össze, hogy katonai erényünket ápolva vegyünk példát, hogyan kell a hazát szeretni és kötelességünket, amelyre esküt tettünk, teljesíteni. Lemészárolt bajtársaink fényes tanujelét adták erényeiknek, mert inkább vérüket ontották, semmint megtántorodtak volna.

— Testvéreim! 1919 július 22-ét ne feledjétek soha. Szent ünnep ez a csendőrség történetében. Gondoljatek mindig mártírjaink hősi és önfeláldozó tettére és vérsétek ezt jól szívotekbe. Büszkéek vagyunk rátok, szellemetek itt él közöttünk és példátokat fogjuk követni becsülettel, híven, vitézül.”

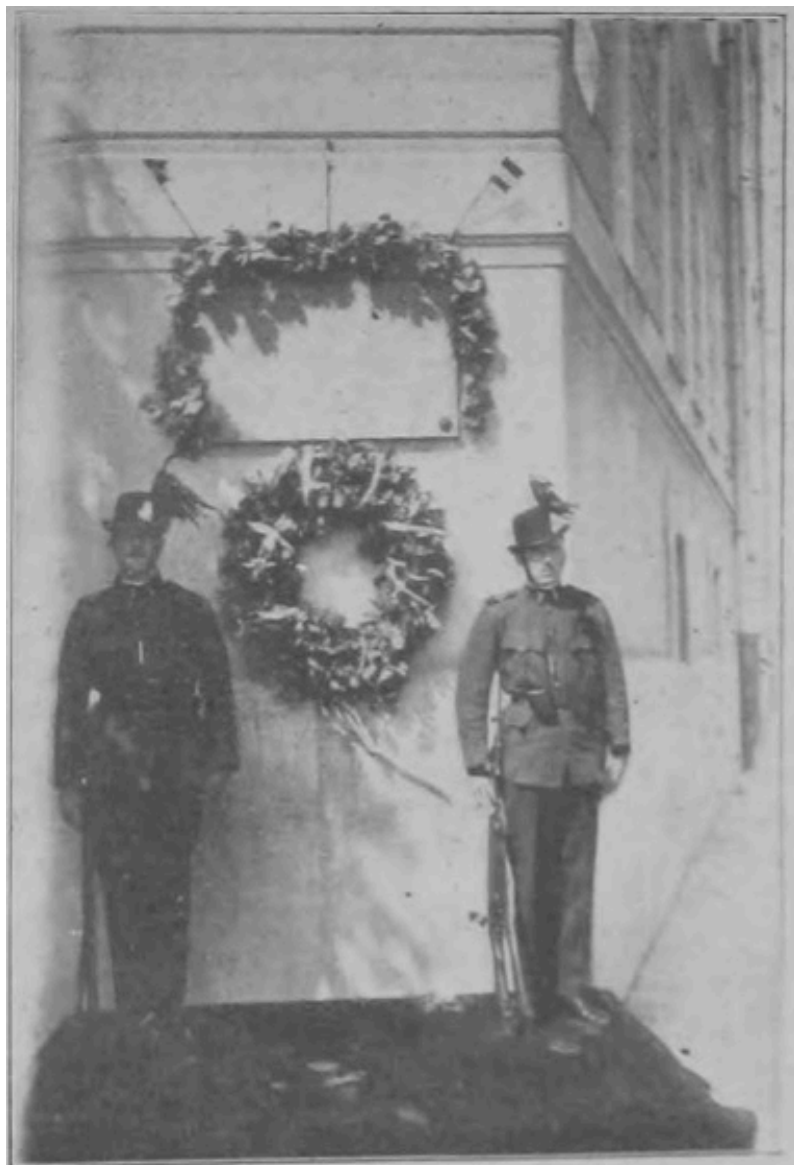

A csendőrvértanú emlékűnepe. Mészáros János tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese, ünnepi beszédet mond.

A csendőrvértanuk emlékűnnepélye. József kir. herceg a csendőri díszszázad előtt.

A csendőrvértanuk emlékünnepe. Az emléktábla.

Csendőrök mindhalálíg.

Irta: Barényi Ferenc.

Édes szülőföldünk vérrel szentelt testét
Éhes ragadozók szaggatták-tépdesték;
Köröskörül marták, hogy egymás közt osszák,
Ezer sebből vértett szegény Magyarország.

Ezalatt idebenn egymástól nem férték,
Magyarország szívét kikezdte a féreg:
Országot bitorló undok, hitvány fajta,
Nem volt magyar soha, s élőködött rajta.

Vérvörösbe borult a kis magyar világ
Hogy itt tanyát vertek a gaz haramiák;
Dúlt a vértivornya, gyilkolták a magyart.
Mert ősi juszt, hitet, eladni nem akart.

Hiába bitófa, orvul leső török,
Vártak a katonák, álltak a csendőrök
Elszánva halálra: — lenni vagy nem lenni,
Egy céljuk volt csak — a Hazát megmenteni.

Izzott a szent eszme, forrott nagy titokban,
Hogy majd országszerte egyszerre kilobban,
Le a vörös ronggyal, — fel „piros, fehér, zöld”,
Megint a magyaré legyen a magyar föld!

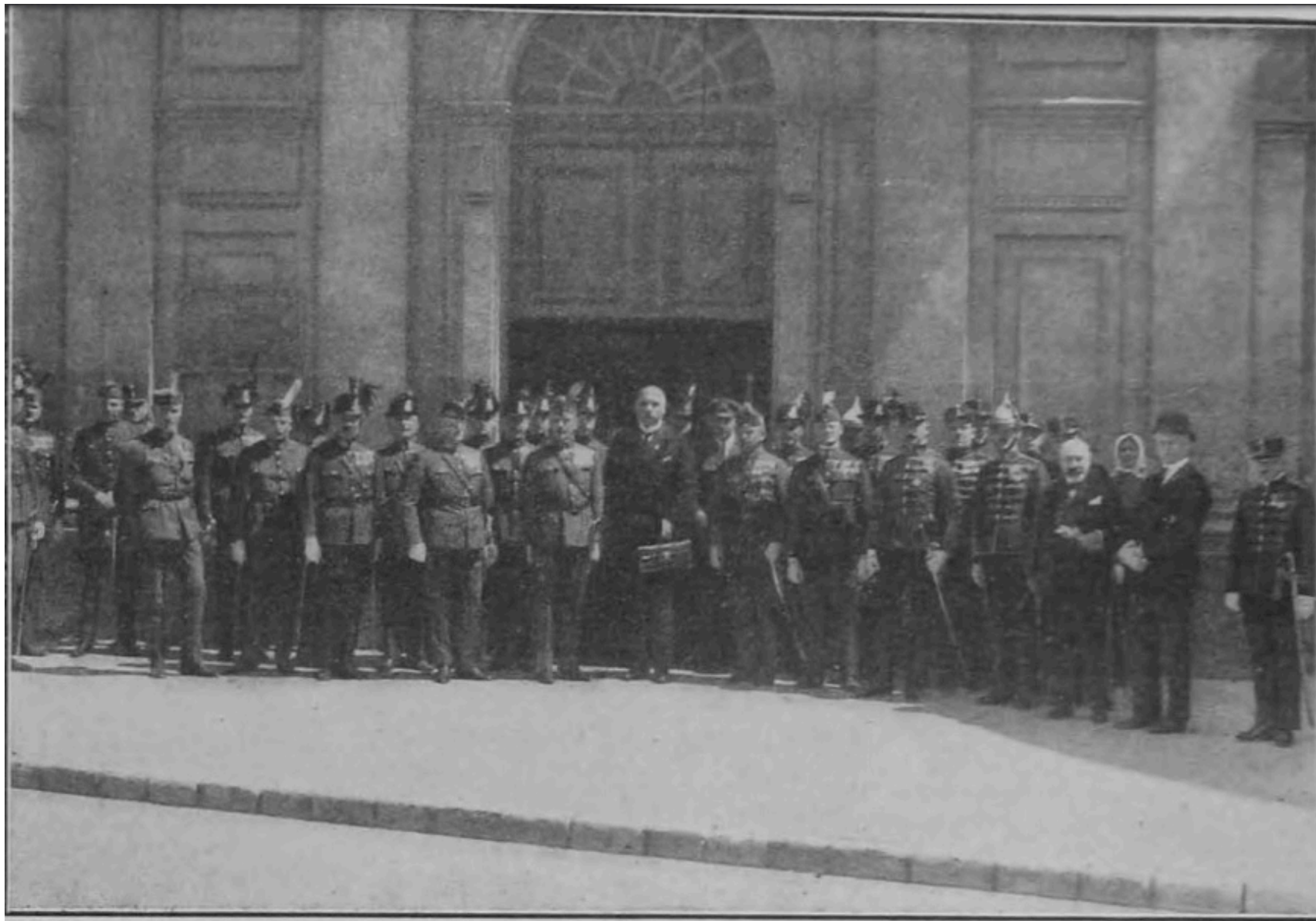
Féltek a csendőrtől a gaz haramiák,
Vasraverték Feryt, Borhjt és Menkinát,
Kínozták-vallatták, mondják meg a titkot,
Hiába a kőpad, egyikse tágitott.

Mindegyik inkább az élettől megválnék,
Igaz, jó csendőrök voltak mindhalálíg.
Hősöknek bitófa, rút halál jut nekik,
A Dunába vetik, nem sírba temetik . . .

De a Mindenható talán így akarta,
Hogy hős tetemüket habokba takarta:
— Merre a nagy Duna hullámai járnak,
Ott lengjen szelleme hős Fery Oszkárnak,
Hogy amiért ők a vérüket áldozták,
— Szent egységgé forrjon össze Magyarország!

1926. július 21. Gyászistentiszteleten a budavári helyőrségi templomban.

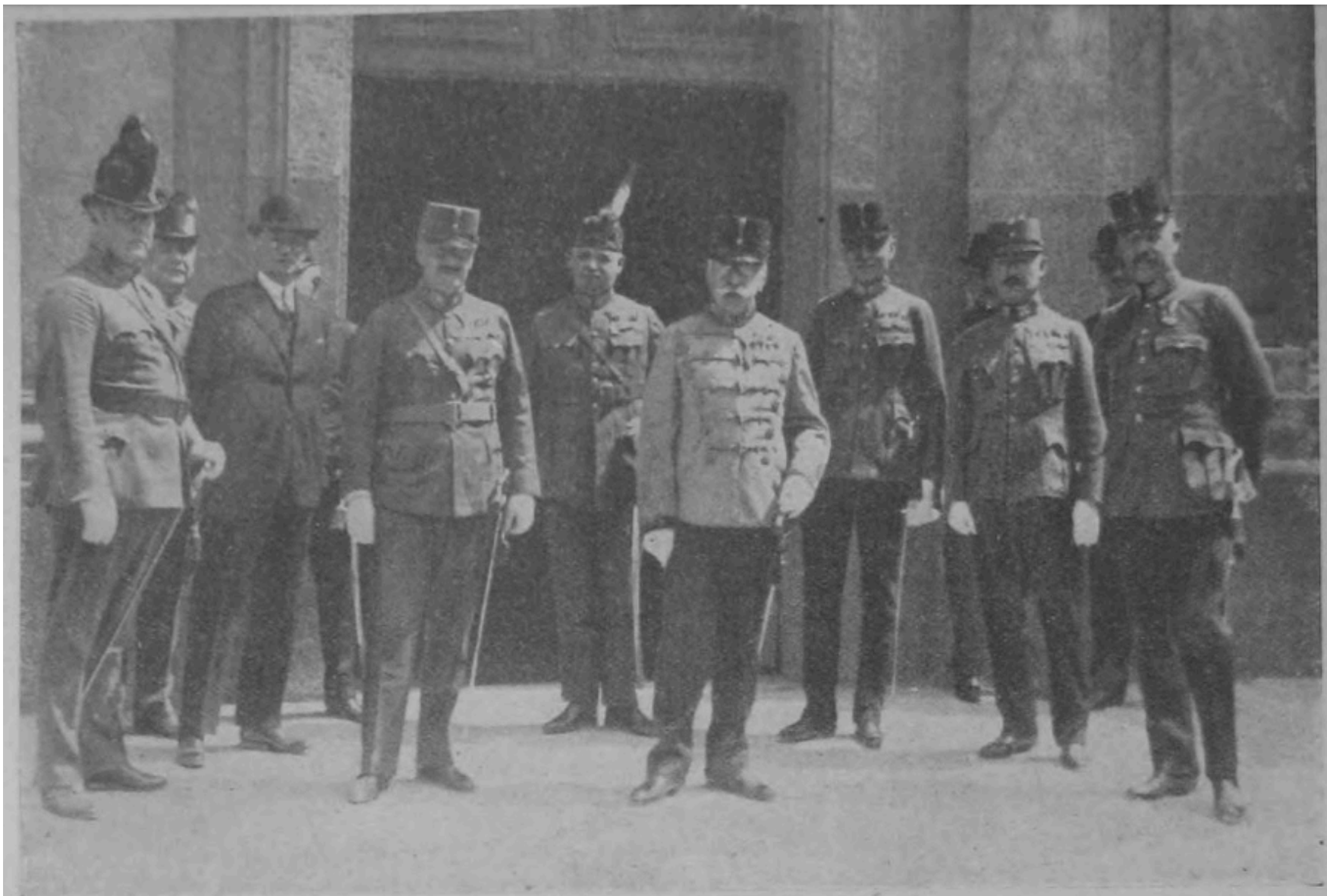

Julius 21-én a budavári helyőrségi templomban gyászistentisztelet volt az ú. n. proletárdiktatura esendőrvértanui-
nak emlékére. Képünkön az istentiszteletről távozók egy csoportja. (Schäffer A. udv. fényképész felv.)

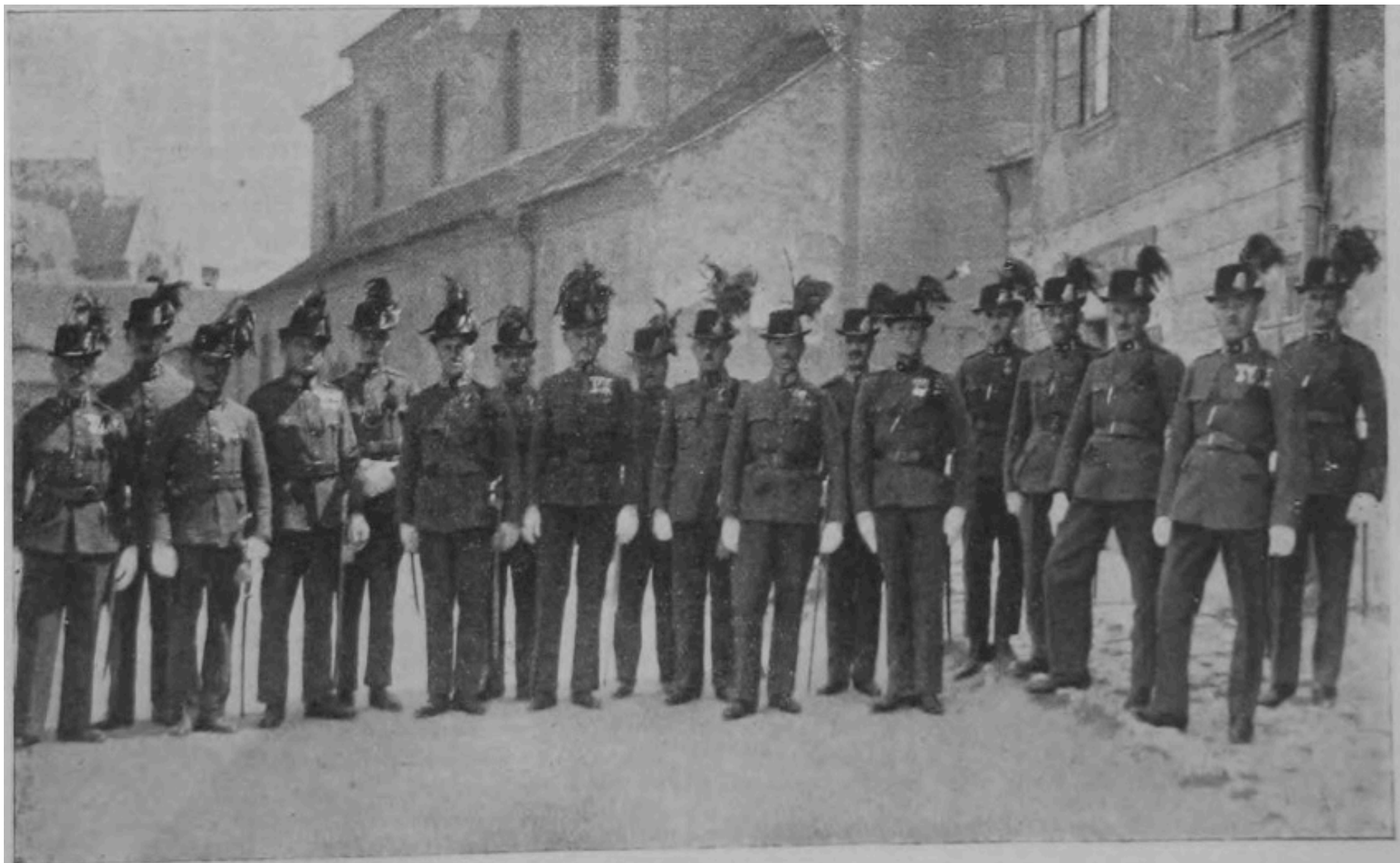
Rekviem Fery altábornagy és vértanútársai emlékezetére.

Július 21-én, annak a gyászos, szomorú emlékezetű napnak az évfordulóján, amikor *Fery Oszkár* altábornagyot, *Menkina János* és *Borhy Sándor* alezredeseket tántoríthatatlan kinzó kamrájába s bestiális kegyetlenséggel meggyötört, élettől megfosztott testüket a Duna hullámaiba juttatta, rekviem volt a budai helyőrségi templomban. A mise fél 10-kor vette kezdetét, amelyet *P. Szabó Pius* celebrált az áldozatok emlékezetére elmondott beszéde kíséretében. Erőtől, a vértanúk példaadásából merített hittel telt meg a templom s a templomban összegyülekezett gyászolóközönség lelke a prédikátor szavai hallatára. A gyászoló család, a polgári társadalom képviselői, a tisztikar és a legénységi küldöttség magába mélyedve rótták le kegyeletét azok iránt, akiknek azért kellett meghalniok, mert magyarok mertek maradni s a magyarságukat nem rejtették véka alá. A nemzet fája azóta újra megerősödött, a nemzeti érzés újra mélyre gyökerezett s ennek a gyökérnek, ennek a fának *Fery*, *Menkina*, *Borhy* vére is örökerejű táplálója lett. Testüket valahová idegenbe vitte enyészetbe a Duna, de lelkük megmaradt a mi örökös örökségünknek, amit öntudatlanul is megbeesül, megöriz, akiben csak szikrája is él a magyar érzésnek és kicsiny cseppje is a becsületnek. *Fery* altábornagy és vértanútársai az emberi élet legnagyobb értékét, az életet adták oda magyar hitvallásukért, hozzánk sokkal kegyesebb a sors, amikor csak annyit kíván tőlünk, hogy éljünk, de úgy éljünk, hogy híven, becsülettel és ha sor kerül rá, vitézül szolgáljuk Hazánkat. *Fery*, *Menkina*, *Borhy* három, immár a magyar nemzet történelmébe vér-aranybetűkkel beírott név. E nevek néhai viselői azonban nem csupán magyar emberek, hanem magyar csendőrök is voltak s vértanúhalált nem csupán a magyarságukért, hanem csendőr mivoltukért is kellett halniok. Ezt ne feledje el egy magyar csendőr sem soha!

Képek a Fery-rekviemről: Balról jobbra: Fischer József ezredes, Bariss Árpád ny. tábornok, Szőke Béla tábornok, régi rendszerű egyenruhában bessenyei László Albert ny. altábornagy, Vráblik Mátyás ny. tábornok, legszélről Rákossy Gyula ny. tábornok. A felvétel a rekviem után a templom bejárata előtt készült.

Képek a Fery-rekviemről: A esendőr altisztek küldöttsége.

***Fery Oszkár**, altábornagy, szül. Rimaszécsen 1860 jan. 10., megh. Budapesten 1919 júl. 21. Jogi tanulmányai végeztével a csendőrség kötelékébe lépett, ahol különösen Ungvárt és Kolozsvárt fejtett ki érdemes működést a magyar nemzet érdekében. A háború alatt főleg Erdélyben szerzett különösebb érdemeket. A kommunizmus alatt a terroristák elfogták és miután három napon át kínozták, **Borhy Sándorral** és **Menkina János** alezredessel együtt meggyilkolták. Holttestét a Dunába dobták. A Mozdony-utcai (ma Fery Oszkár-utca) tanítóképzőintézetben, amely akkor a terroristák egyik kaszárnyája volt, márványtábla hirdeti emlékét.

***Borhy Sándor**, csendőralezredes, a proletárdiktatura áldozata. 1919 júl. 19. Fery Oszkár altábornaggal és **Menkina János** csendőralezreddel elfogták s a Cserny-féle különítmény lakatanyájába, a tanítóképző-intézet Mozdony-utcai házába vitték, itt megkínozták és júl. 21. éjjel kötéllel kivégezték. B.-t gyilkolták meg először. Hajnalban holttestét két társának holttestével együtt a Dunába hajították s nem is kerültek onnan elő. Csernyt és két társát később a bíróság kivégeztette; ketten megszöktek. B. emlékét Fery vel és **Menkinával** együtt a most a Fery nevet viselő utcában a tanítóképző épületén táblával örökítették meg.

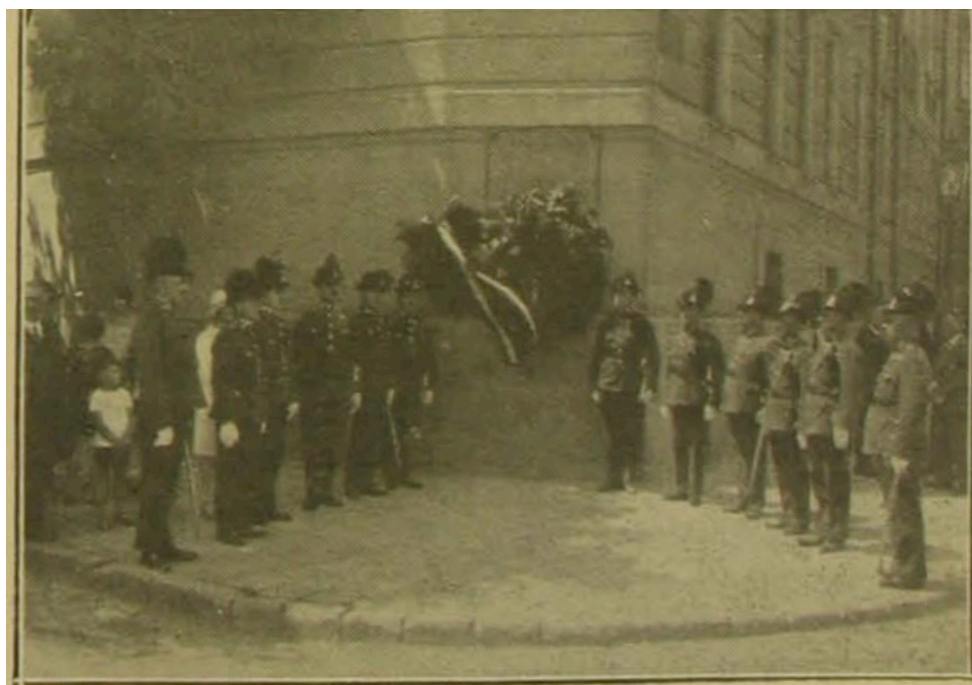
1928. május 10. Csendőrvértanúk emlékszobra

1929. július 21. Tízéves évforduló

Vértanuinak emlékűnepe. Július 21-én múlt tiz éve, hogy a kommunizmus véreskezű hóhérai a Fery Oszkár utcai tanítóképző Intézet pincéjében kegyetlenül meggyilkolták a m. kir. csendőrség volt felügyelőjét, *Fery Oszkár* altábornagyot, továbbá *Meukina János* és *Borly Sándor* csendőr alezredeküket. Az évfordulóról kegyeletteljes ünnepség keretében emlékezett még a m. kir. csendőrségnek Budapesten állomásozó tiszti- és altisztikara, amely ezt a napot nemcsak e három vértanu emlékének szentelte, hanem a csendőrség összes vértanuinak emléknapjává avatta. A Fery Oszkár utcai tanítóképző intézet udvarán *dr. Hász István* tábori püspök fényes segédlettel tábori misét celebrált, melyhez az egyházi zenét a 2. honvéd gyalogezred zenekara szolgáltatta. A misén megjelentek a vértanuk hozzátartozói, a m. kir. belügyminiszter képviselőjében *dr. Issekutz Aurél* h. államtitkár, a honvédség főparancsnokának képviselőjében *dálnokfalvi Bartha Károly* vkszt. ezredes, továbbá *Pekár Gyula* államtitkár vezetése alatt a Fehér Ház júniusi bajtársak szövetsége és végül *Schill Ferenc* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének vezetése alatt a Budapesten állomásozó csendőr tiszti- és altisztikar teljes számban. Evangélium után *dr. Hász István* tábori püspök magasszárnyalású beszédben méltatta a csendőrvértanuk soha el nem múltó érdemeit, példaképpül állítva őket az utódok és különösen a kötelességtudásban mindig kiváló csendőrség számára. Mise után *Pekár Gyula* államtitkár mondott megrázó erejű emlékbeszédet. Megemlékezett arról, hogy tiz évvel ezelőtt ő is együtt szenvedett vértanu bajtársaival a kommunisták fogásában s velük együtt élte végig mindazokat a lelki szenvedéseket, amelyek az ő mártirhalálukat megelőzték. »Ezek az emlékek — mondotta — minden magyar ember lelkében erőssé teszik a fogadalmat, hogy azoknak a gazdaságoknak, amelyeket ezelőtt tiz évvel az alélt nemzettel szemben elkövettek, soha többé megismétlődniök nem szabad.« Az ünnepség után *Schill Ferenc* tábornok megkoszorúzta a Fery Oszkár utcai épület falában lévő márvány emléktáblát, majd az ünneplők kíséretében a Böszörményi-úti csendőrlaktanyába vonulva, kegyeletes szavak kíséretében koszorút helyezett el a laktanya udvarán lévő vértanu-emlékszoborra is. Az ünnepség egyes mozzanatairól mai számunkban több felvételt mutatunk be olvasóinknak.

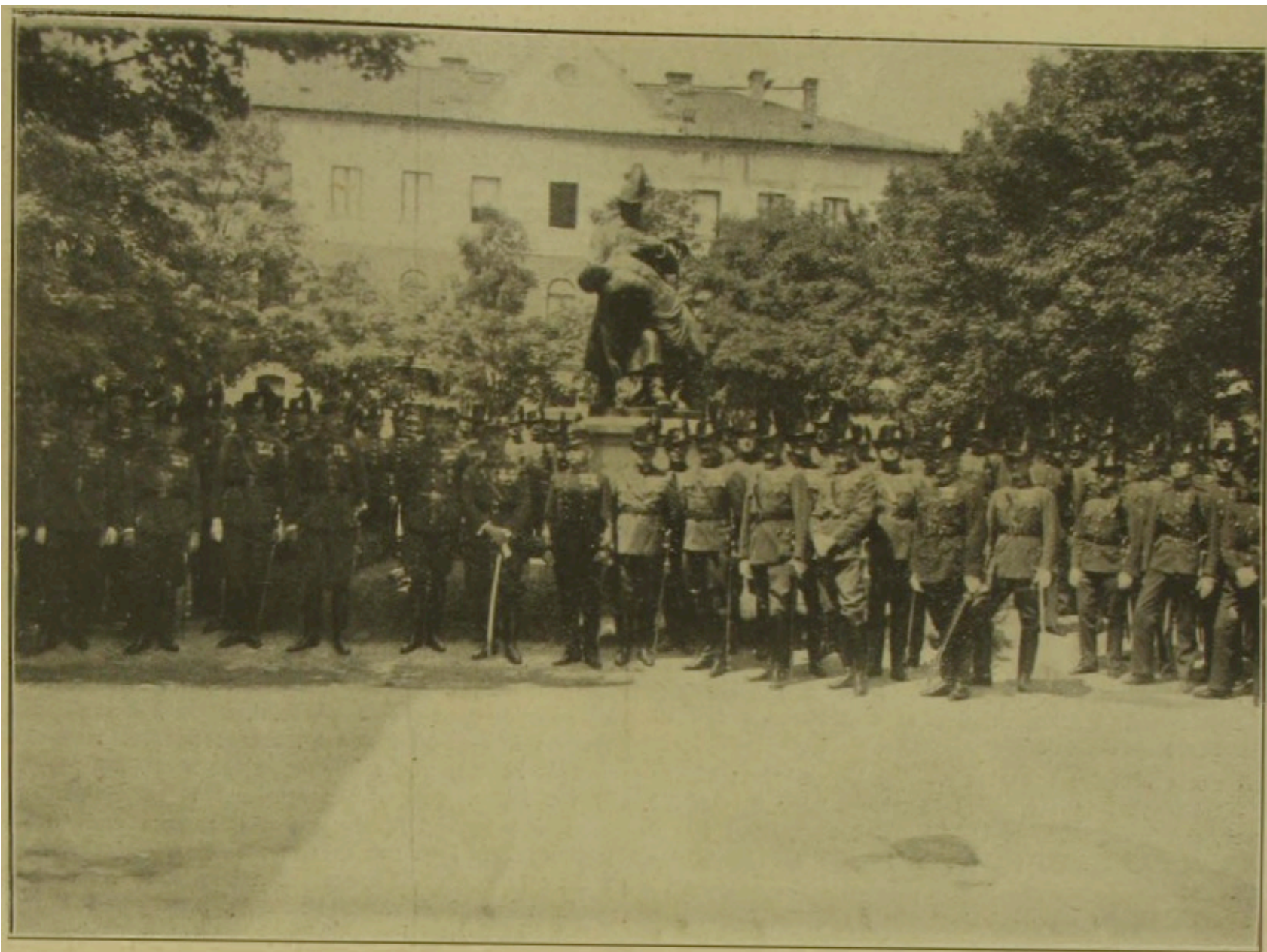
A csendőr vértanuk emlékűnepe: A vértanuk megkoszorúzott emléktáblája a Fery Oszkár-utcai tanítóképző-intézet falán.

A csendőr vésztaluk emlékünnepe: Az ünneplő közönség egy része.

A csendőr vértanúk emlékűnnepe: A vértanúk emlékűnnepeinek résztvevői a Bösörményi-úti laktanya udvarán levő emlékszobor előtt.

1930. március 18. Menkina Jánosról és Borhy Sándorról utcát neveznek el.

170.311/1930—III. számú határozatával tudomásul vette a Fővárosi Közmunkák Tanácsának 1930 márc. 18-án kelt 1150/1930. sz. határozatát, amely szerint az I. ker., Fery Oszkár-utcában torkoló Hantos-utat a kommunizmus martirjának emlékére »Menkina János-utca«-nak;

A Közmunkatanács Horthy Miklós kormányzóról nevezte el a Bástyasétányt

Utcanevekkel örökítette meg Borhy Sándor, Menkina János
és Gárdonyi Géza emlékét

(Saját tudósítónktól.) A Közmunkatanács ülést tartott, melyen Rakovszky Iván elnök megnyitó szavaiban a kormányzó 10 éves jubileumának jelentőségéről szólott s utalt arra, hogy a jubileumot a legszebb módon úgy ünnepli a Közmunkatanács is, hogy maradandó alkotásokban juttatja kifejezésre a jubileum jelentőségét. A Közmunkatanács elnevezte először is a Várbástyát a Bécsi-kaputól a Halászbástyáig és a Halászbástyától a miniszterelnökségig Horthy Miklós bástyasétányának. Ezenkívül elhatározták a Közmunkatanácsban, hogy a Bécsi-kaput, amely történelmi emléket képeisel, restauráltatják és ugyanezal restauráltatja a Közmunkatanács a Szent Margit-szigeti volt premontrai templom megmaradt épületét, az ott lévő templomkövek felhasználásával, a régészeti követeleményeknek megfelelően. Az épület Budapest legrégibb mű-

emléke s még a tatárjárás előtti korszakból való.

A Közmunkatanács a továbbiakban elhatározta, hogy a kommunizmus alatt mártírhalt Borhy Sándor és Menkina János volt esendőrelezredések emlékének megörökítésül az I. Tatár-utcát Borhy Sándorról, az ugyanott levő Hantos-utat pedig Menkina Jánosról nevezik el.

Megörökítette a tanács Gárdonyi Géza emlékét és érdemeit is egy utcanévvel. Az I. Törökvesz-dűlőben a Kapi-utca torkoló közel ezer méter hosszú utat Gárdonyi Gézátnak nevezte el.

Az ülésen Beesey Antal tanástag indítványt terjesztett elő a háztatarozások elrendeléségek előmozdítása iránt, amit a Közmunkatanács egyébként is, mint törvényes feladatát másodfokon soronkívül intézte el.

1930. július 21.

Gyászistentisztelet **Fery** Oszkár altábornagy és véténytársai emlékezetére. Július 21-én, a gyászos emlékezetű nap tizenegyedik évfordulóján, amikor Fery Oszkár altábornagyot, Menkina János és Borhy Sándor csendőralazredeseket a kommunizmus véreskezű terroristái egy pincében legyilkolták, a csendőrtestület ezen vértanuinak emlékezetére rekviemet tartottak a budai helyőrségi templomban. Mint eddig minden alkalommal, most is megjelentek a gyászoló család tagjai. A honvédelmi miniszter úr képviselőjében Köller György altábornagy jelent meg, a m. kir. csendőrség felügyelőjét, helyettese, monostori Erreth Aladár tábornok képviselte, a belügyminisztérium VI. b. osztálya részéről Schönherr Károly ezredes, a VI. c. osztálytól Nemesszeghy László ezredes voltak jelen. A gyászoló családtagokon s a felsoroltakon kívül résztvettek a gyászistentiszteleten László Albert ny. altábornagy, Lóránth Dénes, Rákosy Gyula ny. tábornokok, Czögler Gusztáv és Klemm László ezredesek, Buday Gyula, Márialaky Imre és Nemessányi Lajos ny. ezredesek, a honvédség, folyamőrség és vámőrség képviselői.

1931. július 21.

A csendőrvértanuk emlékezetének megünneplése Július 21-ét, Fery Oszkár altábornagy, Borhy Sándor és Menkina

János alezredesek legyilkolásának évfordulóját a csendőrség minden évben a kommunizmus alatt meggyilkolt vértanui emlékének szenteli. Nemcsak e három vértanunak, hanem az összes csendőrvértanuknak emléknapja tehát július 21-ike. A Budapesten állomásozó csendőrség az idén is kegyeletos ünnepekkel adózott a csendőrhősök emlékének. Július 21-én 10 órakor a helyőrségi templomban ünnepélyes gyászistentisztelet volt, amelyet *Dr. Hász István* tábori püspök celebrált fényes segédlettel. Misa alatt a 2. honvéd gyalogezred zenekara játszott. A misén résztvett a Fery-család tagjain kívül a Budapesten állomásozó csendőrtisztikar *monostori Erreth Aladár* tábornok, a csendőrség felügyelője helyettesének vezetésével, valamint kivonultak az összes szolgálatmentes altisztek is. *Szerencsy Árpád* százados parancsnoksága alatt. A honvédség és az állami rendőrség küldöttségekkel képviselték magukat. Hász István tábori püspök emelkedett beszédben emlékezett meg a csendőrség vértanúiról s őket mint a csendőrbecsületnek és vitézségnek mintaképeit állította a mai csendőrnemzedék elé. Misa után a résztvevők levonultak a Böszörményi-úti csendőrlaktanyába, ahol *Jelinek Sándor* őrnagy hatásos beszéd kíséretében az egész csendőrség nevében koszorút helyezett a vértanuk emléksobrára. Tiszti és altiszti küldöttség megkoszorúzta a **Fery** Oszkár-utcai tanítóképzőintézet piucéjében, a kegyetlen kivégzések színhelyén, valamint az épület külső falán elhelyezett márvány emléktáblákat is. Hasonló emlékünnepeket tartottak a kerületi parancsnokságok székhelyein, valamint azokon a csendőralloásokon is, ahol csendőrvértanuk nyugsznak.

— **A kommün csendőrvértanuinak emlékezete.** Miskolcraól jelentik: Tizenkét évvel ezelőtt végezték ki a kommunisták *Ferry Oszkár* altábornagyot, *Borhy Sándor* és *Menkina János* csendőralezredeseket, valamint a miskolci csendőrkerülethez tartozó *Bereczky Dávid* és *Göllen József* csendőrőrmestereket. A vértanuhalált szenvedettek emlékére ma reggel gyászistentisztelet volt a Szent Anna-plébániatemplomban. Az istentiszteleten megjelentek a honvédség, a csendőrség, az államrendőrség, a város és a megye képviselői.

A csendőrvértanuk emlékűnepe. Tizenhárom évvel ezelőtt, 1919 július 21-én gyilkolták meg *Ferry Oszkár* altábornagyot, *Borhy Sándor* és *Menkina János* csendőr alezredeseket, de az 1919-es év rajtuk kívül még egész sor csendőrvértanu nevét írta be az emlékezetünkbe. Azóta minden évben, a Mozdony-utcai rémségek emléknapján: július 21-én, megünnepeljük érettük a kegyelet ünnepét.

Budapesten, továbbá a kerületi parancsnokságok székhelyein és mindenütt másutt, ahol csendőrvértanu pihen, ebben az évben is gyászünnepnap volt július 21-ike. A budapesti helyőrségi templomban *Kálló Ferenc* főlelkész gyászmisét celebrált s ezen az istentiszteleten résztvettek a csendőrség, honvédség és rendőrség küldöttei nagy számban. A csendőrséget *Monostori Erreth Aladár* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője helyettesének vezetésével tiszti és altiszti küldöttség, továbbá *Bessenyei László Albert* ny. altábornagy, *Rákossy Gyula* és *Vráblik Mátyás* ny. tábornokok, a honvédséget tiszti küldöttség képviselte, a rendőrség részéről pedig *Ferenczy Tibor* budapesti főkapitány vezetése alatt tisztviselő-küldöttség vett részt az istentiszteleten.

A Bösörményi-úti csendőrlaktanyában álló vértanuszobrot *vitész Csörgey László* őrnagy koszorúzta meg. Az ünnepségen a Budapesten állomásozó csendőrtiszti és altiszti kar küldöttségei vettek részt. A vértanuk kegyeletének ápolása szellemében és nevében *Tomory Endre* ezredes néhány keresetlen szóval méltatta a nap jelentőségét a csendőrség életében.

— Február 14-én leplezik le a hősi halált halt csendőrök emléktábláját. Február 14-én, a csendőrség felállításáról szóló törvény szentesítésének évfordulóján leplezik le a csendőrség a világháborúban elesett csendőrök emléktábláját a *Fery Oszkár úton*. A csendőrség ünnepele iránt természetesen nagy érdeklődés nyilvánul meg a polgári társadalom minden rétegében. A csendőrség kétségkívül egyik legtökéletesebben működő szervezet az országban és a súlyos feladatoknak, amelyek a csendőrségre hárulnak, évtizedek óta a legkifogástalanabbul tettek eleget a magyar csendőrök. A csendőrségnek van ma Magyarországon a legmodernebb bűnügyi laboratóriuma, úgynevezett helyszínelő felszerelése, legújabb rendszerű kriminalisztikai nyilvántartása és közbiztonsági hírszolgálat. Legutóbb a vécési, ráckevei, pesthidegkúti és alagi gyilkosságok felderítésénél látta a közönség a csendőrség példás és tökéletes munkáját. A február 14-iki ünnepségen nemesak azokról a csendőrökről emlékeznek meg bajtársaik, akik a harctereken haltak hősi halált, hanem azokról is, akik a bűnözőkkel folytatott harcban estek el.

1934. február 15. csütörtök

Leleplezték 523 hősi halott csendőr emléktábláját

(A Magyarország tudósítójától.) A hadtörténelmi múzeum előcsarnokában ma leplezték le a hősihalált halt csendőrök emléktábláját, Berán Lajos alkotását. A kormányzó féltizenegy órakor érkezett meg és ellépett a csendőrdíszszázad előtt, majd megkezdődött az ünnepség. Az emlékbeszédet vitéz szinai Szinay Béla tábornok mondta.

A kormányzó jeladására lebullott a lepel az 523 hősihalott csendőr fehér márványból készült emléktáblájáról. Az emléktáblára elsőnek a kormányzó koszorúját helyezték el, aztán a belügyminiszter, a honvédség főparancsnoka, a rendőrség, majd a csendőrség koszorúját tették le.

Felavatták a hősi halált halt csendőrök emléktábláját

Horthy Miklós kormányzó jelenlétében ma délelőtti leleplezték a Hadtörténelmi Múzeum előcsarnokában az 523 hősi halott magyar csendőr emlékére készített emléktáblát. A képen: a kormányzó rohamsisakosan ellép a tisztelgő csendőr-ájszszászad előtt

**Huszonkilenc vértanút adott a
nemzetnek a csendőrség:**

Bakonyi András tiszthelyettes, Paks, *Bereczky* Dávid tiszthelyettes, Feldebrő, *Borbély* Károly tiszthelyettes, Szatmárcseke, *Borhy* Sándor alezredes, Budapest, *Csala* Bálint őrmester, Paks, *Dékány* Benedek tiszthelyettes, Ráckeve, *Domonkos* Imre őrmester, Tápióbicske, *Ferry* Oszkár altábornagy, a m. kir. csendőrség felügyelője, Budapest, *Ferenc* András tiszthelyettes, Püspökladány, *Göllén* József őrmester, Szuhakálló, *Gyermán* Imre próbacsendőr, Gáva, *Jakabos* Pál tiszthelyettes, Püspökladány, *Kamuty* Lajos főhadnagy, Kisvárda, *Körmendy* Elek tiszthelyettes, Szatmárcseke, *Megyery* Antal tiszthelyettes, Tiszavárkony, *Menkina* János alezredes, Budapest, *Oláh* János tiszthelyettes, Gáva, vitéz *Pintér* Pál tiszthelyettes, Kapuvár, *Pongrácz* Aladár százados, Püspökladány, *Szabó* József tiszthelyettes, Kecel, *Szanyi* Károly próbacsendőr, Gáva, *Sztankovics* Sándor tiszthelyettes, Abony, *Tornay* Lajos őrmester, Abony, *Tóth* Ferenc II. tiszthelyettes, Püspökladány, *Trupulai* János, tiszthelyettes, Tápióbicske, *Uzsvai* László őrmester, Herincse, *Uzsváth* Péter csendőr, Abony, *Vén* András tiszthelyettes, Kecskemét, *Wolf* József tiszthelyettes, Balkány.

Borhy Sándor, csendőralezredes, a proletárdiktatúra áldozata; 1919 júl. 21. *Fery Oszkár* altábornaggal és *Menkina János* csendőralezreddessel együtt a bolsevikiek kivégezték.

1934 március 20

— A forradalmak vértanuinak emlékművét leplezték. Vasárnap délben fényes külsőségek között leplezték le az 1918—19-es forradalmak vértanuinak emlékművét. Féltenkettőkor kezdődött meg a szoboravatás a Kossuth Lajos térre torkolló »Vértanúk terenc«. Megjelent az ünnepségen *Horthy* Miklós kormányzó és leánya, továbbá *József* főherceg, *Augusztá* főhercegnő, a kormány részéről pedig *Lázár* Andor igazságügyminiszter. Az ünnepi beszédet *Pekár* Gyula mondotta. Ime, belső szemünk előtt az imbolygó lelkek százainak seregétől népesedik az emlékmű tája, — mondta többek között — a vértanúk között ott vannak *Tisza* István, *Návay* Lajos, a két *Hollán*, *Fery* Oszkár, *Borhy* és *Menkina* csendőrezredesek, *Nikolényi*, *Lemberkovits*, ott vannak a társadalom minden rétegének képviselői, a két legkisebbig, a 10 éves *Prókay* Erzsikéig és a 8 éves *Hejszán* Feriig. Ezután lehullott a lepel az emlékműről, amelyet dr. *Lechner* Jenő és *Füredi* Richárd készített. *Sipőcz* polgármester beszéd kíséretében átvette a főváros tulajdonába az emlékművet, vitéz *Somogyvári* Gyula elszavalta költeményét, majd *Kiss* Menyhért verse és a Szózat eléneklése után vitéz *Koós* Miklós első szárnysegéd elhelyezte a szobor talapzatán a kormányzó babérkoszorúját.

A tizenkilencedik évforduló

1919. III. 21 — 1938. III. 21

Ira: Dr. Szathmáry Róbert detektívfelügyelő

Tavasz beköszöntésekor, március 21-én, tizenkilencedik évfordulójára lesz a magyarországi kommunizmus kifőrése. Augusztus hó 1-ig tartott ez a borzalmakkal és felülheltelen gyászos emlékekkel telt kitapos állapot. Gyilkosságokkal, rablásokkal és a legnagyobb erőszakkal igyekeztek fenntartani uralkodni azok, akik hatalmi vagyiból és becselen vagyonszerzést célul, annak megerőltetésén és fenntartásán ritáskoskodtak. Nemzetgyalázó és jogtipró események megszámlálhatatlan sokasága is keves volt azonban ahhoz, hogy a söpredék terrorizálkuss uraina által dúsduljon vagy tovább tartson. Kifőrését az orosz zsvjvet pénz segítette elő. Az illeti galibesták, szindikalisták, szélső szocialisták minden eszközt, minden módot elfogadhatóknak találtak a kommunizmus meggyalázására. A véres és borzalmas profitorrikatúra is megfelelt a nemzet dicősége és a jövő reményességét heronpólo céljainak.

Kun Bélaunk és társainak ezekkel az elemekkel történt egyesítése teremtette meg a magyarországi kommunista pártot, amely azután a társadalom legszűkebb rétegéből hiteket szerzett magának. Első sorban és legfőképpen olyanokat, akik az orosz rubelekért azokat a szűkebb körökbe vallották és terjeltették, amiket Kun Béla, Szamuelli Tibor és Pogány József kívántak. Ezek az emberek mindenképpen egyeztek az orosz bolszevistik felfogásával. Az így előkészített és idegen pénzzel megmunkált talajban azután éhbetlen esztendő kezdett a kommunizmus magja. A vezetők csak azon gondolkodtak, hogy Magyarország minél előbb és bármilyen módon kiküldik a kommunizmust, s ezzel beválthassák. Leninek tett ígéretüket. Még inkább azonban azért, hogy a mindenképpen pénz, az orosz arany továbbra is kezebe kerülhasson. Ezért a vallást és az erkölcsöt, a jogot és a méltavosságot, a teletelét és a tisztelést, a kegyeletet és az emlékeztést éppen úgy sárba hopták és meggyalázták, mint nemzeti-színű zászlókat; melynek helyére szentségőrtő piros rongyokat tettek. Elég vakmerőnek voltak ahhoz is, hogy a királyi palota kupoláján lévő szentistváni koronát befődjék, a jakubinusok rosszemlékű vérszínű sapkájaival.

Az egyenlőség és a minden a miénk! — lett a jelszavunk azoknak, akik a személyes szabadságot, a törvényben gyökerező jogot lábbal hopták. Az egyházi javakat és a magántulajdoni megszüntették. A történelmi országot és a polgári társadalom kifőrésében, a népek sunyarártalásában látták egyvini érdekeik és aljas céljaik megvalósulását. Megtagadták Istentől és hazájuktól, felejtetni akarták a magyarral, hogy: magyar! Feherdohák a piros-fehér-zöld színű zászlót, amelyhez nemzetünket olyan dicőségessé mult és annyi szék emlek fűzi. Az egyenlőség olve alapján ártatlan emberhírszkat kirabolják. A szabadságot és jöletet hirdették, de urakodásukat alatt — a vezetőköt kivéve — rabság, nyomor és pusztulás jutott mindenkünk.

A kommun gyászos emléke a muté. Az ember, aki e borzalmakat átszenvedte: még a jelené... A jelen emberé írózók

ezektől az eszméktől, óvja tőlük utodait, bennük pedig a jövőt...

A kommun terrorizálkuss szinte megszámlálhatatlan bozalmass és kegyetlen gyilkosságot köztül, vértázító embertelensége és gyalázatos végrehajtása miatt kiemelkedik: Fery Oszkár altábornagy, csendőrségi felügyelő. Borhy Sándor és Menkha János csendőralakozások megöltése. A három kihűnő és nemcs emlékt emlékt esztendőjelen, július hó 19-én éj-jel titokban, tehát meg a forradalmi forvényszeki tárgyalást is megelőzve, a halálom levő a terrorizálkuss megölték (Chlepkó (Hantos) Ede, az úgynevezett 'tanácskormány' országos politikai megbízottja, a néphitósokkal egyetértőleg és Cserni József terrorizálat parancsnokkal szövetkezve, annak emberével kivégezte őket. Holtstüket pedig a Duna hullmestájába dobták azzal a jelkellen szándékkal, hogy a hozzátartozók és tisztelők később ne rohassak le kegyeletüket a nemzet vértanúinak sírhalma előtt.

Nyonalamlal eltüntetni — ez volt a cél... Hazafik — ez az ok...

Ezt a hátrmas vértázító gyilkosságot from meg albb — hiteles adatok alapján — úgy, amint azt a kommun bozka után, nyomonásunkkal felderítették és megállapították.

A csendes hadán, a volt Mozdony, most Fery Oszkár-utca 40. szám alatti épületben, amelyben az 'I. kerületi Elerni Napsikolai Tantókezőz Intézet' székelt — a ház, azelőtt Talár-, most Borhy Sándor-utcai sarkán — a járókötők szembe tinnék az alábbi márványtábla és annak történelmi szövege:

Ebben az épületben szenvedtek hősiösen vértanú halált a nemzeti ügy szolgálatában 1919. évi július hó 21-én

Fery Oszkár
cs. és kir. altábornagy,
csendőrségi felügyelő;
Borhy Sándor és Menkha János
m. kir. csendőr altörzsedesek.

Ez az emléktábla annak a bozalmass éjszakának véres emléket hirdeti, amikor a vörös rémuralom alatt, áthatias kegyetlenséggel meggyilkolták a m. kir. csendőrség három bátvságát. Az arra haladó ember megállt az emléktábla előtt, kalapot emelt, mert a vértanúnak járó csodáló tisztelést illelt meg őket, kiknek nevéét és emléket az utókör nem felejtette el, hanem örök figyelemzetőül aranybetűkkel márványba véste.

A kommunizmust szolgáló és erőszakkal védő Cserni-féle terrorizálatnak két tagja: Radányi Kornél és Bonyháti Tibor vittek ebben az aljas bánsékekemében a főszerepet. Utóbbi, a volt joghallgató, fondorlással és alaktomos képmutatással,

átülökent ferközött a csendőrtisztek közé, hogy kikémlje és 'leplezesse' őket. A kikémlés és leplezés sikerült. Miert ne sikerült volna? Azokban az időkben, azokban a helyeken, ahol volt éleg bátorság szembenézni a kommunista-rendszer fanatikus vezetőivel és felfeverttel tömegével, szívesen fogadtak mindenkét, aki fehérek valha magát, nyílt szívrrel jött közénk. Így ttt Bonyháti is. A Margit-szigeten az egyik jó társaságból, de megletveki személy mutatja be néhány csendőrtisztrek azzal, hogy a fahakember rokona és tartalkos tiszt, fehér etrelmú s a csendőrtisztek tervezett ellenforradalmi mozgalmaiban részt akar venni. Bonyháti bemutatása nem véletlen, nem jóhiszemű, hanem tervszerűen előkészített ravasz és rosszindulatú csölkemény volt. Az a személy, aki a terrorizálat a csendőrtiszteknek bemutatja, valamilyen úton-módon tudomást szerzett az ellenforradalmi készütdésokról. Ezt azután sátoztott levélben a terroristák felételems parancsnokának tudomására hozni azzal, hogy hajlandó az ellenforradalmi készütdésüket leplezni. Olyan dolgokat tudnak közölni, ami a kommunizmusnak, a proletárrühakurának nagy hasznára válnék — itta levélben. A hír veldé után Cserni előbb a durvaságotól bírhettt Radányi terrorizálat megbízta a 'nyomozással'. Kerresse fel a levélről... utasította. Tudja meg, vajon így van-e minden, amint az állítja?

Radányi a levélben jelzett helyen meglatogatta ezt a személyt, aki azután közölte vele, hogy régi összekötéséből folyólag a csendőrtisztektől személyes és állandó kapcsolatot tart fenn. Így megtudta, hogy azok: egyfőlé-egyig fehérek, vagyis ellenforradalmások. Ezért ajánlatsosnak tartana, ha egyik vörös nyomozó közéjük férkőznék, kikémsé terezték és így sikerülne az ellenforradalmi készütdést leplezni. Az ajánlat meletszert Cserniknek, aki Radányi tájékoztató jelentése után meghívta Bonyháti, járjon utána annak, Nemsókára a Margit-szigeti megismerkedést követő napok egyikén Bonyháti jelentkezett a csendőrfőnökkel, mely parancsnokságánál. Néhány nappal később pedig már Csernival tudatta, hogy: 'az egész csendőrség ellenforradalmi fészék'. Megszerezte a csendőrség vezetőinek névsorát is és átadta Cserniknek, aki sátoztott azzal, hogy: 'Ede országos politikai meghívott kerzében juttatni. Az a vezetők közül, ötoi jelölt ki meglatandókat, utóbb azonban hárommal is meglatandó-delti vérszomjas kelte.

Ilyen előzmények és körülmények között jutott Bonyháti a csendőrtisztek közé. Ennek a kévelkéménye lett az őt csendőrtiszet letartóztatása. Par nap multra azonban kévelkémény voltak őket szabaddon bocsátni, mert tartották az ellenőrzést gyakorlati entente-missziók közbeletársától. De ez a szabaddon bocsátás csak látszólagos volt, mivel a terroristák a csendőrtisztektől minden légeket tovább figyelték. Amikor Cserni tudomással vette Bonyháti újabb jelentését, telefonon továbbhívta azt Chlepkóknak — aki József fihétreng palotájában bítoite fel székhelyét, ahol cseppet sem áll úgynevezett proli életet, háha valloite magát daradó önértellettel proletárnak. Meglátant lovagolni és autót vezetni. Tiháti, Inasi és Lovánsi tartott. Amikor pedig rögzeltként sportosztó elegans öltözékben kilovagolt, főfőri módon kísértette magát. Az országos politikai meghívott, Cserni telefonjelentésének veldé után, azonnal magához hívta a terroristá vezért.

— Ennyi az egész terhelő megállapítás a csendőrtisztekről? — kérdezte.

— Igen! — válaszolta Cserni.

— O, én emel sokkal többet tudok. — mondotta Chlepkó és ezzel fraszabának fiókját kihúzva, irást nyújtott át Cserni-nek, ki annak olvasásába merült. Emlekezett szertartás volt a tartalomalom!

— Vastagnapra ellenőrzés alatt! Az országos csendőrpármancsnok Fery Oszkár altábornagy. Helyettese Borhy Sándor altábornagy. Budapesti kerületi pármancsnoka pedig Menkina János alezredes lesz. Az utána szó volt benne arról, hogy kiket kell megörözi és kiket mellőzni az új, vagy mondják a régi-éra alatt!

— Ha így állunk a birtuszajokkal, nincs idő várakozásra. Csokoládét kell! Ezért javaslom, hogy mind a hárommal azonnal le kell stoppogni (letfogni). Felkutatlan Radányit és Bonyháti, add meg nekik az utasítást, ők majd elintézzék mindent. — mondotta, pozícióját félve, Cserni.

— Igen... igen, ez jó lesz. — helyeselte Chlepkó. — Ezek fogják le őket először és nekik közösen kelljen az eddigi sikert is.

Később jött mintha Radányi és Bonyháti jelentkezett, akiknek Chlepkó rövid és határozott utasítást adott.

— Ott a pirtos autóm, Feryt, Borhyt és Menkint azonnal le kell fogni! Ha ez megörösként, nekem és Cserniemk jelentés-leki. Menkinek...

A terroristák elindultak és még akkor északra vészreparáltak a parancsot. Bonyháti és Radányi az utasításnak megfelelőleg jelentették Chlepkónak, hogy a három csendőrtiszteket elfogták.

— Jól van, fiúk. — szólt az és sötét arca néhány pillanatra felderült. — most pedig „gajdászba” veltük! Oljajtek meg őket, azután düsszasszók le a Dunán...

— Mit ért nem adnak át őket a forradalmi törvényeseknek? — kérdeztek. Chlepkó gúnyosan legyintett. — Nem lehet az entonóm-missziók miatt. Majd így nyelkhozott: — Cserniemk nem ez az első ilyen munkája!

A három csendőrtiszt ekkor már a terroristák akkori lakanyájában, a mozdony-utcai iskola egyik pincéjében, fegyveres őrtzel alatt várakozott szompró sorban.

Másnap Chlepkó megerősítette parancsát. Este pedig Cserni és helyettese: Pap Sándor felszólították Bonyháti és Radányit, hogy szerezzenek a kivégzéshez embereket. Pap meg közbevetette: „Csak nehez embertek világosságatok ki. — majd hozzafelt: — ismerlek jól, kik a nehez fiók. Válasszátok: Csomor Gáborra — Szigeti Imre dégi kereskedő kegyetlen gyilkosára — Kakas Ferencre, Löschner Maritona, Neumeyer-Nagy Gezára, Traha Györgyre és Pető Istvánra eszt.

A kivégzés előtti délután az áldozatok levélírástara kérték engedélyt, amit a terroristák nagy kegyesen megadtak nekik. A leveleket azonban a címzettek sohasem kapták kézhez, mert Pap Sándor azokat összekappte és azzal mutatta meg Bonyhátinak, hogy ezeket a csendőrtiszteket akarják hazaküldeni. — Nincs ennek semmi értelme. — mondotta és mosolygott hozzá.

Az éjjel dégtis hazaküldték őket, mert „egyszerűsége” (hátsó) kerültek.

Eljött az éjszaka, Bonyháti és Radányi, mielőtt hozzáfogtak a gyilkossághoz, még egyszer megköszönték Cserni, — akit éppen álmából ébresztettek fel, — ez dühösen csak annyit mondott: „ne zavartok, végzetek már veltük!”

Pap Sándor — a helyettes — érkezett

most oda, aki hozzafelt: „Fogjátok hozzá gyorsan, tudjátok, hogy Chlepkó nem szereti, ha soká húzzatok, pármancsnok teljesítet. Ha megmondta, hogy ki kell végezni, akkor ki kell végezni, pont!

— Rendszeren van! — válaszolta Bonyháti és ezzel elhagyta Cserni szobáját.

— Mit „dumáltok” annyit? — kérdezte utközben Radányi. — Sejtésed őket?

— Te okos! ezt csak azért teszem, hogy ne a miénk legyen a felelősség. — He, he, vén róka vagy. — válaszolta nevére Radányi s ezzel a két terroristát „intézkedés” menti...

Lássuk azonban részleteiben is, hogy kik és milyen módon hajtották végre ezeket a kegyetlen gyilkosságokat! Alighogy Csomor Gábor Cserni terrorcsapatjához került, az örekké égszósan emlékezett napon. — július 21-én — a déli órákban Bonyháti már közölte vele, hogy északra megérkezést kap, legyen készenlétben.

Éjjel tízben terroristák-hírs, Kakas Ferenc felkeltette álmából, hogy Cserni pármancsra azonnal jöjjen. Csomor ment... Eppen Cserni szobája elé ért, amikor onnan Bonyháti és Radányi jöttek ki. — Mi lesz? — kérdezte fölök. Bonyháti csak annyit válaszolt: „kérlek!” És szemérel Kakas felé intett, aki az egyik szobából Borhy alezredest vezette ki és a pince felé tartott vele. Csomor is hozzájött csatlakozott és együtt mentek le a pincébe. Ott négy terroristák-hírs: Neumeyer-Nagy Géza, Pető István, Löschner Márton és Traha György már várta őket. Borhyt vezették előnök és megkérdezték „kitaláltasát”.

— Vall vagy nem? — rítáltak rá.

— Mit valljak? — kérdezte Borhy.

— Az ellenőrzésről beszélni — felkiált a terroristák.

— Nincs mit beszélni!

— Nincs? — ismételték a terroristák.

A pince mennyezetfalán a gőrfűtés csővezetéké húzódtott végig. Középen létra állt, mely mellett Löschner, kezében kötelet, már várta az áldozatokat. — Elég volt a vállalkásból! — szólt sötétlen. — Fel a létrára! — adta a további parancsot... Borhy alezredes szó nélkül felment, míg a létra másik oldalán Neumeyer-Kuszóti fel. Alvetve Löschertől a hurokot és az alezredes nyakába tette, azután lejött és kirántotta a létrát az áldozat lába alól.

Negyedóránig hagyták függni, amikor Kakas rudat hozott és áldogta Borhy alezredes lábait köztől, miközben a létránál áldogáló Csomorra kiáltott: — Mit állás ott, mint a jerszajtemi szent! Fogd meg a rudat és emeljük fel. — Csomor elgondolt telt a felszólításnak, Löschert pedig felment a létrára és levele a hurokot az alezredes nyakáról. Az áldozat holttestét azután a létrára fektette, hátravitték a pincébe. Előbb azonban Kakas lehatarta a meggyilkolt csendőrtiszt nadrágját — s mert az jobb volt, mint az óvé — ott a helyszínen felcsérelte a magával.

— Mintha rámszabáltak volna —, mondotta és tetszélgett terroristatársai előtt.

Ez után a gyilkosság után Csomor és Kakas Menkina alezredést kísérték a vesztőhelyre. Mintha ő senkivel megismétlődött az előbbi eszt. De amikor a gyilkosok Menkina alól kirántották a létrát, a kötet elszakadt és az alezredes lezuhant a földre. Kakas másik kötelet hozott, amit az alezredes saját maga tett a nyakába. Az akasztás most sem sikerült. Egy ideig függni hagyták, majd a rúdral ügynökség lovettek, mint Borhyt, Menkina

meg életben volt. Felhívta szemét... Beszélni akart... Csomor és Löschner azonban ezt nem várta meg. — Kirántották hajmerítjuket és többször az alezredes mellébe dobták.

A harmadik áldozat Fery altábornagy lett. Ott Csomor és Neumeyer vitte le a pincébe. Ott Traha megfogott és őtálta felbeverte. Neumeyer pusztasággal végta mellé, majd így kiáltott: „ne tegyétek, hanem valljon, mert a terhelés” adatok Bonyhátnál vannak. E durvaságra az altábornagy így válaszolt:

— Nincs mit vallanom!

— Nincs? Hát az országos pármancsnokság? — kérdezte gúnyosan Löschner.

— Nem tudok semmit. — válaszolta az altábornagy.

— Nem? — kérdezte Neumeyer.

— Ez sem valami! — folytatta Csomor.

— Gyertünk vele! — sárgatta Löschner. Az altábornagy is felment a létrára. A hurokot Pető István terroristák tette a nyakába. A létrát is ő rántotta ki.

Amikor az altábornagy kiszervezett, levették a fűtőtest csőterétől és holttestét felvittek a kapu előtt lévő autóra. Borhy és Menkina kiáltott telenne mellé.

A három gyilkosság után Löschner jelentte Bonyhátnak: Minden készen van! A vezérkar — Cserni, Pap, Bonyháti és Radányi — megelégedéssel vették tudomásul a terroristák jelentését, hogy a három csendőrtiszteket kivégezték és holttestek már a telerantura van.

Bonyháti és Radányi is antóba ültek és követelték a Duna felé tartó telerantó. A holttestek mellett Csomor, Traha, Kakas és Neumeyer helyezkedtek el. Az autók a Műegyetemnél álltak meg. Ott a három holttestet a gyilkosok lerakózták az autóról és bedobták a Dunába. Amikor szél végtek visszamentek a mozdony-utcai lakanyájába és mint akik jól végeztek dolgukat, nyugodtan lefeküdtek... Másnap reggel Cserni hort meg szalonmát adott a gyilkosoknak és hallgatásra intette őket. Fejünként 3 deci bor, 20 deka szalonma és $\frac{1}{2}$ kg kenyér volt a vérfű három nemus emberrel kolostásért.

Két nappal a gyilkosság után az áldozatok hozzátörzói érdeklődtek a csendőrtiszteket holtléle föl. Cserni nevére jegyzete meg: „Még csak a netéket sem hallgatam. — nem hogy látnam volna őket”.

A Mozdony-utcat kezdő — kezefeléből — Fery Oszkár-utának neveztek el Borhy Sándor nevét a Tatar-utca, Menkina Jánosost pedig a Hantos-út kapta. Az emléktábla az iskola falán figyelemértőlég hátraháti a szomorú valóságot, amit feleljeni sohasem lehet...

A beszámony-utói csendőrtáskánya udvarán hatalmas és kifejező emlékmű áll. Pisztoly János szobrászművész nagy alkotása: bronzba öntött magyar csendőrt alát ferfit tart kezében, akinek izmos teste jelképezi az erőf, amit a magyar csendőrt kiadónak is képvisel... A szobor kövölzafának elitő részén, két szó fejez ki mindent:

„Vértanúink emlékére.”

A köztalapat jobb- és baloldalin pedig nevek... Ismét nevek... A vértanúalált holt csendőrtök nyelv, beírásában sorban. Altábornagy, tisztelgyetes és próbacsendőrt egyformán vése, a-b-c sorrendben, hátszón fémek meg égyms mellett. Megfethetnek... Rangjuk és címük a nemzeti történelmében egy:

V é r t a n ú k !

1939. február 15. Az Est

Budapesten is nagy - ünnepségek voltak.

Az ünnepség reggel az egyes felekezetek szerint *istentisztelettel* kezdődött, majd küldöttségek koszorúzták meg a *csendőrvértanuk* emlékszobrát a *Böszörményi-úti* csendőrlaktanya udvarán, nemkülönben a *Fery Oszkár-utcai* tanítóképző falában lévő emléktáblára is koszorút helyeztek.

Ennek az épületnek a pincéjében gyilkolták meg kegyetlen kínzások után 1919 tavaszán a vörös terroristák *Fery Oszkár* altábornagyot, *Borhy János* és *Menkina János* alezredeseket. Ugyancsak megkoszorúzták a *Hadimúzeumban* lévő emléktáblát, amely a világháború idején és a közbiztonsági szolgálat során elesett magyar csendőrök emlékét őrzi.

1939. július 15.

EMÉKEZZÜNK!

Fery **Oszkár** altábornagyot, a Magyar Szent Korona országaihoz tartozott csendőrség felügyelőjét, Borhy Sándor alezredest, a budapesti III. számú csendőrkerületi parancsnokság beosztott törzstisztjét és Menkina János alezredest, a Magyar Szent Korona országaihoz tartozott csendőrség felügyelőjének segédtisztjét vörös terroristák Budapesten 1919 július 21-én kivégezték.

Fery Oszkár vértanúhalálának évfordulója

Ma húsz éve gyilkolták meg Fery Oszkárt, Borhy Sándort
és **Menkina** Jánost

1919-ben e napon halt vértanúhalált a magyar nemzeti és keresztény eszme védelmében **Fery** Oszkár altábornagy, a Magyar Szent Korona országaihoz tartozó csendőrség utolsó felügyelője, két tisztbajtársával, **Borhy** Sándor és **Menkina** János csendőralezredesekkel.

Fery Oszkár a m. kir. csendőrség fejlesztése terén kimagasló érdemeket szerzett s kemény, bátor kiállásáért kezdettől fogva szálla volt a vörösök szemében. Már május havában letartóztatták és fogva tartották az Országház pincéjében, ahonnan csak **Romanelli** alezredesnek, az olasz misszió vezetőjének közbenjárására szabadult ki. Tevékenységét azonban a kommunisták állandóan figyelemmel kísérték és július 18-án a vörösök Kun Béla tudomásával és közvetlen utasítására a hírhedt Cserny-különítmény laktanyájába hurcolták és a nemzeti gondolat lelkes hitvallóját háromnapi rettenetes kínvallatás után **Borhy** Sándor és **Menkina** János alezredesekkel együtt kivégezték és holttestüket a Dunaába dobták.

A kegyetlen eszelekedet híre roppant nagy megdöbbenést váltott ki, melynek visszahatása az egész magyar társadalmat felrázta.

Fery Oszkár, **Borhy** Sándor és **Menkina** János sírja a magyar Duna, amelyben holttestüke⁴ a kommunizmus után a leggondosabb kutatással sem sikerült megtalálni.

Fery Oszkár neve a m. kir. csendőrség intézményének életével szorosan egybeforrt. Mint fia-

tal tisztnek része volt a csendőrség alapvető munkájában, majd végigszolgált az intézménynek lendületes és hatalmas fejlődését és oroszlánrésze volt abban, hogy a csendőrség Nagy-Magyarország határain túl is dicsőséges hírnévnek örvendett.

Kolozsvári csendőrkerületi parancsonksága alatti szolgálatára az erdélyiek közül még sokan visszaemlékezhetnek, mikor féltő gonddal és aggodalommal igyekezett a mindjobban terjeszkedő és a magyar nemzeti gondolatot elhomályosító törekvésekkel szemben álláspontjának a legmagasabb helyeken is érvényt szerezni. Ugyanúgy sokak előtt ismeretes az 1919. évi romániai hadjárat alatti eredményes közreműködése Erdélynek a románoktól való megtisztogatása terén, amikor a német alpesi csapatok mellé az erdélyi havasok terepviszonyait tökéletesen ismerő magyar csendőröket vezényeltek ki s a hadműveletek kedvező eredményeire és kihatásaira személyes tapasztalataival befolyást gyakorolt.

A **Fery** Oszkár és társai haláláról való megemlékezést hősi haláluk helyén, a **Fery** Oszkár ucai márványtáblánál augusztus 5-én tartják meg.

*

Három név: **Fery** Oszkár, **Borhy** Sándor, **Menkina** János. A vörös forradalom idején a magyar nemzeti eszmékért vértanúhalált halt hősök, akik-

nek emlékét szívébe zárva őrzi a magyar főváros. Három uca viseli nevüket Budán, egymás mellett, a csendőrök laktanyájánál. Így állottak ők is életükben egymás mellett: **Fery** Oszkár, a Szentkorona országai csendőségének utolsó felügyelője és két hű, bátor tisztje. Nemzetrontó akarnakoknak kellett urrá lenni egy lázbeteg ország és népe felett, hogy helyükről ledönthessék ezeket a férfiakat, a nagyszerű magyar csendőrségnek is büszkeségére való tiszteket. Ellenálltak az áradatnak, védték azt, ami magyar, védték a nemzetet, az országot, a magyarságot. A féktelen terror legyűrte őket, legyűrte véges emberi erejüket. Meghaltak, mint emberek és megszülettek mint példaképek, a magyar nemzeti gondolat hősei. Kegyelettel áldoz emléküknél Budapest, a magyar főváros.

MOZDONY-UTCA

(Sz. E.) Zöld lombok között, a Sas-hegy tövében áll egy szép nagy intézet. Körülötte vidám kis villák húzódnak meg az árnyékos fák között s a kertjében ilyenkor érik a szamóca és az őszi barack. Ide s tova huszonhét éve lesz, hogy ismerem ezt az épületet. Ide jártunk budai kis gyerkőcök, a Mozdony-utcai iskolába, ahol az állami tanítóképző intézet tanárai tanítottak bennünket a betűvetésre. Ültünk az iskolapadokban egymás mellett s jópajtások voltunk valamennyien. Azok is, akik finom kis ruhácskákban topogtak be az osztályba és kisasszony kísérte őket haza, s azok is, akik tanítás után az intézet előtt elterülő téres Zsidó-réten csibészkedtek még egy jóízűt — az utolsó esőngetés és ebéd között. És hallgattuk a tanár ur higgadt, okos és lelkesült szavát s megtanultuk, hogy mi a haza, mi a szülőföld és mi a magyarság.

Ezt az utcát, a régi Mozdony-utcát ma Ferry Oszkár-utnak hívják. A másikat, amelyik beletorkollik s akkor talán még neve sem volt, Menkina Jánosról nevezték el. Csak két utcanév változott meg azóta, de e két utcanév között egy ország legszomorubb, legszörnyűbb korszaka mutatkozik meg. Mert a Mozdony-utca ma is Mozdony-utca volna, ha nem ennek a fehér iskolának pincéjében kinozták és ölték volna meg Ferry Oszkár csendőraltábornagyot és Menkina Jánost a vörös brigantik. Husz éve annak, hogy a tomboló vörös terror két bátor magyar csendőrtisztet kegyetlenül és irtalmatlanul kivégezt. Utolsókat rugott akkor már a magyarországi bolsevizmus, de még uralmának utolsó napjain is beszennyezte kezét ártatlan magyar emberek vérével. Pedig érezniük kellett, hogy hiába verték le a fellobbanó ellenforradalmakat,

hiába fojtották vérbe a dunavecsei és kalocsai felkelést, hiába akasztatták fel az ország városaiban a hazához és hitűkhöz ragaszkodó magyar parasztok, mesteremberek, tisztviselők és katonák százait; a bolsevizmus nem erőszakolható rá tovább az országra. Ha egy politikai rendszer érzi, hogy összeomlik — kegyetlenkedni kezd. Az az uralom, amely fél — gyilkol. De, mint a történelemben annyiszor, most is bebizonyosodott, hogy csak valamelyest is civilizált társadalomban pusztá terrort, a kegyetlenkedés és a gyilkolás eszközeivel egyetlen réteg sem biztosíthatja uralmát. Érezték ezt talán a Hungária Szálloda idegenlelkű népbiztosai is, de most már mindegy volt számukra, hogy egyvel több, vagy kevesebb.

Pedig ezekről a kivégzésekről alig is tudtunk valamit. Csak suttogva járt a hír szájról-szájra, hogy meg ne hallja a házbizalmi, vagy a lakásba betelepített vörösör. A tökfőzelékes ebédek és a gerstliből álló vacsorák mellett (még jó, ha volt), a rémületbe riasztott családok csak azt érezték, hogy valami fertelmes légkör nehezedik rájuk, amelyben a bőrkabát és az embervér illata terjeng fojtogatóan és kínzóan. Csak egy félfüllel hallottuk a dermedten és rekedten elsuttogott szavakból, hogy egyikünknek az apját, másikunknak a bátyját, harmadikunknak az urát az éjszakai órákban bőrkabátos legények elvitték ismeretlen helyre. Milyen riadtan emeltük fel fejünket a párnáról, mikor hallottuk a ház előtt eldübörögni a nehéz teherautókat. Mert a teherautóknak rettenetes volt akkor a hangjuk. Nem árut szállítottak, hiszen a forgalom csaknem teljesen szünetelt, hanem martalócokból összeállított bőrkabátos Lenin-fiukat, tehetetlen tuszókat és áldozatokat.

Kellenek ezek a maró és fájdalmas emlékek, amelyek husz év távolából is égetnek. Ma, amikor egy feltámadás felé menetelő néppé alakultunk át és büszkén tekintünk egy megnagyobbodott ország határai felé, kellenek ezek a gyöttrő emlékek, hogy ez a sötét mult örök riasztásként éljen minden magyar nemzedékben. De nemcsak sötétség, nemcsak az elesettség mély árnyai vetődnek fel a husz év előtti nyárból, hanem felénk lobbannak a vigasztalás fényei is. Mert, ha a bolseviki Magyarországot itthon maradt társadalmi nemzeti elesettségében nem is tudott megszerveződni, ha tehetetlen volt is, ha nem is volt képes győzelmet biztosító összeállásra, voltak hősei, akik bátran, férfiasan, magyar módon tudtak meghalni. Meg tudtak halni úgy, mint Ferry Oszkár és Menkina János, akik az utolsó percig posztjukon álltak és teljesítették kötelességüket a nemzetért és magyarságukért. Az ő mártíromságuk, példát adó életük és haláluk lobogó fénnel világít felénk ma is és ragyogva hirdeti egy régi, de ma is élő igazságot. Mert igaz, mi magyarok talán nehezebben vagyunk szervezhetőek, mint más népek, de vagyunk és leszünk mindig annyira férfiak, hogy büszkén és bátran megtudjunk halni nemzeti eszményeinkért és magyarságunkért. Lehet, hogy nem könnyű összehozni bennünket önkéntes társulásokba és szívesebben cselekszünk a magunk egyéniségének a sugallata szerint. Abban azonban egyek vagyunk mindannyian, hogy inkább meghalunk, de nem tagadjuk meg azokat a gondolatokat, amelyeket a magyar iskolában, a magyar történelem nyelvén tanítottak számunkra.

Ott a fehér iskolában, a Ferry Oszkár-utca és a Menkina János-utca találkozásánál ma is megtudják még mutatni azt a helyet, ahol a hős csendőrtiszteket kegyetlenül kivégezték. S abban a fehér iskolában ma is az a szel-

Megkezdődtek az ellenforradalmi évforduló ünnepségei

1919 augusztus 5-én a magyar ellenforradalom eltávoztatta a már szocialistákkal higitott kommunista kormányt és az alkalmány visszaállításával hazánkat az ezeréves nemzeti keresztény alapra helyezte vissza. Az ellenforradalmi harcok emlékének évfordulója napján Szegeden, az ellenforradalom kiinduló pontján, másrészt azonban Budapesten is, az ország fővárosában kegyveletes emlékünnepeket rendeztek.

A budapesti emlékünnepegy délelőtt 11 órakor kezdődött a Baross-utca 28. számú ház falán elhelyezett „Fehérház” emléktáblának a leplezésével. Az emléktáblánál dr. vitéz nemes *Szomor Aurél* nyug. tábornok, a Fehérház Bajtársi Egyesület társelnöke mondott emlékbeszédet. Az emléktáblát a székesfőváros nevében dr. *Bódy László* helyettes polgármester vette át.

Délután 5 órakor a Fery Oszkár-utca 40. szám alatt, Fery Oszkár csendőrtábornagy, Borhy Sándor és Menkina János csendőralezredesek, a húsz év előtt hősi halált halt bajtársak emlékére emelt emléktáblánál volt emlékünnepegy. amelynél ugyancsak dr. vitéz nemes Szomor Aurél nyug. tábornok mondott emlékbeszédet.

Délután 6 óra 30 perckor következett a *Vértanúk Emlékkövéneél rendezett kegyveleti ünnepség*, ame-

lyen vitéz *Keresztes-Fischer* Lajos altábornagy, főhadsegéd képviselte a kormányzót.

Csillery András ny. miniszter, országgyűlési képviselő mondott emlékbeszédet.

Végül a Vértanúk Emlékkövének megkoszorúzásáa következett. Először vitéz *Keresztes-Fischer* Lajos altábornagy, főhadsegéd helyezte el az Emlékkö talapzatára a kormányzó hatalmas koszorúját, miközben a rendőrszenekar a Hízek-egyét játszotta.

József főherceg serlegbeszéde

A Fehér Ház Bajtársi Egyesület szombatn este a Gellért-szállóban többszáz lelkes emlékvacsorát rendezett, amelyen megjelent és hatalmas serlegbeszédet mondott *József* főherceg tábornagy, a Fehér Ház Bajtársi Egyesület fővédnöke. Megemlékezett *Romanelli* ezredes levekenységéről és arról a szerzetkedésről, amely a Fehér Ház létrejöttére vezetett.

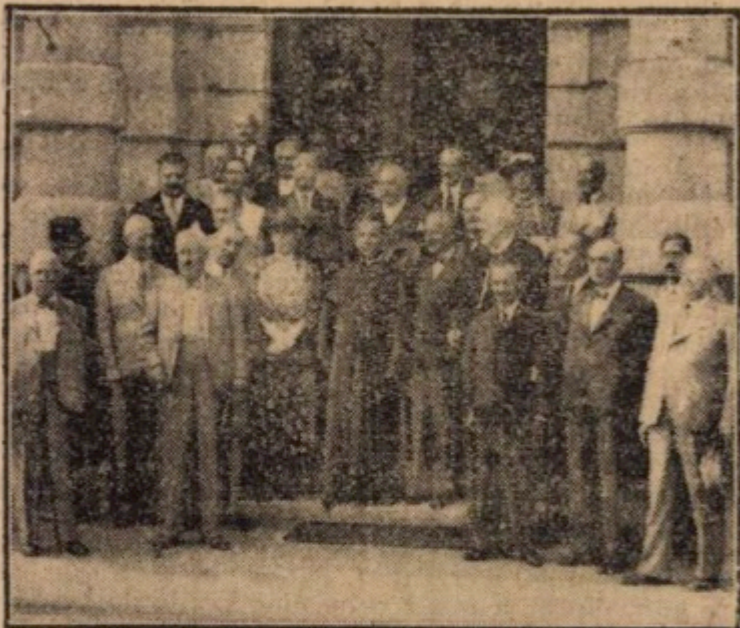
— Dolgozzunk teljes ambíciónkkal — fejezte be beszédét —, lelkünk minden erejével azon, hogy minden magyar egyesüljön abban a nagy munkában, amely életünknek egyedüli célja, a szentistváni Magyarországunk feltámaszásáért.

lem él, amely huszonhét évvel, ezelőtt megtanította a tanulókat és a tanítójelölteket, arra, hogy mi a haza, mi a szülőföld és mi a magyarság. És a hallal büszkén szembenéző mártírok megtanítanak bennünket arra, hogyan kell nemzeti eszménycinkért és magyarságunkért élni és ha kell, meghalni értük.

1939. augusztus 5. Magyar Nemzet

— A proletárdiktatúra túsainak hálaadó szentmiséje a gyűjtőfogházban. Akiket a gyászos emlékü proletárdiktatúra húsz év előtt hazafias magatartásukért és valláserkölesi meggyőződésükért túsokként vagy politikai foglyokként internált és bebörtönzött a budapesti központi gyűjtőfogházban, azóta minden esztendő-

Az ellenforradalmi túsok a gyűjtőfogház udvarán

ben, de különösképpen az ideai 20. évfordulón hálaadó szentmisére jöttek össze a gyűjtőfogház kápolnájában. A kommunizmus bukásának idei 20. évfordulója alkalmából a több mint 150 tús és politikai fogoly fele jelent meg ezen a hálaadó szentmisén, akiket a gyűjtőfogház kertjében Szücs Imre h. igazgató fogadott és kísért fel a kápolnába. A hálaadó szentmisén, amelyet Hanzlik István gyűjtőfogházi lelkész mutatott be, a megjelentek sorában ott voltak: gróf Károlyi György volt fiúmei kormányzó, Zsembery István, az Actio Catholica országos alelnöke, Hindy Zoltán MABI-igazgató, dr. Dömötör László, a Hangya alelnöke.

Budapest ellenforradalmi ünnepségei

(Saját tudósítónktól.) Az ellenforradalom győzelmének 20-ik évfordulóján Budapesten kegyeletes emlékünnepeket rendeztek.

Délelőtt a Baross ucca 28. számú ház falán elhelyezett emléktáblát leplezték le, délután pedig a Fery Oszkár ucca 40 alatt Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János emlékére volt ünnepély. Mindkét helyen vitéz nemes Szomor Aurél ny. tábornok mondott beszédet. Este a Vértanúk emlékkövénél rendeztek kegyeleti ünnepet, amelyen a kormányzó képviselőjében vitéz Keresztes-Fischer Lajos altábornagy jelent meg. Az emlékbeszédet Csilléry András ny. miniszter mondta.

Ellenforradalmi emlékünnepep augusztus 6-án

A Fehérház Bajtársi Egyesület augusztus 6-án kegyeletes ünnepséget rendez a Vértanuk-terén és ennek keretében megkoszoruzza a kommunizmus áldozatainak budapesti emlékműveit. Augusztus 6-án délelőtt 1/212-kor lesz Tisza István gróf Kossuth Lajos-terei emlékművének ünnepélyes megkoszoruzása. Ugyanebben az időben koszoruzzák meg kegyeletes ünnepség keretében id. Hollán Sándor és ifj. Hollán Sándor emléktábláját a Lánchid budai pillérén, Nikolényi Dezső, Stentzel János dr. és Várkonyi Bálint emléktábláját a Markó-utcai reáliskolában, a Ludovikások emlékművét a Ludovika Akadémia kertjében, Lemberkovics Jenő emléktábláját a Bécsi-ut 22. számú házban, Fery Oszkár

csendőraltabornagy, Borhy Sándor és Menkina János csendőralezredesek emléktábláját a Fery Oszkár-utca 40. számú házban, déli 12 órakor pedig a Baross-utca 28. számú házban elhelyezett Fehérház-emléktáblát. Augusztus 6-án délután nagyszabású felvonulás lesz a Vértanuk-terre, ahol este 7 órakor kezdődik a kegyeletes ünnepség. A rendőrzeneke Szöllősy Ferenc törzskarnagy vezényletével előadja a Szózatot, majd József kir. herceg mond emlékbeszédet. Az emlékmű megkoszoruzása után a rendőrzeneke eljátssza a Himnuszt, majd a kivonult csapatok és egyesületek küldöttségei elvonulnak az emlékmű előtt. Augusztus 6-án este fél 9 órakor bajtársi összejövétel lesz a Gellért-szálló Duna-termében.

— Megörökítik a vértanuk emlékművén a visszatért országrészek vértanuinak neveit. A Fehérház Bajtársi Egyesület augusztus 6-án, az 1919 augusztus 6-iki történelmi események huszonharmadik évfordulóján ünnepséget rendez. Délelőtt az egyes felekezetek templomaiban istentiszteletet tartanak, megkoszorúzzák gróf Tisza István emlékművét, id. Hollán Sándor és ifj. Hollán Sándor emléktábláját, Nikolényi Dezső, dr. Stenczel János és Várkonyi Bálint emléktábláját, a ludovikások emlékművét, Lemberkovics Jenő, Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina Jenő emléktábláját, valamint a Fehérház-emléktáblát Délután hét órakor a bajtársi egyesület tagjai felvonulnak a Vértanuk terére, ahol felavatják a nemzet vértanuinak emlékművén a visszatért országrészek vértanuinak nevét megörökítő táblát. A felavató beszédet József kir. herceg, tábornagy mondja. Az ünnepség után, este félkilenckor a Gellért-szálló Duna-termében bajtársi összejövetelt tartanak. A vértanuk ünnepelésének az idei évfordulón különösen nagy jelentőséget ad az a körülmény, hogy honvédeink mélyen Szovjet-Oroszország belsejében vívják harcukat az Európa leigázására felkészült bolsevizmus ellen.

A Fehérház Bajtársi Egyesület emlékünnepe

Mint ismeretes, az 1919. évi ellenforradalom résztvevői a Fehérház Bajtársi Egyesületben tömörültek. Az egyesület néhai Pekár Gyula halála után vitéz Zámory Gyulát választotta elnökévé. Az egyesületnek vitéz nemes Szomori Aurél és Horváth Árpád a társelnökei, Fabinyi Tihamér, vitéz Jány Gusztáv, Folkusházy Lajos, Avédik Félix és mások tiszteletbeli elnökei. A „Fehérház” minden évben, így ezúttal is augusztus 6-án nagyszabásu ünnepségeket rendez. Az ünnepségek reggel istentiszteletekkel kezdődnek, majd a kommunizmus martirjainak szobrát, illetve emlékművét koszorúzzák meg. Így koszorút helyeznek gróf Tisza István szobrára, id. Hollán Sándor és ifj. Hollán Sándor, Nikolényi Dezső, Stenczel János, Várkonyi Bálint, Lemberkovics Jenő, továbbá Fery Oszkár csendőraltabornagy, Borhy Sándor és Menkina János csendőrezredek emléktáblájára.

Délelőtt fél 12-kor a Ludovika kertjében ünnepélyesen megkoszorúzzák a Ludovikások Emlékművét, majd este 7 órakor a Vértanuk-terén, a Vértanuk Emlékművénél rendeznek nagyszabásu ünnepséget. Az emlékbeszédet József királyi herceg mondja. A „Fehérház” ünnepségei este a Gellért-szálló Duna-termében rendező bajtársi összejövetelen érnek véget.

— A Fehérház Bajtársi Egyesület csütörtökön rendezte meg 1919. augusztus 6-ának emlékünnepeit. A belvárosi főplébániatemplomban dr. Berta Lajos tábort fősperes, a Ludovika Akadémia lelkésze celebrálta a szentmisét és méltatta a nap jelentőségét. Misa után a bajtársak megkoszorúzták a különböző emlékműveket és emléktáblákat. Gróf Tisza István Kossuth Lajos-téri emlékművénél dr. Horváth Árpád nagyváradi miniszteri biztos helyezte el a Fehérház koszoruját és hódolattal emlékezett meg Bihar nagy szülőteréről. A Ludovikásoknak a Ludovika Akadémia kertjében elhelyezett emlékművénél vitéz Vajtaffy Ottó vezérőrnagy helyezte el a Fehérház koszoruját. Beszédében a hős ludovikások emlékének áldozott. Idősb Hollán Sándornak és ifj. Hollán Sándornak a Lánchíd budai pilléréen lévő emléktábláját Molnár Tibor koszorúzta meg a Fehérház nevében. Lemberkovics Jenőnek a Bécsi-ut 23 sz. házon elhelyezett emléktáblája előtt dr. Szájbély Jenő MÁV igazgató helyezte el koszorút. Beszédében méltatta páter Bonaventura és Romanelli alezredek érdemeit is. A Márkó-utcai reáliskolánál Nikolényi Dezső, dr. Stenczel János és Várkonyi Bálint emléktáblája előtt dr. Dücső János mondott emlékbeszédet. Fery Oszkár csendőraltabornagy, Borhy Sándor és Menkina János csendőralezredeknek a Fery Oszkár-u. 40 sz. házon elhelyezett emléktábláját Heylmann Ottmár koszorúzta meg. A Baross-utca 28 sz. házon elhelyezett Fehérház Emléktáblát vitéz dr. Nemes Tomor Aurél vezérőrnagy koszorúzta meg. Délben küldöttség jelent meg Pekár Gyulának, a Fehérház Bajtársi Egyesület első elnökének sírjánál és arra koszorút helyezett. Este 7 órakor a Vértanuk Emlékművénél ünnepség volt.

1945. április 16.

Megkezdődik emlékeik felszámolása, gyalázásuk „Reakciós rendszer népellenes csendőrei, fasiszták...”

A Farkasréti temetőben lévő jelképes síremléküket felszámolták, a Tanítóképző falán lévő emléktáblát leverték, ugyanakkor a róluk elnevezett utcákat átnevezték. „A Fővárosi Közmunkák Tanácsa **harmadik ülésén döntés történt: Eltűnik a három ellenforradalmi csendőrtisztről, Borhy Sándorról, Ferry Oszkáról, Menkina Jánosról elnevezett utcák neve és helyettük azokról a hős katonákról: Kiss János altábornagyról, Tarcsay Vilmos századosról és Nagy Jenő ezredestől nevezik el azokat, akik életükkel fizettek a Szálasiékkel szembeni ellenállás megszerzéséért.**”

1945. április 27. Makói Népújság

Uj nevet kaptak az ellenforradalom vezéreiről elnevezett fővárosi utcák.

A főváros közmunkatanácsa foglalkozott a reakciós nagyságok és ellenforradalmi vezetőkéről elnevezett utcák nevének megváltoztatásával és elhatározta, hogy több új elnevezésű utcának visszaadják régi nevét, más utcák és körutak nevét pedig megváltoztatják.

A határozat értelmében visszanyeri régi nevét a Vámház-körút, a Vértanúk-teréről eltávolítják az ellenforradalmi emlékművet, amelyet a népharag már részben ugyanis ledöntött és ezt a teret Ságvári-teret nevezik el. A három ellenforradalmi csendőrtisztről elnevezett utca, így a Borhy Sándor, Ferry Oszkár és a **Menkina János**-utcák a jövőben a demokrácia három honvédtanujának, Kiss **János** altábornagynak, Tarcsay Vilmos századosnak és Nagy Jenő vezérkari ezredestnek a nevét viseli. Mindhármukat a nyilas hadbíróóság ítélte halálra.

Az Aréna-utat Dózsa Györgyről nevezik el, a Berlini-teret Marx-teret fogják hívni, a Vilmos császár-út új neve Bajcsi-Zsilinszky-út, a Károly király-út Somogyi Béla-út lesz, míg a Gróf Tisza István-utca József Attila, a magyar proletáriátus nagy költőjének nevét kapja.

Értékelés az utannókról XII. ker. Kiss János altábornagy-utca, Nagy Jenő- utca, Tarcsay Vilmos-utca

És! a három utcát Budán, a Belső-
 körmeny-írti volt csendőrhaktanya
 környékén találjuk. (Pontosabban:
 a Kiss János altábornagy-utca a
 Győr-út és a Neményvágy-út közl,
 a Nagy Jenő-utca a Tarcsay Vil-
 mos-utca és a Csörgő-utca közl, a
 Tarcsay Vilmos-utca az Alkotás-
 utca és a Kiss János altábornagy-
 utca közl van.)

Neműket a felszabadulás után kap-
 ták, a múltban Fery Oszkár utca-
 nak, Borhy Sándor-utcának és Mer-
 kins János-utcnak neveztek. Az el-
 lenforradalmi korszaknak ez a há-
 rom utcaelnevezése híven visszaülk-
 főzte a reakciós idők néphalála-
 esendőrszelmet. Fery Oszkárnak,
 Borhy Sándornak és Merkinia János-
 nak, ennek a három hírhedt csendő-
 r tisztnek a nevét igyekeztek az utó-
 kor számára megőrizni azok,
 akik a volt m. kir. csendőrségben
 elnyomó hatalmak megfartásá-
 képzősebb támaszát látták. És ob-
 von nem is tévedtek. A „kakasolná-
 zék” a lehető legtöbb esetben ki-
 hásozgatják az urak Magyarországá-
 rát. A csendőrség a reakciós állam-
 hatalom legkegyetlenebb végrehajló-
 szerve volt, érthető tehát, hogy a
 magyar nép a csendőrséget, a ma-
 gyar falu romát, halálra szűzítte.
 Amikor 1919 márciusában a magyar
 dolgozók sajátmaguk voltak kezükbe
 az államhatalmat, megszűntették a
 „kakasolnási” intézményt és ugyan-
 akkor a kirábránd néphátrág végzetl
 a népválasztó csendőrség legtöbb ve-
 zetőivel is. Így érte utól a nép boss-
 zúja Fery Oszkár, Borhy Sándort
 és Merkinia Jánost is. Az ellenfor-
 radalom propagandája hűsöket, vér-
 tanukat próbált belőlnik csinálni, a
 magyar nép azonban tudta, hogy ép-
 pen az ilyenekre illik rá Petőfi kife-
 jezése: „*halks bitangok!*” nek tartot-
 ták tehát őket, akik megérdemelték
 sorukat.

A forradalom bukása után újra
 kezdődött Magyarországban a csend-
 őrvilág. Az urak, a grófok és gyá-
 rosok legintézetesebb védelmezői is-
 met a csendőrök lettek. A demokra-
 tábiai gondolat eltiprására, a népi
 szabadságharcok vérteljesítésére
 a Horthy-kormányok mindig a csend-
 őrséget tudták a legjobban felhasz-
 nálni. De nemcsak a Horthy-rend-
 szert, Székelyék nyilasainak is va-
 kon kiszolgálták a csendőrt. A
 Fery Oszkárkö nevelési most is el-
 vészték a reakciós uralkodó osztály
 által róják hozott feladatát: előg-
 tárt, börtönbevetették. Kivégezték
 azokat a magyar hasz-
 niaszolgálati, akik az ország
 felszabadítását küz-
 dötték. Csendőrtiszt
 volt a nyilas „Sámon-
 kény Szék” vezetője,
 Orendy Norbert, de

csendőrtiszt volt Rado Endre is, aki
 a Nemzeti Felszabadítási Mozgalom
 vezetői, Kiss János ny. altáborna-
 gy, Nagy Jenő ny. vezérkari eszé-
 desi és Tarcsay Vilmos ny. vt. séd-
 zadosi elfogta.

A Nemzeti Felszabadítási Mozga-
 lom 1944 októberében alakult meg.
 A mozgalom célja az volt, hogy ösz-
 szegyűljse és megszerveze a nemet-
 ellenes erőket és fegyveresen kato-
 nalra is segítse a felszabadító Szov-
 jét Hadsereget a német megszállók
 kiteresében. Mielőtt azonban tevél-
 ket végrehajlathat volna, provoká-
 tor áruktól 1944 november 22-én
 csendőrfőzre juttatták a mozgalom
 vezetőit.

December 6-án kezdődött meg a
 Margit-kőbő (ma Mártírok-ágya)
 honvédőrvényesék épületében a „to-
 tális mozgósítási” miniszter meletti
 lévő tábornok bíróság előtt a tár-
 táltság eljártást ugyancs a vitéz
 Feketehály-Capdner rendelte el,
 ahonk az ügyvédi gyilkosságok
 málta bíróságában Kiss János altá-
 bornagy volt az egyik bíró.

A tárgyalás három napig tartott.
 A vádlottak nem mentesítettek.
 Tudták, hogy igaz hazafi módjára

Az egész tárgyalás tulajdonké-
 psk formáság volt. A halálos íte-
 leket már előre megírták. Jellemző
 a nyilas bírósádszert, hogy a rögz-
 tés előtt eljártást ugyancs a vitéz
 Feketehály-Capdner rendelte el,
 ahonk az ügyvédi gyilkosságok
 málta bíróságában Kiss János altá-
 bornagy volt az egyik bíró.

A vádlottak nem mentesítettek.
 Tudták, hogy igaz hazafi módjára

A vádlottak nem mentesítettek.
 Tudták, hogy igaz hazafi módjára

Rendőrség — Honvédség

A „Hírlap”, a honvéd hatáőr-
 tájékoztató lapjának márc. 1-1 szá-
 mában „Kölcsonós tisztelodalás” cím-
 mel cikket írt Szovák Béla tiszdes. A
 cikk a honvédség és rendőrség tag-
 jáinak kölcsonós tiszteladalásával
 foglalkozik s egyebek között a követ-
 kező megállapításokat tartalmazza:

„Ha ennek a kérdésnek teleltani
 akáppit vezessük, akkor azt kell meg-
 állapítani, hogy a tisztelodalás nem-
 teljesítése elsősorban a mi hibánk.
 Ma is harol; szemtanúsor olyan ki-
 jelentéseket bajlatsainak, hogy „*ed,*
 ugyan nekem beszélnék, az csak
 rendőr és én, a katoná, évtárom,
 hogy ök tálcsonósok élcsör.”

A cikk írja továbbá rámutat arra,
 hogy ma a reakciós allandó támadá-
 sei közölte fokozottan szükséges

cselöketek, amikor meg akarták vo-
 deni Budapestet és az ország még
 föl nem szabdlott részét a további
 pusztulástól. Meg nem akartóan vi-
 kelkedtek a bírcsög előtt is, nem
 szöliak szemlét azórtól a szörnyű
 kínzásokról, amelyekkel a vallomá-
 sokat igyekeztek belőlnik kicsikarni a
 csendőrnymozók.

1944 december 8-án a honvédor-
 vényesék udvarán hajították végre
 rajtuk a halálos ítéletet. E három
 jó magyar katona bátran és fer-
 fiasan nézett szembe a halállal is,
 tudták, hogy igaz ügyért halnak
 meg.

A felszabadulás megszemléltte az
 új népi Magyarországban a rosszmé-
 lőü csendőrvilágot. Azok a csendőrti-
 stiztek, akik a magyar nép jóvölje
 ellen esküdtek össze és közeműköd-
 tek az ellenállási mozgalom vébe-
 fojtásában, elnyerték megérdemelt
 büntetésüket. A Bosszormenyi-
 csendőrlaktanyából a felszabadulás
 után „Szabadság” hadtársa lett, ahol
 az új demokratikus rendörtséget ki-
 képezése történt. A kórvilékben lévő
 három utca sem viselt már az ellen-
 forradalmi csendőrtisztok nevéit, ha-
 nem azoknak a nevéit hirdeti, akik
 az ország függetlenségéért, szabad-
 ságáért haltak vértanúhalált.

Emlékület ne engedjük elmosódni!
 Ha a nemzeti emlékecs nem is ért el
 kinnagató sikerket, a magyar sa-
 badság mártíryonok, Sándort Endre-
 nek, Bajost Zsibnszky Endrénak,
 Kiss Jánosnak, Nagy Jenőnek, Tar-
 csay Vilmosnak a vére — megsem
 halott! Halba. Málto utódati ök a
 18-os magyar szabadságharcóknak
 Ök és a magyar partizánok népnak
 becsületét mentették meg!

R. L.

Rendőrbarjaisainak figyelmébe
 ajánljuk a cikk tartalmát. Szívbőlök
 meg gondolatait s cselekedjüket
 Szovák tiszdes bajlats avatói szerinti,

azokat a magyar hasz-
 niaszolgálati, akik az ország
 felszabadítását küz-
 dötték. Csendőrtiszt
 volt a nyilas „Sámon-
 kény Szék” vezetője,
 Orendy Norbert, de

2000. február hó Honismeret 28. évf. 2. sz. Részlet A csendőrhagyományok ápolása c. mű munkából. Írta: Kiss István Géza

„1945-től a csendőrségi témájú, a testület által felállított, maradandó és művészi alkotások eltűntek a nyilvánosság szemle elől, így a köztéri szobrok (pl. Csendőr lovas emlékmű a Kálvin téren), az emlékoszlopok (különböző városokban) és emlékművek (pl. a Csendőr vértanúk emlékműve).

Feltételezhető az, hogy egyesek vagy részeik még előkerülhetnek.

Ugyancsak így jártak azok a bronz- és márvány emléktáblák is, melyek korábban egy-egy csendőrrel vagy csendőrök tevékenységével kapcsolatos esemény (pl. Fery Oszkár csendőr altábornagy, vértanú emléktáblája az Állami Tanítóképző Intézet falán, az első világháborús csendőr hősi halottak emléktáblája a Böszörményi úton, vagy a Hadi Múzeum II. emeletének előterében, annak jobboldalán elhelyezett és a csendőrségi szolgálatellátásban hősi halált halt csendőrök emlékét őrző márványlap Berán Lajos bronz reliefjével: a Csendőr vértanúk emléktáblája), illetve csendőr személy emlékére került felavatásra. Több adat mutat arra, hogy az érintett márványtáblák levétele után - a széttört vagy megrongált darabok kivételével - azok hátoldalára, új emlékesemény került fel és más helyen került felhelyezésre. De ismert olyan változat is, amikor az emléktáblát egyszerűen csak befalazták vagy elé vakoltak.

A történelmi események során - a politikai rendszerváltásokra jellemzően - megszüntettek minden olyan utcaelnevezést (pl. Fery Oszkár, Borhy Sándor utca vagy a korábbi Hantos út, mely **Menkina** János csendőr alezredestől kapott nevet), és épületet, mely a magyar királyi csendőrségre vagy csendőr személyekre emlékeztetett, pl. csendőrlaktanyák, csendőr őrszobák, a csendőrségi intézmények. Az utóbbiak többségét a magyar Államrendőrség kapta meg (pl. Csendőrségi Gyógyház Hévízen, vagy a Csendőrségi üdülők, Csendőrségi iskolák stb.), illetve a közigazgatás új létesítményei”.

2003. május KAPU 16. évf. 5. sz. Részlet A Lenin fiúk vérkrónikája 2. rész

A Pest alatti Duna-menti községek népe nap nap után halászott ki akkorigan holttesteket a habokból. Fery, Borhy és **Menkina** csendőrtisztek is a Lenin-fiúk kínzókamráiban haltak szörnyű halált, s holttesteiket ugyancsak éjjel adták át kegyetlen közönnyel a sötétlen hömpölygő Duna hullámainak.

2009. október 6. Hegyvidék 6. sz.

Fery Oszkár - Egy keserű sorsú csendőr

1919-ben végezték ki Fery Oszkár csendőrtábornokot. Kerületünk egykori utcanévadója több szállal kötődik a Hegyvidékhez: itt halt meg, és jelképes sírja is a Farkasréti temetőben található. A Németvölgyi úttól a Győri útig hosszan húzódó, mai Kiss János altábornagy utcát 1945 előtt Fery Oszkár utcának nevezték. A névadó csendőrtábornok 1860. január 10-én született a felvidéki Rimaszecséren. Apja egy nemesi család intézője volt, fiát katonai pályára szánta, és rá is vette, hogy egy évre önkéntesnek jelentkezzen. Ez meghatározta Fery Oszkár jövőbeli pályáját, mivel a jogi egyetem befejezése

után jelentkezett a csendőrség állományába. Csendőrtiszti vizsgát tett, és kinevezték főhadnaggyá. Szolgálati helyei révén szerte az országban megfordult, Szombathelyen, Ungváron és Zilahon is élt egy ideig.

Csendőrtiszti munkája mellett aktívan sportolt: a Magyar Athletikai Club (MAC) soraiban vívott. Több versenyen, köztük országos megmérettetésen is sikerült dobogóra állnia. 1902-ben Székesfehérvárott őrnagyként, hat évvel később Kolozsváron már ezredesi minőségben szolgált. Ebben az időben dolgozta ki elképzeléseit a csendőri szolgálat megreformálásáról, miszerint alkalmazkodni kell az idő-, a terep- és az éghajlati viszonyokhoz, s ezek különbözősége alapján kellene készíteni a beosztást.

Kolozsvári szolgálata alatt kemény kézzel lépett fel a román nacionalista törekvésekkel szemben. Ottani politikusok többször kifogásolták Fery Oszkár hajthatatlanságát, és azt, hogy töretlenül ragaszkodott a magyar állameszméhez. A városból való távozását követően az akkori kolozsvári református püspök, Kenessey Béla a következőket mondta: „Ha Fery Oszkár látná, hogy távozása után mit merészelnék az oláhok..., fájdalommal látná, hogy a magyarság ismét vissza van szorítva, s szabad tér nyílik az oláh aspirációknak.”

Az első világháború kitörésekor külföldön, Görögországban tartózkodott, és csak nagy nehézségek árán tudott hazatérni. 1915-ben tábornokká léptették elő, egy évvel később pedig felajánlották neki Szerbia kormányzóságát, amit nem fogadott el, mert nem akart kiválni a csendőrség kötelékéből. A román seregek Erdélyre támadásakor az evakuálás során intézkedéseivel segített embereket és a vagyonukat menteni. A háborús viszonyok közepette folyamatosan a csendőrség fejlesztésén dolgozott. Elérte, hogy 1917-ben tízezer embert vezényeltek át a hadseregből a csendőrség állományába, további terveit azonban a világháborút követő forradalom megghiúsította. 1918–19-ben igen keserű sorsa volt a csendőrségnek, a kormány és a sajtó is csendőrellenes nézeteket hangoztatott, s ehhez hozzáadódott azoknak a katonaszökevényeknek a bosszúszomja is, akiket korábban csendőrök üldöztek. 1918-ban minden csendőrvezetőt, köztük Fery Oszkárt is nyugdíjazták, ettől kezdve visszavonultan élt. Amikor 1919. július 5-én Margit lányát nyaralni küldte, e szavakkal búcsúzott tőle: „Kis leányom, érzem, hogy többé nem látlak, de... tisztán és nyugodtan halok meg, mert amit csak ember megtehetett a hazáért, azt nyugodt lelkiismerettel elmondhatom, hogy megtettem.” Ezek szerint sejthette, hogy készülődik ellene valami – és igaza is lett. A tanácsköztársaság kommunista diktatúrájának, a vörös terrornak utolsó napjaiban, július 18-án névtelen feljelentés alapján államellenes összeesküvés vádjával letartóztatták. A Mozdony utcai (ez volt a mai Kiss János altábornagy utca neve 1875 és 1921 között) tanítóképző főiskola alagsorába vitték két csendőr társával, Borhy Sándorral és Menkina Jánossal együtt. A tanácsköztársaságot kiszolgáló verőlegények mindhármukat felkötötték a vízvezetékcsövekre, és három napon át, halálukig kínozták őket. Holttestüket július 21-én éjjel a Műegyetem rakpartról a Dunába lökték. Horthy Miklós kormányzó jóváhagyásával 1921-ben a három kivégzett csendőrtisztről nevezték el a tanítóképző mellett összefutó három utcát. A mai Kiss János altábornagy utca Fery Oszkár, a Nagy Jenő utca Borhy Sándor alezredes, míg a Tartsay Vilmos utca Menkina János alezredes nevét viselte. Fery Oszkár holtteste soha nem került elő, ezért számára jelképes síremléket emeltek a Farkasréti temetőben.

B. A. (aláírása a cikknek monogrammal)

2011. április 2. Magyar Nemzet

Természetesen a Tanácsköztársaság áldozatai is helyet kaptak a táblákon. A XII. kerületi tanítóképző pincéjében agyonvert, majd a Dunába dobott három csendőr neve itt kapott közteret. Így lett a Mozdony utcából Fery Oszkár utca, s mellette kaptak helyet társai is, *Borhy Sándor* és *Menkina János*. (Érdekes a politikai megfontolást nem nélkülöző gyakorlat, hogy 1945 után ezeket a területeket egyszerre keresztelték át a háború alatti polgári ellenállás mártírjairól: a Fery Oszkár utcából Kiss János altábornagy, a Borhy Sándor utcából Nagy Jenő, a Menkina János utcából pedig Tartsay Vilmos utca lett.)

2011. június 8.

Rehabilitálásuk kezdete. Újból felavatják emléktáblájukat a tanítóképző falán.

Fonti Krisztina, a Hegyvidék XII. ker. alpolgármestere és Balázs Attila, a Helytörténeti Gyűjtemény igazgatója leplezték le a Fery Oszkár csendőr altábornagy és mártírtársai emlékére (vissza) állított emléktáblát.

„Az önkormányzatnak fontos, hogy emléktáblát állítsunk a történelemben illetve más területén nagyot alkotó, a XII. kerület életében résztvevő személyek számára. Ez most itt egy más jellegű sorsot hordozó tábla. Rendkívül drámai eseménynek, három ember tragikus halálának állít emléket - mondta Fonti Krisztina. A Tanácsköztársaság verőlegényei a Mozdony utcában található Tanítóképző Főiskola alagsorába vitték le két csendőr társával, Borhy Sándorral és Menkina Jánossal együtt, majd három napon keresztül kínozták őket, míg életüket nem veszítették. Július 21-én éjjel a Műegyetem rakpartról a Dunába lökték mindhármuk holttestét. A mártírok holttestét soha nem találták meg, így jelképes síremléket állítottak számukra a Farkasréti temetőben. Erre a tragikus eseményre emlékezünk ezen emléktábla segítségével.”

A csendőr altábornagynak először 1921-ben állítottak emléket a főiskola falán, ekkor utcát is neveztek el róla. A kor csendőrelles hangulata miatt 1945-ben eltávolították a táblát, és a közterület nevét is Kiss János altábornagy utcára változtatták. Fery Oszkár és mártírtársai emléktáblájának újbóli avatásával a Hegyvidéki Önkormányzat régi „adósságát” törlesztette olyan emberekkel szemben, aki végig hűek volt a magyar állameszméhez.

"EZEN ÉPÜLETBEN SZENVEDTEK
HŐSIESEN VÉRTANÚI HALÁLT
A NEMZETI ÜGY SZOLGÁLATÁBAN
1919. ÉVI JÚLIUS HÓ 21-ÉN

FERY OSZKÁR

CS. ÉS KIR. ALTÁBORNAGY
CSENDŐRSÉGI FELÜGYELŐ.

BORHY SÁNDOR ÉS
MENKINA JÁNOS
M. KIR. CSENDŐR ALEZREDESEK."

(AZ 1921-BEN ÁLLÍTOTT
EREDETI EMLÉKTÁBLA SZÖVEGE)

A VÖRÖSTERROR ÁLDOZATAUL ESETT
FERY OSZKÁR CSENDŐR ALTÁBORNAGY
NEVÉT VISELTE AZ UTCA
1921 ÉS 1945 KÖZÖTT.

ÚJRAÁLLÍTTATTA:
BUDAPEST XII. KERÜLET HÉGYVIDEKI ÖNKORMÁNYZAT
2011.

BÉKÉS MARTON

Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején alapították, működése hatvannégy éve alatt kétszer oszlatták fel. A Magyar Királyi Csendőrség 12 ezer fős legénysége vigyázott a húszmilliósi történelmi Magyarország vidéken élő lakosságára, amely akkor az ország összlétszámának kilencven százaléka volt. A Tanácsköztársaság után visszaállított testület a Horthy-korszak egyik legemblematikusabb fegyveres, sőt katonai testületévé vált. Szigorú, de igazságos vagy pedig háborús bűnös testület volt-e a csendőrség? – szól gyakran a kisarkított kérdés, amely helyett még mindig nem alakult ki árnyalt kép az egykori, leginkább kakastolla és hosszú szuronya után ismert szervezetről.

A francia gendarmerie, azaz „felfegyverzett férfiak” szóból származik a magyar zsandár szó, amely egy kis átalakítással és sajátos nyelvújítási ízzel végül csendőrséggé vált. A szó egyébként német közvetítéssel érkezett el hozzánk, ugyanis a Franciaországban régóta ismert milíciát *Napóleon* uralma alatt az elfoglalt Lombardiában is meghonosították, és a szervezet a császár legyőzése után is megmaradt a Habsburg Birodalomhoz visszacsatolt területen. A XIX. század elején a napóleoni közvetítéssel megismert testületet az egész birodalomban meghonosították, Magyarországon pedig 1849-ben vezették be Császári Királyi Csendőrség néven – avat be a kezdetek kezdetébe *Parádi József* hadtörténész, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke. Mivel a zsandárságot a Bach-rendszer állította fel, feladata pedig a klasszikus rendvédelem mellett a forradalom és szabadságharc újjáéledésének megakadályozása volt, nem örvendett népszerűségnek. A birodalmi csendőrség ezredeit az 1867-es kiegyezés után Erdély és Horvátország kivételével megszüntették, ettől kezdve a történelmi Magyarországon a vidéki biztonság védelme és őrzése a vármegyei pandúrookra hárult, akik anyagi források és szakértettség híján ezt a feladatot nem tudták jól ellátni – mondja *Kaiser Ferenc* történész (Nemzeti Közszolgálati Egyetem). Az erdélyi és a horvát közbiztonság, a csendőrségnek hála, a legjobb volt 1867 és 1881 között, miközben az ország más területein újjászületett a betyárkodás, csakhogy most már mindenféle politikai megfontolástól mentes rablási hullámként.

Tisza Kálmán, aki egyszerre volt kormányfő és belügyminiszter, 1875-ben a magyar kormány alá vonta az erdélyi csendőrséget, és országos kiterjesztésén gondolkodott. Ez hosszas országgyűlési viták után végül hat év múlva valósult meg. Míg az 1881-ben felállított Ma-

ŐSÖK TERE

Kakastollások

*Mi közülük a csendőröknek Napóleonhoz?
Mi terheli az egykori kakastollások
lelkiismeretét? Ezekre a kérdésekre
is keresi a választ
a Hír Tv Ősök tere című műsora.*

gyar Királyi Csendőrség kizárólag vidéken látott el rendvédelmi feladatokat, addig városokban a rendőrség dolgozott. A csendőrök feladata elsősorban a személy- és vagyonbiztonság, valamint a közcsend fenntartása volt, de 1891 és 1906 között létszámának nyolc-kilenc százaléka látta el a román és a szerb határ őrzését is. A csendőrségbe való jelentkezés önkéntesen történt, és szigorú előírásoknak kellett megfelelni: a keret leginkább saját környékükön ismerős, katonaviselt, földbirtokkal rendelkező parasztleányekből rekrutálódott. A magyar csendőrség néhány évtized alatt 85-90 százalékos eredményességi mutatókkal rendelkező testületté vált, a hat, majd kilenc csendőrkerület példásan ellátta a feladatát. Bár a nemzetiségi és a nem engedélyezett ellenzéki mozgalmak – az itt-ott valóban előforduló túlkapasok miatt – átkozták a szervezetet, a vidéki lakosság s különösen a sokáig védtelen tanyavilág üdvözölte a járőrözésen alapuló, azaz nem felderítő, hanem inkább megelőző módszerrel dolgozó „kakastollásokat”. A szervezet szakmai híre olyan jó volt, hogy 1913-ban százötven magyar csendőr érkezett a függetlenné vált Albániába békefenntartó feladatok ellátására.

Az ősrírózás rendszer megtartotta, a proletárdiktatúra viszont feloszlatta a csendőrséget. A Tanácsköztársaság ideológiája „népelnymó” szervezetet látott a csendőrségben. Vak dühüket jól jelzi, hogy 1919-ben 27 csendőrt végeztek ki: egy altábornagyot, két alezredest, egy századost, egy főhadnagyot és hat tiszthelyettest. *Fery Oszkár* altá-

bornagyot, *Borhy Sándor* és *Menkina János* alezredeküket ellenforradalmi kísérlet miatt gyilkolták meg, méghozzá úgy, hogy a Cserny-féle terroristák laktanyájukba hurcolták és ott összeszurkálták őket – emeli ki a részleteket *Parádi József*. *Kaiser Ferenc*, aki évekkel ezelőtt könyvben foglalta össze a szervezet két világháború közötti történetét, elmondja, hogy 1919. augusztus 9-én állították vissza a csendőrséget, az újjászervezésben pedig az amerikai *Harry Hill Bandholtz* tábornok segédkezett. A csendőrség 1928-tól kezdve politikai ügyekben is nyomozhatott saját részlegével, aminek kezdetben az illegális kommunisták és a konzervatív Bethlen-rendszert fenyegető szélsőjobboldali özszeesküvők is áldozatul estek.

A Horthy-korban a csendőrség feladata lett a választások biztosítása és a nem engedélyezett rendezvények feloszlátása is, ami miatt rossz híre alakult ki, főként az 1935-ös endrődi sortűz után, amikor nyolc halálos áldozatot követelt egy kisgazdagylülés feloszlátása. A csendőrség vezető rétegének jobbratolódása is hozzájárult ahhoz, hogy 1944 júliusában budapesti „csendőrpuccsról” keringtek hírek. Miután a galántai csendőrzászlóalj zászlószentelésére viszonylag jelentős csendőri erőket vontak össze a fővárosban, *Horthy* testőrsége parancsnokán keresztül utasította az 1. páncélosadosztályt, hogy készüljön fel egy esetleges szélsőjobboldali államcsíny elhárítására, amelynek fegyveres erejét bizonyára a csendőrök adták volna. Mindez vaklármának bizonyult, az viszont nem tagadható, hogy közigazgatási feladatainál fogva az 1944-es zsidódeportálásoknál a csendőrség látott el feladatot. A csendőrség döntő szerepet játszott négyszázezer magyar zsidó összegyűjtésében és deportálásában, noha voltak olyanok – mint például a zsidómentő, ellenállást szervező *Kudar Lajos* csendőr ezredes –, akik nem teljesítették az embertelen parancsokat, vagy segítettek az üldözötteknek.

A háborús vereséggel együtt a csendőrség is megszűnt: 1944–45 fordulóján háromezer csendőrt vetettek be Budapest védelmének, veszteségeik katasztrofálisak voltak, a testület tagjai közül nagyon sokan a háború után emigráltak. Az ideiglenes kormány rendelettel feloszlatta a testületet, mivel az „a múlt népellenes kormányait feltétlen engedelmisséggel kiszolgálta, és a magyar demokratikus mozgalmakat kíméletlen eszközökkel megsemmisíteni törekedett”. A csendőrséget a kollektív bűnösség elve alapján számolták fel 1945 márciusától. Itthon maradt ötezer tagja közül csak 213-at igazoltak az átvilágítóbizottságok.

Az egykori Magyar Királyi Csendőrségről szól az Ősök tere. Az adás időpontja a Hír Tv-ben: szombat 10.30, vasárnap 13.30, szerda 16.05 és csütörtök 11.30.

2019. október 31. A Vértanúk Emlékművének Újraavatása *Internet Hiradó.hu 2019.10.31. 13:04*

A bűnök nem akkor teljesednek be, amikor elkövetik azokat, hanem akkor, amikor elfelejtik – mondta az Országgyűlés elnöke csütörtökön (2019. október 31.) Budapesten, az 1918-1919-es vörösteror áldozatainak emléket állító Nemzeti Vértanúk Emlékművének újraavatásán.

Kövér László úgy fogalmazott: Mi, magyarok – akiket a kommunisták bűnös népnek neveztek, s akiket szellemi, politikai örököseik ma is annak tartanak – nem hagyjuk beteljesedni az ellenünk elkövetett bolsevista bűnöket. A százegy éve ezen a napon meggyilkolt Tisza István miniszterelnökre is utalva kijelentette: Ma a politikai terror áldozataira emlékezünk. A volt miniszterelnökre és volt házelnökre, katonákra és polgári személyekre, értelmiségiekre és kétkézi munkásokra, földművesekre, férfiakra, nőkre és gyermekekre, magyarokra, és mindazon zsidó, német és egyéb származású honfitársainkra, akik 1919-ben osztoztak a magyar áldozati sorsban. Tisza István meggyilkolásával színre lépő új hatalom nem pusztán a háborús vereség következménye. A 133 nap története olyan tragikus magyar polgárháború következménye volt, amelyet magyar földön született, magyar anyanyelvű, többnyire magyar nevet viselő emberek vívtak nemzetársaik ellen; olyan polgárháborúé, amelyben az Istent, a hazát, a nemzetet és a családot tagadó emberek kíséreltek meg leszámolni az istenhívő, hazaszerető és a nemzetet szolgáló, életüket több ezer éves civilizációs parancsokhoz igazítani törekvő honfitársaikkal.

(Fotó: MTI/Szigetváry Zsolt)

A nemzetköziséget hirdetőket kezelt emeltek a nemzet mellett jobban-rosszban kitaratókra. Ebben a polgárháborúban a fizikai erőszak kezdő lövését ugyan Tisza István gyilkosai adták le, de szellemi erőszakéttel kezdődött, még a 19. század második felében. Név szerint nem említve, de Lukács György marxista filozófustól, a Tanácsköztársaság közoktatásügyi népbiztosától, valamint Ignóus Páltól, a Nyugat című folyóirat főszerkesztőjétől is idézve, Kövér László azt mondta: A szellem ezen és hozzájuk hasonló emberei ágyaztak meg a fizikai erőszaknak.

Az egész Magyarországot túsul ejtő körülbelül ezer embert dühödt keresztényellenesség, buzgó internacionalizmus, heves nemzetgyűlölet, tudatos családrombolás és hazug jelszavak alatt az emberek kíméletlen kifosztása jellemezte. A Tanácsköztársaság elnyomó szervezeteinek működését bemutatva, azok vezetőinek a terror alkalmazásával kapcsolatos megnyilatkozásait is idézve arra hívta fel figyelmet, hogy egy balliberális magyarországi történész még 2010-ben is azt írta, hogy a vörösteror progresszív volt és utópista, amely emberibb világ víziójáért akár konkrét embereket is hajlandó volt feláldozni. Felidézte, hogy a több mint félezer ismert áldozat emlékét a 20. század második felét uraló kommunista hatalom igyekezett eltörölni vagy befeketíteni. A nemzeti vértanúknak 1934-ben felállított emlékművet a kommunisták 1945-ben lerombolták, majd fél évszázad múltán a posztkommunisták egy, az elődeik által kivégzett kommunista szobrával foglalták el a helyét, mintegy azt üzenve: még a kommunisták által meggyilkolt nemzeti mártír is csak az lehet, aki korábban maga is osztozott a kommunisták bűneiben.

A rendszerváltatásból fakadó múlhatatlan erkölcsi adósságunk volt a Nemzeti Vértanúk Emlékművének újraalkotása és helyreállítása, amely adósságot ma lerovunk.

Az 1919-ben felszínre tört véres polgárháború más formában – szellemi és politikai küzdelemként – ugyan, de napjainkban is zajlik. A Lenin-fiúk utódai ma is itt állnak velünk szemben, és – egyelőre még csak a virtuális világban – ott folytatják, ahol a szamuelyk és csernyk száz éve abba hagyták. Az 1919-ben gyökerező 21. századi szellemi és politikai küzdelmeket nem azzal nyerhetjük meg, ha nagyobb ütést mérünk a velünk szemben állókra, mint amekkorát kapunk tőlük. Magyarország véglegesen csak akkor nyerhet, ha a velünk szemben állók megtapasztalják, hogy a külföldről pénzelt istentelenséggel, hazaárulással és nemzettagadással Magyarországon soha többé nem lehet többséget szerezni. A demokrácia eszközrendszerével meg kell tudni őrizni egy olyan cselekvőképes politikai többséget, amely az istentelennel, a hazaárulókkal és a nemzettagadókkal szemben meg tudja védeni önmagát, nemzetét és a hazáját. „Kegyelet az áldozatoknak, hála a hősöknek!” – zárta beszédét a házelnök.

A Nemzeti Vértanúk Emlékművét Orbán Viktor miniszterelnök és Kövér László avatta fel. A keresztény történelmi egyházak képviselői megáldották az emlékművet és imát mondtak az áldozatokért. Köves Slomó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija imája előtt röviden szólt arról is: a Tanácsköztársaság az ezeréves magyar történelem első olyan eseménye volt, amelyben Istent deklaráltnan megtagadták. Az eseményen mások mellett részt vett Boross Péter volt miniszterelnök, Varga Judit igazságügyi miniszter, Lezsák Sándor az Országgyűlés alelnöke, Kovács Árpád, a Költségvetési Tanács elnöke.

A 1934-ben leleplezett Nemzeti Vértanúk Emlékműve a Tanácsköztársaság 133 napos diktatúrája alatt elhunyt áldozat és a meggyilkolt Tisza István emlékét örökítette meg. A hatalmas – mintegy öt méter magasságú – kőpillér tetején egy honfoglalás kori motívumokkal díszített kőkoporsó látható. A pillér előtt Hungária női alakja, hátoldalán egy sárkánnyal küzdő férfialak áll. Az emlékművet 1945-ben egy előre megszervezett akció során ledöntötték, talapzatát pedig szétverték. A **Nemzeti Vértanúk Emlékművét korabeli fotók alapján Elek Imre szobrászművész alkotta újra.**

Hungária szobra alatt olvasható felirat: „A nemzet vértanúinak 1918-1919” (Fotó: pestbuda.hu)

A sárkánnyal küzdő férfi alakja (Fotó: pestbuda.hu)

A sárkánnyal küzdő férfi alakja alatt a következő felirat áll, ami eltér az eredeti felirattól: „A szovjet fegyverek árnyékában hatalomra került kommunisták által meggyilkolt, megnyomorított, tönkretett, elűdözött áldozatokra is emlékezve újraállította az Országgyűlés 2019-ben.”

A szobor talapzatának felirata (Fotó: pestbuda.hu)

A Vértanúk tere, háttérben a Parlament (Fotó: pestbuda.hu)

2016. szeptember 4. Regnum Portál Néhány átnevezésre azért még szükség lesz

...”természetesen nem maradhat meg Budán az „áruló tábornokok negyede” sem, amelynek három utcáját (Kiss, Nagy, Tartsay) 1945 előtt három mártír csendőrtisztről neveztek el, akiket a három utca találkozásánál található Tanítóképző pincéjében kínzott és vert halálra a vörös terrorista Cserny-különítmény 1919-ben. Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János természetesen megérdemli, hogy az emlékükre 1921-ben átnevezett utcák visszakapják nevüket. „

Menkina János csendőr alezredes kitüntetései:

3. oszt. Katonai Érdemkereszt hadiékítménnyel (1916)

Bronz Katonai Érdemérem (Signum Laudis) a vitézségi érem szalagján

Vöröskereszt 2. osztályú díszjelvénye (1917)

3. osztályú tiszti szolgálati jel

Katonai Jubileumi emlékérem (1898)

Katonai Jubileumi kereszt (1908)

Posztumusz Csendőr Emlékérem (2015)

Tagja: Királyi Magyar Természettudományi Társaságnak (1901)

Aquinói Szent-Tamás- Társaságnak

Szent István Társulat tagja (1914)

Magyar Csendőr (1935)

(Hieromnyi Sándor ny. őrgy)

*„Térdig süppedve a hóban ..., ott az erdőszélen,
Tán két kísértet közelg hótól habfehéren?
Mert ki merne nekivágni a zord éjszakának?
Ha nem hűséges őrzői a jeges határnak?
Vaj emberek azok talán? Jönnék ...egyre jönnek,
Kemény lépteik nyomában fegyverek zörögnek,
Megcsillannak szuronyaik a hold sugarában,
Ők azok!... Magyar csendőrök ...hideg éjszakában.”*

b) *Tantárgyak.*

1. **Vallástan**, het. 2 óra. Keresztény-, hit- és erkölcsstan, Bancsó tankönyve nyomán. ZIMANN.

2. **Magyar nyelv**, het. 3 óra. Tankönyv: dr. Szántó Kálmán. A magyar nemzeti irodalom története (a hozzá készült olvasókönyvvel). Ennek fonalán haladt a magyar irodalom fejlődésének ismeretése a pogánykori mondáktól a jelenig. — Házi dolgozatok a következő tételekből: 1. Melyek voltak a gyors honfoglalást elősegítő körülmények? — 2. Mely ágakban mutat feltűnőbb haladást a XVII. század irodalma a XVI. századéhoz képest? — 3. Minő életpályát válaszszak? — 4. Az Anjouk és Zsigmond uralkodásának összehasonlítása. — 5. A gőzgép fontossága az emberi kulturában. — 6. Ha férfi vagy, légy férfi. — 7. A magyar alkotmány történeti fejlődé-

sének főbb mozzanatai. — 8. Nem a vér, hanem a verejték nemesít. 9. Érettségi dolgozat (lásd az érettségi vizsgákról szóló jelentésben).

PÁKH.

3. **Latin nyelv**, het. 5 óra. Olvasmányok: Cicero, De officiis (edit Csengeri Ján.), lib. I. cap. 1—14. fordítva, magyarázva, tárgyilag és nyelvtanilag méltatva. — Horatius (edit. Gyurics et Müller) Carm. lib. I. 1, 2, 3, 7, 10, 12, 14, 15, 22, 24; — lib. II. 3, 10; — lib. III. 2, 3, 30; — Epodon 2, 7; — Satir. lib. I. 1, 6, 9; — Epist. lib. I. 2, 10; — lib. II. 3 vers. 1—178. — Fordítás latinra Vagács és Schiebinger K. könyvéből: görög és római régészet I—XVII. — Római irodalomtörténet. Írásbeli dolgozat hetenként.

GUHR.

4. **Görög nyelv**, het. 4 óra. Homer Iliasának (edit. Veres) IV—VI. éneke fordítva, tárgyi és nyelvtani magyarázattal valamint a homerosi nyelvezet sajátosságainak feltüntetésével. — Platon Kritonja (edit. Horváth Zs.). — Írásbeli dolgozat havonként.

GUHR.

5. **Német nyelv**, het. 2 óra. Dr. Heinrich G. K. könyvének III. része szerint. Irodalomtörténet Klopstocktól Goethe haláláig; egyes szemelvények fejtegetésén s részben emlékelésén kívül tárgyalatott Laokonból több fejezet. Fordítások németből és németre.

RÓTH.

6. **Történelem**, het. 3 óra. Magyarország oknyomozó történelme 1867-ig, Mangold Lajos tankönyve szerint. PÁKH.

7. **Mennyiségtan**, het. 2 óra. K. könyv Močnik. Határozatlan egyenletek. Kapcsolástan és alkalmazása a kéttagú tantételre egész, tagadó és tört kitevővel. Felsőbb rangú sorok. — Az algebra és geometria fontosabb részeinek s tételeinek ismételése. KÖVI.

8. **Természettan**, het. 4 óra. K. k. Fehér Ipoly, Természettan. Fénytan: fénytani eszközök, fénytalálkozás, fénysarkítás és kettős törés. Hőtan: a hő lényege, forrásai, terjedése, hatása a testek térfogatára és halmaz állapotára; gőzök és párák törvényei, gőzerőművek, a hő mennyiségének mérése, sugárzó hő. Delejesség és villamosság. — Csillagászati földrajz: a látókör és az égi testek naponkénti mozgása, a csillagos ég ismerete, az üstökösök és a naprendszer keletkezése (Schiaparelli, Kant-Laplace). A föld mozgása a nap körül, naprendszerünk mozgása a világűrben (Herschel, Mädler). Az ekliptikai, egyenlítői és látköri rendszerek. A földrajzi szélesség

és hosszúság kiszámítása. A föld alakja, nagysága, mozgása, évszakok. A nap phisikai természete. FISCHER.

9. **Bölesészet**, het. 3 óra. A lélektan és gondolkozástan vázolata, Melegh Gyula tankönyve nyomán. ZIMANN.

10. **Tornázás**, het. 2 óra. Rend- és szergyakorlatok.

SCHERMANN.

11. **Ének**, (nem kötelezett tantárgy). Négyhangú gyakorlatok a dalkörben. SCHERMANN.

A kötelezett tanórák száma: 30.

Forrás: Evangélikus Főgimnázium Évkönyve 1892 év.

Rendjelek és díszítmények.

L. r.	= Lipót-rend;	4. 2. o.	= 4. vagy 2. osztályú;
V. k. r.	= Vaskorona-rend;	○ b.	= bronz vilézs. érem;
F. J. r.	= Ferencz József-rend;	⊖ b.	= bronz vil. érem (két- szer adományozva)
V. k. cs.	= Vörös kereszt csillag;	⊕ b.	= bronz vilézségi érem (háromszor ado- mányozva);
V. k. d. j.	= Vörös kereszt dísz- jelvény;	⊕ b.	= bronz vilézségi érem (négyyszer adomá- nyozva);
t. k.	= tiszti keresztese;	e. é. k.	= ezüst érdemkereszt;
4. 2. 3. o.	= 4. 2. 3. osztály;	k. v. é. k.	= koronás vas érdem- kereszt;
lv.	= lovagja;	v. é. k.	= vas érdemkereszt;
k. é. k.	= katonai érd. kereszt;	Kesk.	= Károly esapatkereszt
hdm.	= hadi díszítmény;	k.	= koronás;
hdm. k.	= hadi díszítmény és kardok;	⊙	= hadi érem;
kész.	= katonai érdemke- reszt szalagján;	Sz ^{1 2, 3}	= osztályú tiszti kato- nai szolgálati jel;
vész.	= vilézségi érem sza- lagján;	⊙	= Díszérem 40 évi há- szolgálatokért;
vész. k.	= vilézségi érem sza- lagján és kardok;	Sz ^{1, 2}	= 1. vagy 2. osztályú legénységi katonai szolgálati jel;
⊙ ¹ arany	} katonai érdemérem a katonai érdemke- reszt szalagján;	⊙	= bronz jubileumi em- lékérem a lögyveres erő számára;
⊙ ² arany		⊙	= Jubileumi emlékérem polgári állami alkalmozottak számára;
⊙ ³ arany	} mint fent és kardok;	⊕	= Katonai jubileumi kereszt;
⊙ ⁴ arany		⊕ ^{P.}	= Jubileumi kereszt polgári állami alkalmozottak számára;
⊙ ⁵ arany	} katonai érdemérem a piros szalagon;	B.	= Bosznia – hercegov. emlékérem;
⊙ ⁶ arany		⊙	= 1912 – 1913. emlék- kereszt.
⊙ ⁷ arany	= vilézségi aranyérem;		
a. é. k.	= arany érdemkereszt;		
○	= vilézségi ezüstérem;		
⊖	= vilézségi ezüstérem (kétszer adomá- nyozva);		
⊕	= vilézségi ezüstérem (háromszor ado- mányozva);		
⊕	= vilézségi ezüstérem (négyyszer adomá- nyozva);		